

วารสารวิชาการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

ISSN (Print): 2392-5957

ISSN (Online): 2672-9180

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 vol. 8 no. 2 July - December 2020

บทความวิชาการ

- วิวัฒนาการของประมวลกฎหมายกึ่งาประเทศฝรั่งเศสและแนวทางการพัฒนาประมวลกฎหมายกึ่งาในประเทศไทย
- วิเคราะห์การได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาทระหว่างสาธารณรัฐนิการากัวกับสาธารณรัฐโคลอมเบีย: ในกรณีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล
- ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

พรพล เทศทอง และ
อรัชมน พิเชฐวรกุล

สุมลลิกา ดาวสุวรรณ

เอกพงษ์ สารน้อย และ
สุกานดา สารน้อย

บทความวิจัย

- โครงการบูรณาการการวิจัย 1 คณะ 1 โมเดล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา: กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- มาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์
- การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา: กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง
- การนำอำนาจของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 มาปรับใช้กับมาตรา 44/1: ศึกษาเฉพาะกรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย
- ปัญหาการพัฒนากฎหมายยาเสพติด: ศึกษากรณีการเปิดเสรีกัญชา

กาญจนารัตน์ ไมรินทร์ และ
กันยักัญญา ใจการวงศ์สกุล

กัลยาณี ธีระวงศ์ภิญโญ

วณีนุช ตั้งพรพิพัฒน์

อนันท์ คันธอุลิส

อัศรพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 145/2563

คำพิพากษาฎีกาที่ 741/2563

ปรัชญาคณะนิติศาสตร์: ยึดมั่นหลักนิติธรรม เป็นผู้นำด้านการพัฒนา สร้างเสริมคุณค่าประชาธิปไตยให้ยั่งยืน

ผ่านการรับรองคุณภาพ
TCI
กลุ่มที่ 2

คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน
ขอเป็นข้าราชการบาททุกชาติไป

แหล่งที่มา: ภาพจากงานประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ๔ ประการ
ของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐

๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
๓. มีงานทำ มีอาชีพสุจริต

๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม
๔. เป็นพลเมืองดี

นางแพทย์เกษม วัฒนชัย ผู้บันทึก

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

สาขาที่รับตีพิมพ์

1. สาขาวิชานิติศาสตร์ และ 2. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิจัย และ 2. บทความวิชาการ

กำหนดการตีพิมพ์

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อตกลง

- บทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- การตรวจทางวิชาการจะปกปิดชื่อระหว่างกัน กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความจะไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review)
- ความเห็นใด ๆ ของผู้เขียนบทความ กองบรรณาธิการไม่มีข้อผูกพันด้วย และผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์
- บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่ หรือพิมพ์ซ้ำ หรือพิมพ์ซ้ำซ้อน หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด
- บทความที่อยู่ในกระบวนการของวารสารจะเป็นไปตามจริยธรรม จรรยาบรรณ และมาตรฐานของการจัดการวารสาร

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ

อาจารย์ฉัตรวรินทร์ ภูวัชรพิบูล

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช สำราญจิตต์

รองศาสตราจารย์ธีระ สิงห์พันธุ์

รองศาสตราจารย์จันทร์ สิ้นสุภฤกษ์

รองศาสตราจารย์อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย วรรณเลิศสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์หริรักษ์ โล่ห์พัฒนานนท์

ดร.นที จิตสว่าง

นายกิตติพัฒน์ เดชะพหล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพร พรพงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลอพร ศุภสร

อาจารย์ไวกุณฐ์ ครองยุทธ

อาจารย์มานัส สมสวย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, ประเทศไทย

กรมราชทัณฑ์, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

กองบริหารงานวารสาร

อาจารย์อภิรักษ์ ปาसानะเก

อาจารย์จิรภัทร นันทเศรษฐ์

เลขานุการ

นายพงศกร ช่างทอง

นายไกรสร พันธุ์พงศ์แข็ง

บทบรรณาธิการ

ในยุคสังคมปัจจุบัน เป็นที่ทราบดีว่า... เศรษฐกิจของโลกถูกขับเคลื่อนไปด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ดังนั้นแล้ว ตามที่รัฐบาลได้มีเป้าหมายในการปฏิรูประบบงานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแผนของยุทธศาสตร์ชาตินั้น ถือได้ว่าด้านการวิจัยและนวัตกรรมมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ เป็นโครงสร้างที่สำคัญในการก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยประเทศชาติใดที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยและนวัตกรรม ย่อมมีผลทำให้ประเทศชาตินั้นมีการพัฒนา มีความเจริญรุ่งเรือง และมีความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การทหาร การเมือง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงด้านอื่นร่วมด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จึงมุ่งมั่นทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านกฎหมายและด้านกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบของวารสารวิชาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาคัดสรรผลงานทางวิชาการที่ทรงคุณค่า และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งในวาระนี้ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 โดยถือเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมให้กับสังคมไทย... เป็นสังคมแห่งการพัฒนา เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579) ให้บรรลุผลสำเร็จในภายต่อไป

อาจารย์ฉัตรวรินทร์ ภูวัชรพิบูล

บรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- วิวัฒนาการของประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศสและแนวทางการพัฒนาประมวลกฎหมายกีฬาในประเทศไทย
Evolution of French Sports Code and Directives for Developing Thai Sports Code
พรพล เทศทอง และ อรัชมน พิเชฐวรกุล
Pornpon Thedthong and Arachamon Pichetworakoon..... 1
- วิเคราะห์การได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาทระหว่างสาธารณรัฐนิการากัวกับสาธารณรัฐโคลอมเบีย: ในกรณีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล
Analysis of Acquisition of Title Over Disputed Island between Republic of Nicaragua and Republic of Columbia: Case Study of Territorial and Maritime Dispute
สุมลลิกา ดาวสุวรรณ
Sumullika Dowsuwan..... 17
- ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
Legal Problems of Community Participation in Local Wisdom and Cultural Promotion and Preservation
เอกพงษ์ สารน้อย และ สุกานดา สารน้อย
Egkpong Sarnnoi and Sukanda Sarnnoi..... 31

บทความวิจัย

- โครงการบูรณาการการวิจัย 1 คณะ 1 โมเดล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา: กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
Integration Project of 1 Faculty, 1 Model, Faculty of Law, University of Phayao: Law for Community Empowerment in Chiang Muan District, Phayao Province
กาญจนารัตน์ ไมรินทร์ และ กันยักัญญา ใจการวงศ์สกุล
Kanchanurat Mairin and Kankanya Jaikarnwongsakul..... 47

บทความวิจัย (ต่อ)

- มาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์
 Legal Measures to Require Hand Sanitation Stations at Animal Contact Exhibits
 กัลยาณี ธีระวงศ์ภิญโญ
 Kanlayanee Theerawongpinyo..... 57
- การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา: กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง
 Treatment of Children and Youths by Adopting Community Measures in Criminology: Case Study of Rehabilitation and Life Quality Development Project for Marginalized Children and Youths in Urban Society
 วณีนุช ตั้งพรพิพัฒน์
 Vaneenuch Tangpornpipat..... 69
- การนำอำนาจของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 มาปรับใช้กับมาตรา 44/1: ศึกษาเฉพาะกรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย
 Application of Public Prosecutor's Authority in Section 43 of Criminal Procedure Code in Accordance with Section 44/1: Case Study of Compensation Claims in Lieu of Injured Persons
 อธินันท์ คันธอุลิส
 Atinan Kantaulis..... 81
- ปัญหาการพัฒนากฎหมายยาเสพติด: ศึกษากรณีการเปิดเสรีกัญชา
 Problems of Drug Law Development: Case Study of Cannabis Liberalization
 อัครพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี
 Arkaraphon Aieorattanawadee..... 93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
คำพิพากษาฎีกา	
• คำพิพากษาฎีกาที่ 145/2563.....	105
• คำพิพากษาฎีกาที่ 741/2563.....	106
คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ.....	107
การส่งบทความ.....	130
ขั้นตอนการตีพิมพ์.....	131
แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์.....	132
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	133

วิวัฒนาการของประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศส และแนวทางการพัฒนาประมวลกฎหมายกีฬาในประเทศไทย Evolution of French Sports Code and Directives for Developing Thai Sports Code

พรพล เทศทอง¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ถนนกาญจนวนิชย์ ตำบลคอกหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: pornpon.t@psu.ac.th

Pornpon Thedthong²

Faculty of Law, Prince of Songkla University

15 Karnjanavanich Road, Kho Hong, Hat Yai, Songkhla 90110, Thailand

Email: pornpon.t@psu.ac.th

อรัชมน พิเชฐวรกุล³

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ถนนกาญจนวนิชย์ ตำบลคอกหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: arachamon.p@psu.ac.th

Arachamon Pichetworakoon⁴

Faculty of Law, Prince of Songkla University

15 Karnjanavanich Road, Kho Hong, Hat Yai, Songkhla 90110, Thailand

Email: arachamon.p@psu.ac.th

Received: April 4, 2020 Revised: October 15, 2020 Accepted: October 26, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการในการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาในประเทศไทย ฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 จนนำมาสู่การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬารั้งแรกในปี ค.ศ. 2004 โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับสถานการณ์การกีฬาปัจจุบันในประเทศไทยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนเข้าสู่ระบบการเล่นกีฬาเพื่อการอาชีพเหมือนในต่างประเทศมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศฝรั่งเศสมีการพัฒนาการเล่นกีฬามายาวนาน การบริหารจัดการด้านการกีฬาในช่วงแรกเป็นเพียงแนวนโยบายแห่งรัฐเท่านั้น และต่อมาได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาขึ้น โดยเลือกใช้วิธีการรวบรวมตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ซึ่งได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่ขาดเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นหากมีการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาในประเทศไทย

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

³ อาจารย์.

⁴ Lecturer.

จึงควรจัดทำขึ้นในรูปแบบของการรวบรวมตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่ขาดให้ครบถ้วน โดยควรมีการจัดทำโครงสร้างของประมวลกฎหมายกีฬาประเทศไทย ในเบื้องต้นดังนี้ บรรพ 1 หลักการทั่วไป, บรรพ 2 องค์การกีฬา, บรรพ 3 บุคลากรทางกีฬา, บรรพ 4 การเล่นกีฬา และการแข่งขันกีฬา, บรรพ 5 การสนับสนุนทางกีฬา, บรรพ 6 บทเบ็ดเตล็ด และบรรพ 7 บทกำหนดโทษ ซึ่งเป็นเพียงการเสนอโครงสร้างประมวลกฎหมายกีฬาในเบื้องต้นเท่านั้น โดยควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือทำการศึกษาวิจัยต่อไปเพื่อยกร่างและนำเสนอประมวลกฎหมายกีฬา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในเนื้อหาที่จะนำมาบังคับใช้ในวงการกีฬาของประเทศไทยให้ทันต่อยุคสมัย

คำสำคัญ: วิวัฒนาการ; ประมวลกฎหมายกีฬา; กีฬา; แนวทางการพัฒนา

Abstract

This article aims to study the evolution of sports codification in France from 1940 to the promulgation of the first French Sports Code in 2004. The information acquired is subsequently compared with the current situation in Thailand whereby the sports arena is sharing a phenomenon with many foreign countries in experiencing a very fast development into professional sportsmen.

Results show that France has a very long history of sports development. At early stage, the sports management was merely a part of public policy before sports laws were later codified. In other words, laws relating to sports from different sources were collected whereas contents remained unchanged. Additions were done wherever necessary only in order to ensure the perfect provisions. Therefore, if Thailand is to draft a sports code, similar procedure should be adopted. In other words, sports-relating laws from different sources should be collected while the contents remain unchanged. Additions should be made in order to solve legal loopholes only. As a recommendation, potential Thai Sports Code should be classified into 7 Books; 1) General Principles, 2) Sports Organizations, 3) Sports Personnel, 4) Sports Events, 5) Sports Promotion, 6) Miscellaneous and 7) Punishments. This outline is merely a preliminary recommendation. Public sector should appoint a committee to study this issue thoroughly before drafting a potential Thai Sports Code to be proposed for consideration of all parties involved. This is to ensure perfect provisions that guarantee appropriate and fruitful legal application in current dynamic contexts of Thailand.

Keywords: Evolution; Sports Code; Sports; Directives for Development

1. บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า ประเทศฝรั่งเศสหรือมีชื่อเรียกทางการว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) หรือที่เรียกว่า “ระบบประมวลกฎหมาย” ซึ่งเป็นระบบกฎหมาย

ที่มีต้นกำเนิดมาจากกฎหมายโรมัน โดยมีการนำข้อกฎหมายเรื่องต่าง ๆ มาบันทึกเป็นกฎเกณฑ์ไว้ในลักษณะประโยคข้อความอย่างชัดเจน เพื่อสะดวกแก่การนำไปใช้ และประชาชนสามารถอ่านข้อความในกฎหมายเพื่อความเข้าใจและปฏิบัติตามได้โดยง่าย เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และสามารถอ้างอิงกันได้ทุกฝ่าย ซึ่งนับแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงจนถึงปัจจุบันนั้น ประเทศฝรั่งเศสได้จัดทำประมวลกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จนกล่าวได้ว่าประเทศฝรั่งเศสมีความก้าวหน้าในการจัดทำประมวลกฎหมายมากที่สุดในโลก โดยปัจจุบันนี้ ประเทศฝรั่งเศสมีประมวลกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วจำนวนทั้งสิ้น 75 ฉบับ⁵ และในจำนวนนั้นมีประมวลกฎหมายกีฬารวมอยู่ด้วย

จะเห็นได้ว่า แนวนโยบายทางการกีฬาในประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัยของรัฐบาล โดยขึ้นอยู่กับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบด้านกีฬานั้น จุดเริ่มต้นในการให้อำนาจรัฐบาลในการบริหารจัดการด้านกีฬานั้น เกิดขึ้นในยุครัฐบาลโมริส อาร์ซ็อก (Maurice Herzog) ซึ่งได้กำหนดให้รัฐมนตรี, ตัวแทนรัฐมนตรี, เลขานุการแห่งรัฐ หรือคณะกรรมการระดับสูง มีอำนาจในการบริหารจัดการด้านกีฬา ในท้ายที่สุดของยุครัฐบาลลืออง บลูม (Leon Blum) ได้ทำการประกาศในวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1936 ให้มีการจัดตั้งเลขานุการแห่งรัฐด้านนันทนาการและกีฬาขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการด้านกีฬาเป็นการเฉพาะ โดยแต่งตั้งให้เลโอ ลากรองฌ์ (Leo Lagrange) เป็นผู้ทำหน้าที่จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1940 กิจกรรมทางการกีฬาได้พัฒนาไปอย่างมาก จนขาดกฎเกณฑ์และโครงสร้างที่ชัดเจน จึงทำให้กลุ่มกีฬาต่าง ๆ มีความประสงค์ที่จะรวบรวมแต่ละกลุ่มกีฬาให้เป็นรูปแบบสโมสรหรือสหพันธ์กีฬาของรัฐ โดยมีรูปแบบการดำเนินงานที่ไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้เดือนธันวาคมปี ค.ศ. 1940 ในสมัยรัฐบาลลวี่ (Vichy) ได้มีการจัดทำกฎหมายกีฬาระดับแรกขึ้น ซึ่งรู้จักกันในชื่อว่า “กฎบัตรกีฬา (Charte des Sports)” เพื่อใช้ในการจัดโครงสร้างขององค์กรกีฬาภายในประเทศ ตลอดถึงเรื่องข้อกฎหมายและข้อบังคับที่ได้รับการลงคะแนนโดยรัฐสภา และได้ออกประกาศกฎกระทรวงหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรกีฬา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อกิจกรรมทางกีฬาที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากนั้นเป็นต้นมา ประเทศฝรั่งเศสก็ได้มีการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเรื่อยมาในเรื่องที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมกีฬาที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนในปี ค.ศ. 2004 รัฐบาลได้ออกกฎหมายให้เริ่มจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยใช้รูปแบบการรวบรวมกฎหมายกีฬาที่มีอยู่ให้เข้าด้วยกัน

โดยบทความนี้ จะเป็นการนำเสนอวิวัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาในประเทศฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 จนถึงปัจจุบัน ที่ได้มีการบังคับใช้เป็นประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายที่จัดทำขึ้นโดยวิธีการรวบรวมตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกัน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา (Code a Droit Constant) เนื่องจากเป็นรูปแบบในการจัดทำประมวลกฎหมายสมัยใหม่ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว โดยรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายอยู่เข้าด้วยกันและมีการจัดหมวดหมู่ใหม่ จัดลำดับโครงสร้างอย่างมีเหตุผลง่ายต่อการอ่าน และสามารถทำความเข้าใจ โดยประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศสนั้น มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่ กล่าวคือ องค์กรกีฬา, บุคลากรทางการกีฬา, การฝึกซ้อมกีฬา และบทบัญญัติการเงินกับกีฬาที่ครอบคลุมและครบถ้วนต่อการนำไปใช้เพื่อควบคุมดูแลกิจกรรมกีฬาในประเทศ

⁵ Legifrance, “Codes,” last modified August 13, 2020, accessed August 29, 2020, <https://www.legifrance.gouv.fr/initRechCodeArticle.do/>

ดังนี้แล้ว ผู้เขียนจึงทำการศึกษาประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศส เพื่อเป็นแนวทางต่อการพัฒนาประมวลกฎหมายกีฬาในประเทศไทยได้ต่อไป

2. ความเป็นมาของกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศส

เนื่องจากการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกีฬาในประเทศฝรั่งเศสนั้น เริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 และมีการออกกฎหมายอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเรื่อยมา เนื่องจากรัฐบาลฝรั่งเศสต้องการให้มีกฎหมายที่สามารถบริหารจัดการด้านกีฬาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กิจกรรมด้านกีฬาได้มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย จึงส่งผลให้รัฐบาลต่าง ๆ ได้ประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเรื่อยมา จนท้ายที่สุดก็ได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬารขึ้น โดยประเทศฝรั่งเศสนั้น มีการแบ่งลำดับศักดิ์กฎหมายดังนี้ กล่าวคือ 1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ (Le Bloc de Constitutionnalite), 2) ข้อตกลงระหว่างประเทศ (Le Bloc de Conventionnalite), 3) รัฐบัญญัติและรัฐกำหนด (Le Bloc de Legalite), 4) หลักกฎหมายโดยทั่วไป (Les Principes Generaux du Droit), 5) รัฐกฤษฎีกา (Le Bloc Reglementaire) และ 6) กฎหมายที่ออกโดยหน่วยงานทางปกครอง (Le Bloc Contractuel et les Actes Administratifs) ก่อนที่จะมีการรวบรวมกฎหมายเป็นประมวลกฎหมายกีฬา กฎหมายที่ออกมาปรับใช้กับการกีฬาโดยส่วนใหญ่แล้ว จะอยู่ในลักษณะรัฐบัญญัติเป็นหลัก โดยมีการเรียงลำดับเป็นปี ค.ศ. ดังนี้

1) ค.ศ. 1940: กฎหมายกีฬาที่ถูกประกาศใช้ฉบับแรก คือ รัฐบัญญัติ ลงวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1940 หรือมีชื่อเรียกว่า “กฎบัตรกีฬา” ออกโดยรัฐบาลวชี (Vichy) เพื่อต้องการที่จะควบคุมดูแลสหพันธ์กีฬาแห่งชาติ โดยเป็นการลดทอนอำนาจของสหพันธ์กีฬาที่ใช้อำนาจตามรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1901 ซึ่งกฎบัตรกีฬานี้ ได้กำหนดให้แต่ละสหพันธ์กีฬาต้องมีการแต่งตั้งเลขานุการเพื่อเข้าร่วม คณะกรรมการกีฬาแห่งชาติ และมีอำนาจหน้าที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารของสหพันธ์กีฬาอีกด้วย⁶

2) ค.ศ. 1943: รัฐได้กำหนด หรือที่เรียกว่า “รัฐกำหนด” ลงวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1943 โดยอัลแบร์ (Alger) ได้ออกมายกเลิกกฎบัตรกีฬา โดยมีการแก้ไขเนื้อหาทั้งหมดของรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1901 จึงส่งผลทำให้สหพันธ์กีฬากลับมามีความเป็นอิสระอีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม สหพันธ์กีฬาที่ต้องการรับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกระทรวงกิจการเยาวชนและกีฬา อีกทั้งจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากรัฐบาลทั้งสหพันธ์กีฬา ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยหน้าที่การควบคุมดูแลนั้นอยู่ภายใต้ธรรมนูญของสหพันธ์กีฬาในหมวดของการดำเนินกิจกรรมกีฬาและการใช้เงินสนับสนุน⁷

3) ค.ศ. 1945: ได้มีการประกาศใช้รัฐกำหนดลงวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1945 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ทั่วไปที่มีความจำเป็นในพัฒนาการด้านการกีฬา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) รัฐมีสิทธิพิเศษในการจัดการแข่งขันและการคัดเลือกนักกีฬาทีมชาติ (ทั้งประเภทบุคคล และประเภททีม), 2) รัฐให้อำนาจแก่รัฐมนตรีฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการกีฬาและองค์กรกีฬา ให้สามารถจัดการ การแข่งขันกีฬานามของรัฐได้ และ 3) รัฐสามารถเข้าแทรกแซงเรื่องการบริหารจัดการด้านกีฬาของประเทศได้ (กล่าวคือ การ

⁶ Gerald Simon et al., *Droit du Sport* (Paris: Themis droit PUF, 2012), 42.

⁷ Thomas Frederique, *Les Lois sur le Sport* (Paris: Centre National de la Fonction Public Territoriale, 2018), 3.

ออกกฎระเบียบทางกีฬา, การกำหนดการแบ่งเขตในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับภูมิภาค, การจัดตั้งคณะกรรมการกีฬา และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬา)⁸

4) ค.ศ. 1975 (ระหว่างปี ค.ศ. 1945 ถึง ค.ศ. 1975): การกีฬาได้มีความเติบโตอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1975 ปีแยร์ มาโซ (Pierre Mazeaud) ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1975 หรือที่มีชื่อว่ารัฐธรรมนูญ “มาโซ (Mazeaud)” และได้ประกาศระหว่างการนำเสนอกฎหมายว่า “กฎหมายฉบับนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปรับปรุงหลักการทำงานขององค์กรกีฬาในประเทศฝรั่งเศส” โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ยกเลิกคำศัพท์ที่ใช้คำว่า “การให้อำนาจ” มาเป็นคำว่า “การส่งเสริมอำนาจ” แทน และกฎหมายได้กำหนดให้อำนาจแก่สหพันธ์กีฬาในการจัดทำบริการสาธารณะด้านกีฬาเพิ่มมากขึ้น⁹

5) ค.ศ. 1984: รัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 หรือที่มีชื่อว่ารัฐธรรมนูญ “อาวิส (Avice)” เป็นรัฐธรรมนูญที่ปรับปรุงหลักการขององค์กรกีฬาและการพัฒนาด้านกิจกรรมทางกายภาพและกีฬา (Activite Physique ou Sportive: APS) เหมือนอย่างที่ถูกกฎหมายมาโซ (Mazeaud) ได้บัญญัติไว้ แต่รัฐธรรมนูญอาวิส (Avice) นี้ได้มีการเพิ่มสาระสำคัญดังนี้ 1) การแยกกระทรวง (แยกออกเป็นกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกิจการเยาวชนและกีฬา), 2) กำหนดการกระจายอำนาจทางกีฬา, 3) กำหนดสถานะของเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านกีฬา (ข้าราชการภาครัฐด้านการกีฬา), 4) กำหนดการฝึกอบรมอาชีพด้านกีฬา และ 5) กำหนดเรื่องการรับข้อมูลข่าวสารทางกีฬาโดยเสรี¹⁰

6) ค.ศ. 1987: รัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1987 แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอาวิส (Avice) ในเรื่องของการพัฒนาสโมสรอาชีพ ให้มีการจัดตั้งสโมสรที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นสมาคมกีฬาอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐ¹¹

7) ค.ศ. 1992: รัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 หรือที่มีชื่อว่ารัฐธรรมนูญ “เบรอตต์ (Bredin)” ได้ปรับเปลี่ยนกฎหมายบางส่วนของรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” โดยมีเนื้อหาดังนี้ 1) การเล่นกีฬาในรูปแบบอาชีพ, 2) การผลักดันเรื่อง “พลเมืองนักกีฬา”, 3) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการกีฬา, 4) การรับประกันความปลอดภัยของนักกีฬาระหว่างการแข่งขัน, 5) การมีจริยธรรมทางการกีฬา, 6) การกำกับดูแลของกระทรวงกิจการเยาวชนและการกีฬา, 7) การส่งเสริมการจัดการที่เข้มงวดขึ้นของกีฬาอาชีพ, 8) การพัฒนาเรื่องระบบการเก็บภาษีของนักกีฬาอาชีพ, 9) การรับประกันสิทธิในการเข้าถึงการเล่นกีฬาสำหรับทุกคน, 10) การเพิ่มชนิดกีฬาอาชีพให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการและความหลากหลายของกีฬา และ 11) การรับประกันสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารด้านกีฬา ซึ่งส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการบังคับใช้กฎหมายกีฬา และสร้างมาตรฐานในการให้อำนาจของรัฐและสหพันธ์กีฬา เพื่อให้เกิดการพัฒนาในหลาย ๆ มิติทางการกีฬาในประเทศฝรั่งเศส¹²

⁸ Jean Gatsi, *Le Droit du Sport*, 2nd ed. (Paris: Universitaires de France Press, 2000), 10.

⁹ Gerald Simon et al., *Droit du Sport*, 43-44.

¹⁰ Jean-Christophe Lapouble, *Droit du Sport: Edition Droit Public* (Paris: L.G.D.J., 1999), 21-22.

¹¹ Thomas Frederique, *Les Lois sur le Sport*, 4.

¹² Ibid.

8) ค.ศ. 1993: รัฐบัญญัติลงวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 1993 หรือที่มีชื่อว่ารัฐบัญญัติ “อัลลีโอ-มารี (Alliot-Marie)” ได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะต่อต้านการใช้ความรุนแรง หลังจากมีเหตุการณ์ร้ายแรงระหว่างการแข่งขันฟุตบอลในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ ต้องการที่จะยับยั้งและป้องกันกลุ่มผู้สนับสนุนการกีฬาที่มีพฤติกรรมในการใช้ความรุนแรงในระหว่างการเข้าชมกีฬา โดยมีการกำหนดโทษทางอาญา และเพิ่มบทลงโทษที่มีอยู่ให้มากขึ้นกว่าเดิม¹³

9) ค.ศ. 1994: รัฐบัญญัติลงวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1994 ได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” โดยระบุว่าสโมสรกีฬาอาชีพถือเป็นสถานประกอบการเชิงพาณิชย์ โดยจะไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2000 เพื่อที่จะไม่ให้เกิดความทับซ้อนของการจัดสรรงบประมาณ โดยเฉพาะในกีฬาฟุตบอลอาชีพ แต่อย่างไรก็ดี สโมสรกีฬาอาชีพนั้นยังสามารถได้รับผลประโยชน์ในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นจากส่วนอื่นแทนได้¹⁴

10) ค.ศ. 1995: รัฐบัญญัติลงวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1995 ได้กำหนดเรื่องความปลอดภัยของการจัดการแข่งขันกีฬาที่ต้องเป็นไปตามกำหนดที่ขออนุญาตไว้ และได้เพิ่มระยะเวลาสำหรับกระบวนการการขออนุมัติจัดตั้งสนามกีฬา ให้มีสถานะภาพเป็นสนามกีฬาสาธารณะ¹⁵

11) ค.ศ. 1998: รัฐบัญญัติลงวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ. 1998 ได้กำหนดเกี่ยวกับความปลอดภัยทางกีฬา และการส่งเสริมการพัฒนาด้านกิจกรรมทางกายภาพและกีฬาให้มากขึ้น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าชมการแข่งขันกีฬา, การโฆษณากีฬา และการสอนกีฬา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ได้มีการกำหนดพื้นที่ในการเข้าชมกีฬาที่ต้องได้รับการอนุญาตตามกฎหมาย เพื่อป้องกันความรุนแรงในสนามกีฬา, 2) ได้กำหนดให้ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการรับชมกีฬาได้, 3) ได้กำหนดข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการ การศึกษาด้านกีฬาของยุโรป, 4) ได้กำหนดให้นักกีฬาที่มีสัญญาจ้างแรงงานต้องมีใบอนุญาตที่ถูกต้องตามกฎหมาย และ 5) ได้กำหนดให้นักวิชาการการศึกษาด้านกีฬานั้น สามารถห้ามไม่ให้นักกีฬาลงทำการแข่งขันได้ในกรณีที่ทำผิดกฎระเบียบ¹⁶

12) ค.ศ. 1999: รัฐบัญญัติลงวันที่ 28 ธันวาคม ค.ศ. 1999 ได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานะภาพทางกฎหมายของการจัดตั้งองค์กรกีฬา ซึ่งได้กำหนดให้มีลักษณะดังนี้ 1) องค์กรกีฬาที่มีวัตถุประสงค์ทางการกีฬานิตเดียวกัน และมีข้อจำกัดในความรับผิดชอบ, 2) องค์กรกีฬาที่มีวัตถุประสงค์ทางกีฬาสัมครเล่น และ 3) องค์กรกีฬาที่มีวัตถุประสงค์ทางกีฬาอาชีพ¹⁷

13) ค.ศ. 2000: รัฐบัญญัติลงวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 2000 หรือที่มีชื่อว่ารัฐบัญญัติ “บูเฟ (Buffet)” ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 ของรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” โดยมาตรา 1 ของรัฐบัญญัติ “อาวิส (Avice)” ได้สรุปสาระสำคัญไว้ว่า “กีฬาเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา, วัฒนธรรม, การมีส่วนร่วม, การเข้าถึง และสุขภาพ ดังนั้นการส่งเสริมและการพัฒนาด้านกีฬาคควมมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ” โดยมาตรา 1 ของรัฐบัญญัติบูเฟ (Buffet) ได้แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจแทรกแซงทางกีฬาขององค์กรปกครอง

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid., 5.

ส่วนท้องถิ่น (รวมถึงตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา) เพื่อเพิ่มอำนาจในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางกายภาพและการกีฬาให้มากขึ้น¹⁸

14) ค.ศ. 2003: รัฐบัญญัติลงวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2003 หรือที่มีชื่อว่ารัฐบัญญัติ “ลามูร์ (Lamour)” ได้มีบัญญัติเพิ่มเติมในเนื้อหา ดังนี้ 1) การผ่อนผันข้อบังคับในการควบคุมการทำงานของสหพันธ์กีฬา, 2) กำหนดเงื่อนไขในการเข้าสู่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับกีฬา, 3) กำหนดกรอบของนักกีฬาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเครื่องหมายทางการค้า และลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดกีฬา, 4) กฎหมายการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬา (มาตรา 3 กำหนดว่าสหพันธ์กีฬาสามารถขายสิทธิ์ทั้งหมดหรือบางส่วนในการเผยแพร่ภาพและเสียงของการแข่งขันที่จัดขึ้นโดยลีกอาชีพได้) และ 5) กฎหมายการกระจายเสียงผ่านคลื่นวิทยุ (มาตรา 4 กำหนดว่าการเผยแพร่การแข่งขันกีฬาผ่านคลื่นวิทยุสามารถทำได้)¹⁹

15) ค.ศ. 2008: รัฐบัญญัติลงวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ได้บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการต่อต้านการค้าผลิตภัณฑ์ที่มีสารกระตุ้น โดยได้กำหนดเพิ่มโทษทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีสารกระตุ้นไว้ในครอบครอง และได้กำหนดขั้นตอนการสืบสวนที่สะดวกยิ่งขึ้น (การสืบสวน, การจับกุม และการดูแลของตำรวจ) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ติดตามผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์สารกระตุ้น และรวมถึงการนำเข้า ส่งออก และการขนส่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ด้วย²⁰

16) ค.ศ. 2010: รัฐบัญญัติลงวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2010 ได้บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการเล่นพนันกีฬาออนไลน์ โดยกฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรับมือกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของการพนันในรูปแบบออนไลน์ โดยในขณะนั้นถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 คณะกรรมาธิการยุโรปได้มีการฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมแห่งยุโรป เพื่อขอให้ประเทศฝรั่งเศสเปิดให้เล่นการพนันกีฬาออนไลน์ได้อย่างถูกกฎหมาย จึงส่งผลให้รัฐบัญญัตินี้ได้กำหนดจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลในเรื่องการพนันออนไลน์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย และเพื่อคุ้มครองผู้เล่นพนันกีฬาออนไลน์²¹

ในปีเดียวกันนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐบัญญัติ ลงวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 2010 ได้กำหนดเรื่องการกำกับดูแลอาชีพตัวแทนนักกีฬา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) กำหนดกรอบทางกฎหมายของวิชาชีพตัวแทนนักกีฬา, 2) กำหนดการต่อต้านการฟอกเงิน ทั้งตัวแทนนักกีฬาและนักกีฬา, 3) กำหนดหน้าที่ในการประนีประนอมยอมความต่อคณะกรรมการโอลิมปิกสากลแห่งประเทศฝรั่งเศส เมื่อเกิดกรณีที่มีความขัดแย้งเรื่องตัวแทนการกีฬา, 4) กำหนดถึงขั้นตอนการไต่ถามและการยกเลิกใบอนุญาตการเป็นตัวแทนนักกีฬา และ 5) กำหนดอำนาจของคณะกรรมการโอลิมปิกสากลแห่งประเทศฝรั่งเศส ให้สามารถกำกับดูแลตัวแทนนักกีฬาได้

17) ค.ศ. 2012: รัฐบัญญัติลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2012 ได้บัญญัติในเรื่องของการสนับสนุนด้านจริยธรรมของการเล่นกีฬาและสิทธิของนักกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรทัดฐานของการเล่นกีฬาที่ดี ซึ่งรัฐบัญญัติฉบับนี้ได้เสริมสร้างบทบาทของสหพันธ์กีฬาให้มีความโปร่งใสในเรื่องของการต่อต้านการใช้สารกระตุ้น, ความทุ่มเทในการฝึกฝนนักกีฬาอาชีพและนักกีฬาสมัครเล่น และการพัฒนาการกีฬาสำหรับทุกคน โดยกฎหมาย

¹⁸ Gerald Simon et al., *Droit du Sport*, 45.

¹⁹ Charles Amson, *Droit du Sport* (Paris: Vuibert, 2009), 15.

²⁰ Thomas Frederique, *Les Lois sur le Sport*, 6.

²¹ Jean-Pierre Karaquillo, *Le Droit du Sport*, 3rd ed. (Paris: Dalloz, 2011), 76.

ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะ 1: ความเคารพในคุณค่าของกีฬา, 2) ลักษณะ 2: การพัฒนาการกีฬา, 3) ลักษณะ 3: การฝึกอบรม และสิทธิของนักกีฬา, 4) ลักษณะ 4: การคุ้มครองสุขภาพของนักกีฬา และการต่อต้านการใช้สารกระตุ้น และ 5) ลักษณะ 5: บทบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความกระตือรือร้นและการแพร่ภาพและเสียง²²

18) ค.ศ. 2017: รัฐบัญญัติลงวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2017 ได้บัญญัติเรื่องความโปร่งใสและการมีจริยธรรมในการเล่นกีฬา ซึ่งรัฐบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขและเพิ่มบทบัญญัติในประมวลกฎหมายกีฬา, ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ คือ 1) การมีจริยธรรมในการเล่นกีฬา และการต่อต้านการทุจริตในการแข่งขันกีฬาอาชีพ, 2) ควบคุมเรื่องการเงินของวงการกีฬาและของตัวแทนนักกีฬา, 3) การพัฒนาการแข่งขันของสโมสรอาชีพให้ดีขึ้น และความเป็นมืออาชีพของนักกีฬา และ 4) การส่งเสริมพัฒนาการและการรายงานข่าวของนักกีฬานักหญิง

โดยมาตรา 1 กำหนดให้สหพันธ์กีฬาที่ได้รับมอบอำนาจจะต้องให้จัดทำกฎบัตรจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพขึ้น นอกจากนี้ สหพันธ์กีฬาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการด้วยความโปร่งใส สามารถร้องเรียนทางวินัยถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ มีความรับผิดชอบในการตรวจสอบการใช้กฎบัตรนี้ให้ทุกองค์กรกีฬาต้องเคารพและปฏิบัติตาม ตลอดจนการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์

รัฐบัญญัตินี้ผ่านการยอมรับจากรัฐสภายุโรปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2017 โดยมีการลงมติในเรื่อง “แนวทางนโยบายกีฬา: การบริหารจัดการที่ดี การเข้าถึงกีฬา และจริยธรรมกีฬา” ภายใต้การสนับสนุนจากคณะกรรมการโอลิมปิกสากลแห่งสหภาพยุโรป โดยให้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ “การส่งเสริมกีฬามวลชน, การพัฒนาเรื่องการออกกำลังกายในสหภาพยุโรป, การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกีฬาต่อสังคม, การบริหารจัดการที่ดีในทางการกีฬา และการเข้าถึงการกีฬาโดยทั่วกัน”²³

3. ที่มาของประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศสนั้น เป็นกฎหมายพิเศษที่อยู่ในหมวดกฎหมายแพ่ง โดยในปี ค.ศ. 2004 รัฐบาลฝรั่งเศสได้มีการร่างกฎหมายใหม่ขึ้น เพื่อเพิ่มสิทธิของประชาชนให้สามารถเข้าถึงกฎหมายได้มากขึ้น ซึ่งหนึ่งในกระทรวงที่ได้ทำการร่างกฎหมายนั้นคือ กระทรวงการกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีอำนาจในการบริหารจัดการกีฬามากขึ้น จึงส่งผลให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้จัดทำประมวลกฎหมายกีฬา โดยผ่านการออกรัฐกำหนดตามความในมาตรา 84 ของรัฐบัญญัติเลขที่ 2004-1343 ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 2004

โดยบทบัญญัติของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร หมายถึง บทบัญญัติทางกฎหมายที่ออกมาโดยฝ่ายนิติบัญญัติถูกแสดงด้วยตัวอักษร “แอล (L)” ตามด้วยหมายเลขของมาตรา และบทบัญญัติทางกฎหมายที่ออกมาโดยฝ่ายบริหารจะใช้ตัวอักษร “อาร์ (R)” ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของสภาแห่งรัฐหรือของคณะรัฐมนตรี มาตรา “ดี (D)” รัฐธรรมนูญการธรรมดา มาตรา “เอ (A)” ที่สอดคล้องกับคำสั่งของรัฐมนตรี

²² Laurence Cheve, *La Justice Sportive* (Paris: Lextenso, 2012), 109.

²³ Thomas Frederique, *Les Lois sur le Sport*, 9.

การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาของฝ่ายนิติบัญญัติในช่วงแรกนั้น เป็นการรวบรวมบรรทัดฐานทางกีฬาและหลักการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬามาปรับใช้เข้าด้วยกัน (ประมวลกฎหมายกีฬามีพื้นฐานมาจากประมวลกฎหมายอื่นในการทั่วไป) โดยหลักการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นคือ การจัดหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มของรัฐบัญญัติและรัฐกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกีฬามารวมไว้อยู่ในเอกสารเดียวกัน เพื่อที่จะนำมาจัดเรียงให้อยู่ด้วยกัน และเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน

ประมวลกฎหมายกีฬานี้ เป็นหนึ่งในผลพวงมาจากจุดประสงค์ทางการเมืองในประเทศฝรั่งเศส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอื้อให้ผู้ปฏิบัติงาน คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐนั้นมีเครื่องมืออันคือ กฎหมายที่ครอบคลุมและใช้งานได้ง่าย แต่ในระยะแรกยังไม่ได้รวมกฎหมายกีฬาทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน (ในช่วงแรกนั้นยังถือว่าเป็นกฎหมายที่แปลกใหม่) เพียงแต่ได้มีการนำเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกฎหมายกีฬามาไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีการเข้าถึงได้ง่าย และเข้าใจได้ง่ายขึ้น²⁴

การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาของฝ่ายนิติบัญญัติในส่วนอักษรแอล (L) นั้น ได้จัดทำขึ้นตามรัฐกำหนดลงวันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ. 2006 ซึ่งได้เอาส่วนสำคัญของรัฐบัญญัติลงวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 และจากบทบัญญัติของประมวลอื่น ๆ มาใช้ โดยเฉพาะประมวลกฎหมายการศึกษา (ในเรื่องการสอนกีฬาโดยได้รับค่าตอบแทน) ประมวลกฎหมายสาธารณสุข (ในเรื่องที่ควบคุมการใช้สารกระตุ้น) และประมวลกฎหมายแรงงาน (ในเรื่องของนักกีฬาอาชีพ)

การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาของฝ่ายบริหารส่วนนี้ ได้ถูกจัดทำขึ้นจากสองรัฐกฤษฎีกา หมายเลข 2007-1132 และหมายเลข แอล (L) 2007-1133 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 2007 (ในส่วน อาร์ (R) และ ดี (D)) นอกจากนี้ ยังมีการนำคำสั่งลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 (ในส่วน เอ (A)) ที่ได้รับพระราชกฤษฎีกาของการใช้กฎหมายเก่าในปี ค.ศ. 1984 ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬามาปรับใช้ เช่น การลดอำนาจของคณะกรรมการโอลิมปิกสากลแห่งประเทศฝรั่งเศส (Le Comité National Olympique et Sportif Français: CNOSF) และสถาบันกีฬาแห่งชาติสำหรับนักกีฬาผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสิทธิภาพ (L'Institut National du Sport, de l'Expertise et de la Performance: INSEP) รูปแบบการแข่งขันกีฬานานาชาติ และได้มีการรวบรวมคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาเข้ามาบัญญัติไว้ในส่วน เอ (A) นี้อีกด้วย²⁵

การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาประเทศฝรั่งเศสนั้น ใช้รูปแบบการรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกัน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา (Code a Droit Constant) ซึ่งจะต้องเป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันในทางกีฬา โดยผู้ที่จัดทำประมวลกฎหมาย (Codificateur) สามารถแก้ไขและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่จำเป็น เพื่อให้ถูกต้องตามลำดับศักดิ์ของกฎหมายและมีความสอดคล้องกันของเนื้อหาที่นำมารวบรวมไว้ด้วยกัน รวมถึงเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดและยกเลิกข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกับประมวลกฎหมาย แต่ในส่วนจะมีลักษณะความเป็นกลางหรือไม่นั้น อาจมีผลกระทบของการปรับเปลี่ยนเนื้อหาบางอย่าง เช่น การยกเลิกแนวคิด “การจัดกลุ่มนักกีฬา” ที่ได้บันทึกไว้ในรัฐบัญญัติเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 จึงมีการแก้ไขบางมาตราที่มีความขัดแย้งต่อการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาให้สอดคล้องกับยุคสมัย

²⁴ Isabelle De Silva, *L'Adoption du Code du Sport: Consecration Pour le Droit du Sport ?* (Paris: AJDA, 2007), 1623.

²⁵ Frederic Buy et al., *Droit du Sport*, 3rd ed. (Paris: L.G.D.J., 2012), 147.

ประมวลกฎหมายกีฬาแบ่งออกเป็น 4 บรรพ ที่รวมบทบัญญัติทั้งหมดของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารไว้ด้วยกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

บรรพที่ 1: มีชื่อว่า “องค์กรกีฬา” ประกอบด้วย 5 ลักษณะ ดังนี้ “บทหน้าที่กล่าวถึง หลักการทั่วไป (ลักษณะ บทนำ)” และตามด้วย 4 ลักษณะที่เกี่ยวกับ “นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน (ลักษณะ 1)”, “สมาคมกีฬา (ลักษณะ 2)”, “สหพันธ์กีฬาและการแข่งขันกีฬาอาชีพ (ลักษณะ 3)” และ “ตัวแทนและองค์กรใกล้เคียง (ลักษณะ 4)”

บรรพที่ 2: มีชื่อว่า “บุคลากรทางการกีฬา” ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้ “การฝึกอบรมและการศึกษา (ลักษณะ 1)”, “นักกีฬา (ลักษณะ 2)”, “สุขภาพของนักกีฬาและการใช้สารกระตุ้น (ลักษณะ 3)” และ “การใช้สารกระตุ้นในสัตว์ที่แข่งขัน (ลักษณะ 4)”

บรรพที่ 3: มีชื่อว่า “การฝึกซ้อมกีฬา” ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้ “สถานที่ฝึกซ้อมกีฬา (ลักษณะ 1)”, “ภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกีฬา (ลักษณะ 2)” และ “การแข่งขันกีฬา (ลักษณะ 3)”

บรรพที่ 4: เป็นการรวบรวม “บทบัญญัติทั้งหลาย” ที่เกี่ยวข้องกับ “การเงินที่เกี่ยวข้องกับกีฬา (ลักษณะ 1)” และอีกส่วนนั้นเกี่ยวข้องกับ “บทบัญญัติบังคับใช้กับเขตโพ้นทะเล (ลักษณะ 2)”²⁶

โดยตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายกีฬานั้น ส่งผลให้มาตรฐานในกิจกรรมทางการกีฬาไม่ได้ถูกลดทอนหรือเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด และตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 มีอย่างน้อย 8 รัฐบัญญัติที่ถูกนำมารวบรวมไว้ในประมวลกฎหมายกีฬานี้ ซึ่งในบรรดารัฐบัญญัติสำคัญที่ถูกนำมารวมนั้นคือ รัฐบัญญัติลงวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 2006 ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแข่งขันความรุนแรงระหว่างการแข่งขันทีฬา ซึ่งส่งผลในทางกฎหมายทำให้สามารถยกเลิกสมาคมกีฬาและกลุ่มสนับสนุนกีฬาได้ นอกจากนั้น ยังมีรัฐบัญญัติลงวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้าขายผลิตภัณฑ์ที่มีสารกระตุ้น ที่เพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 2009 ซึ่งอนุญาตให้รัฐบาลออกข้อกำหนดบางประการเพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายกีฬาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารกระตุ้น และอีกรัฐบัญญัติที่สำคัญนั้นได้ลงวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2010 ที่อนุญาตให้สามารถเล่นการพนันกีฬาออนไลน์ได้ นอกจากนี้ ควรกล่าวถึงรัฐบัญญัติลงวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 2010 ที่กำกับดูแลเรื่องอาชีพตัวแทนนักกีฬา และรัฐบัญญัติลงวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2011 ที่เกี่ยวกับองค์กรการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์ยุโรป (ยูฟ่า) ในปี ค.ศ. 2016 และรัฐบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสร้างจริยธรรมของการเล่นกีฬาและสิทธิของนักกีฬาที่ถูกประกาศใช้ ดังนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าการนำกฎหมายต่าง ๆ มารวบรวมไว้ด้วยกันของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเพื่อที่จะนำมาปรับใช้กับวงการกีฬานั้น แม้มีความพยายามในการรวบรวมให้ครอบคลุมกับการกีฬาในทุกส่วน แต่ผลสุดท้ายนั้นก็ยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไปในอนาคต เนื่องจากรูปแบบของการเล่นกีฬามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

จุดเริ่มต้นของการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬานั้น เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2004 จากรัฐบัญญัติที่ต้องการให้รัฐบาลทำการพัฒนากฎหมายให้ทันต่อยุคสมัย เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้ง่ายขึ้น จึงทำให้กระทรวงการกีฬาเริ่มจัดทำประมวลกฎหมายกีฬา โดยทำการรวบรวมกฎหมายทั้งในส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร บนแนวทางในการนำกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางกายภาพและการกีฬา

²⁶ Gerald Simon et al., *Droit du Sport*, 47.

เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งประมวลกฎหมายกึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติถูกประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 2006 และของฝ่ายบริหาร นั้นได้ถูกประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 2007 โดยผ่านรัฐกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายกึ่ง และในปี ค.ศ. 2008 ได้มีการประกาศเพิ่มเติมให้ใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายกึ่ง ส่งผลให้ประมวลกฎหมายกึ่ง ประเทศฝรั่งเศสมีความสมบูรณ์ครบถ้วน สามารถปรับใช้ในกิจการด้านการกึ่งของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. รูปแบบของการจัดทำประมวลกฎหมายประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมาย คือ สิ่งที่รวบรวมหรือประกอบไปด้วยกฎหมายหนึ่งหรือหลายฉบับเข้าด้วยกัน โดยกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องเดียวกันหรือหลายเรื่องมาเรียงกันอย่างเป็นระบบได้มากน้อยต่างกัน แต่ประมวลกฎหมายแต่ละฉบับนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือวิธีการจัดทำประมวลกฎหมาย (La Codification) ซึ่งอาจจัดทำประมวลกฎหมายโดยเพียงนำกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่แต่เดิมนั้น มารวบรวมไว้ในประมวลกฎหมายฉบับเดียวกันเท่านั้น หรืออาจจะเป็นการกำหนดหลักการใหม่ขึ้นมา หรือแก้ไขปรับปรุงหลักการเดิมก็ได้²⁷

โดยศาสตราจารย์ฌ็อง หลุย แบร์แนล (Jean Louis Bergel) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแอ็กซ-มาร์แซย์ (Aix-Marseille) ประเทศฝรั่งเศส กล่าวไว้ว่า “ประมวลกฎหมายมีความหมายกว้างที่สุด เป็นที่รวมของกฎหมายหลายฉบับ (Compendium of Laws) ซึ่งมีเนื้อหาบัญญัติถึงเรื่องเดียวกันหรือที่เกี่ยวข้องกัน ประมวลกฎหมายจึงเป็นแบบการร่างกฎหมายวิธีหนึ่ง ที่มีการรวบรวมกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ให้อยู่ที่แห่งเดียวกันอย่างมีระบบในระดับหนึ่ง และอยู่ภายใต้หลักการของกฎหมายนั้น ๆ”²⁸

สำหรับประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันนั้น มีวิธีการจัดทำประมวลกฎหมายโดยวิธีการรวบรวมตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา (Code a Droit Constant) เป็นการรวบรวมหลักเกณฑ์กฎหมายในเรื่องเดียวกันเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งหมด ซึ่งมีลักษณะเป็นการถาวร และมีผลใช้บังคับเมื่อได้รับความเห็นชอบและประกาศโดยผู้มีอำนาจรัฐ บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวจะถูกกำหนดอย่างเป็นระบบ เรียงลำดับของวัตถุประสงค์ตามโครงสร้างของประมวลกฎหมาย และยังได้มีการนำเสนอโดยแบ่งกลุ่มระหว่างลำดับศักดิ์กฎหมายต่าง ๆ การประกาศบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่นำมารวบรวมไว้นั้น ไม่ได้มีการแก้ไขในเนื้อหาในหลักการของกฎหมายแต่อย่างใด²⁹

5. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

การพัฒนากฎหมายเพื่อวางกฎเกณฑ์ทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนา เพื่อให้สาระของกฎหมายนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นประโยชน์ต่อการ

²⁷ Chanchai Sawangsak and Wanchai Boonbamrung, *The Codification of Foreign and Thai Law* (Bangkok: Nititham, 2000), 6. [In Thai]

²⁸ Jean Louis Bergel, “Principal Features and Methods of Codification,” *Louisiana Law Review* 48, no. 5 (May 1988): 1073-1093.

²⁹ Chanchai Sawangsak and Wanchai Boonbamrung, *The Codification of Foreign and Thai Law*, 76-77. [In Thai]

ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ และส่วนประชาชนนั้นจะมีระบบที่สะดวกต่อการเข้าถึงกฎหมาย อันเกิดผลดีทั้งต่อการทำความเข้าใจกฎหมาย และต่อการบังคับใช้กฎหมายให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการพัฒนากฎหมายดำเนินการได้หลายแนวทาง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่เป็นที่นิยม คือ การจัดทำประมวลกฎหมาย (Codification) โดยมีหลักการรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ที่บัญญัติในเรื่องเดียวกัน มีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกัน หรืออยู่ภายใต้หลักทั่วไปแห่งกฎหมายเดียวกัน มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเภทและสาระของเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงและการเข้าใจกฎหมาย

การจัดทำประมวลกฎหมายโดยแท้ นั้น มีความยุ่งยาก ใช้เวลานาน และอาจมีปัญหาในการเสนอต่อรัฐสภาเพื่อบังคับใช้ เนื่องจากมีผลยกเลิกกฎหมายเดิมหลายฉบับ หลายประเทศจึงหันมานิยมการบูรณาการกฎหมายในรูปแบบประมวลกฎหมายแบบรวมกฎหมาย เหตุที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นเป็นเพราะประมวลกฎหมายมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย การจัดทำประมวลกฎหมายจะช่วยแก้ปัญหาการมีกฎหมายที่ใช้บังคับเรื่องเดียวกันจำนวนมากแต่อยู่กระจัดกระจาย หรือมีช่องว่าง ช่องโหว่ หรือขัดแย้งกันเอง ดังนั้นการจัดลำดับบทบัญญัติกฎหมายซึ่งต้องอาศัยการศึกษาเนื้อหาของกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อแบ่งแยกกลุ่มอย่างมีเหตุผล จะเป็นการอำนวยความสะดวกในการค้นหาอ้างอิง เนื่องจากไม่ใช่เป็นเพียงการนำบทบัญญัติต่าง ๆ มาเรียงต่อกันตามอำเภอใจ นอกจากนี้ การจัดทำประมวลกฎหมายยังมีส่วนช่วยทำให้ระบบกฎหมายภายในมีความเป็นเอกภาพมากขึ้น

ดังนั้นประมวลกฎหมายก็ควรจะจัดทำขึ้นในรูปแบบประมวลกฎหมายแบบรวมกฎหมาย ไม่ใช่รูปแบบประมวลกฎหมายโดยแท้ โดยประมวลกฎหมายก็หาประเทศฝรั่งเศสใช้รูปแบบการรวบรวมบทบัญญัติและจัดหมวดหมู่โดยไม่แก้ไขสาระสำคัญ (La Codification a Droit Constant) โดยหลักแล้วการจัดทำประมวลกฎหมายในลักษณะนี้เป็นเพียงการนำบทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ที่ยังใช้บังคับอยู่ในขณะที่ดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมายมากำหนดรวมไว้ในประมวลกฎหมายเท่านั้น โดยจะไม่มีหลักการแก้ไขหลักการในเนื้อหาของกฎหมายนั้น (Une Refome du Fond du Droit) วิธีการและขอบเขตของการจัดทำประมวลกฎหมายดังกล่าวจึงเรียกขานกันว่า “การจัดทำประมวลกฎหมายโดยการรวบรวม หรือประมวลกฎหมายที่มีอยู่แล้วเพื่อให้กฎหมายมีความแน่นอนชัดเจนขึ้น” ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยทำให้การจัดทำประมวลกฎหมายเป็นไปด้วยความรวดเร็วไม่ต้องมาเสียเวลาในการที่จะต้องมีการพิจารณา หรือโต้แย้งกันเหมือนกับในกรณีที่มีปรับปรุงเนื้อหากฎหมายในทางตรงกันข้ามนั้น การจัดทำประมวลกฎหมายในลักษณะนี้ นอกจากจะได้รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่แล้ว ยังถือเป็นการปรับปรุง และทำให้เข้าใจได้โดยง่ายขึ้นด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนวทางการจัดทำประมวลกฎหมายก็หา ดังต่อไปนี้

5.2.1 การจัดทำประมวลกฎหมายก็หานั้น ควรใช้รูปแบบของประมวลกฎหมายแบบรวมกฎหมายซึ่งดำเนินการได้หลายวิธี เนื่องจากสามารถดำเนินการได้โดยไม่ยุ่งยากเหมือนรูปแบบประมวลกฎหมายโดยแท้ แต่เนื่องจากปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่ารูปแบบการรวบรวมบทบัญญัติและจัดหมวดหมู่โดยไม่แก้ไขสาระสำคัญ (La Codification a Droit Constant) ของประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้เป็นต้นแบบของการรวบรวมกฎหมายที่มีอยู่แล้วให้กฎหมายมีความแน่นอนชัดเจนขึ้น ดังนั้น จึงควรพิจารณารูปแบบดังกล่าวขึ้นมาปรับมาใช้ แต่ผู้ที่จะดำเนินการนั้น จะต้องทำความเข้าใจวิธีการจัดทำประมวลกฎหมายดังกล่าวให้ชัดเจน โดยผู้จัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะต้องทำการแก้ไขรูปแบบของบทบัญญัติกฎหมายที่จะนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย เพื่อให้สามารถเข้าใจ

ได้ง่ายและสอดคล้องกัน และควรยกเลิกไม่ใช้ถ้อยคำ ความหมาย หรือความคิดที่ล้าสมัย โดยควรใช้ถ้อยคำในสมัยปัจจุบันหรือความคิดที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แทน

5.2.2 ผู้จัดทำประมวลกฎหมาย ควรดำเนินการเพื่อให้บทบัญญัติของร่างประมวลกฎหมายสอดคล้องหรือเป็นไปตามลำดับศักดิ์ของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ (La Hierarchie des Normes) ในเรื่องดังต่อไปนี้

- ในเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ดังกล่าว (La Validite des Normes) โดยการกำหนดยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายบางเรื่อง

- ในเรื่องความสอดคล้องของร่างประมวลกฎหมายกับรัฐธรรมนูญ และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธผูกพัน รวมทั้งกฎหมายอาเซียน (Droit Communautaire) โดยผู้จัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะต้องแก้ไขหลักการของกฎหมายที่ขัดแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่า

5.2.3 การจัดทำประมวลกฎหมายแบบรวมกฎหมายในรูปแบบที่ประเทศฝรั่งเศสดำเนินการเป็นการรวบรวมตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันที่กระจัดกระจายกันอยู่มาไว้ด้วยกัน โดยไม่เปลี่ยนสาระสำคัญ แต่มาจัดหมวดหมู่ใหม่ และจัดลำดับเนื้อหาอย่างมีเหตุมีผล พร้อมทั้งอาจพิจารณายกเลิกบทบัญญัติที่ล้าสมัยและแก้ไขปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการรวบรวมกฎหมายกึ่งาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการจัดทำประมวลกฎหมายกึ่งาประเทศไทย ทั้งกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ แล้วตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณากฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความขัดกัน ล้าสมัย หรือไม่มีผลบังคับใช้แล้ว

5.2.4 เห็นควรกำหนดขอบเขตของการรวบรวมกฎหมาย เพื่อจัดทำประมวลกฎหมายกึ่งา ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการยกร่างประมวลกฎหมายส่วนที่เป็นกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศฝรั่งเศสนั้น พบว่าประมวลกฎหมายที่ดีต้องไม่มีเนื้อหามากเกินไป หรือเป็นประมวลกฎหมายที่มีเนื้อหาน้อยมากเกินไป หากรวบรวมกฎหมายทั้งหมดของรัฐบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง เช่น รัฐกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบต่าง ๆ จะทำให้ต้องมีกฎหมายที่ต้องนำมารวบรวมไว้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในระยะแรกจึงอาจเริ่มด้วยการรวบรวมเฉพาะกฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายในลำดับศักดิ์ที่เทียบเท่ารัฐบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปกำหนดเป็นบทบัญญัติของร่างประมวลกฎหมายดังกล่าว

5.2.5 ภายหลังรวบรวมกฎหมายเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายได้ตามขอบข่ายแล้ว เห็นควรให้มีการจัดทำโครงสร้างหรือเค้าโครงของประมวลกฎหมายกึ่งา ผู้เขียนจึงขอเสนอโครงสร้างของประมวลกฎหมายกึ่งาดังนี้

บรรพ 1 หลักการทั่วไป: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความมุ่งหมาย และหลักการโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางกายภาพและกีฬา, สิทธิและเสรีภาพทางการกีฬา รวมถึงแนวทางและนโยบายการบริหารจัดการกีฬาของรัฐ

บรรพ 2 องค์การกีฬา: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดประเภทองค์กรกีฬาในลักษณะต่าง ๆ โดยจะอธิบายเรื่องการจัดตั้ง และอำนาจหน้าที่ โดยกล่าวถึงการจัดโครงสร้างขององค์กรกีฬาทั้งทางเอกชนและทางมหาชน

บรรพ 3 บุคลากรทางกีฬา: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ตั้งแต่ นักกีฬา ไปจนถึงผู้ที่ทำหน้าที่รอบข้างนักกีฬา (ตัวแทนนักกีฬา, ผู้ฝึกสอน, เจ้าของสโมสรกีฬา เป็นต้น)

บรรพ 4 การเล่นกีฬาและการแข่งขันกีฬา: มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่เล่นหรือฝึกซ้อมกีฬา, การแข่งขันกีฬาและความปลอดภัยในการเล่น และการฝึกซ้อมหรือการแข่งขันกีฬา

บรรพ 5 การสนับสนุนทางกีฬา: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงบประมาณกีฬา ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

บรรพ 6 บทเบ็ดเตล็ด: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาทางกีฬาในด้านต่าง ๆ (ใบอนุญาตผู้ฝึกสอน ครูสอนพลศึกษา เป็นต้น)

บรรพ 7 บทกำหนดโทษ: มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราโทษทั้งทางแพ่งและอาญา ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายฉบับนี้

โดยโครงสร้างประมวลกฎหมายกีฬานี้ เป็นเพียงข้อสรุปเบื้องต้น ดังนี้แล้ว ควรมีการตั้งคณะทำงานหรือทำการศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อยกร่างและนำเสนอประมวลกฎหมายกีฬา แล้วนำเสนอให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมกันพิจารณา เพื่อให้มีสาระบัญญัติครอบคลุมการกีฬาทั้งระบบ และมีการจัดหมวดหมู่บทบัญญัติของกฎหมายเป็นอย่างดีต่อไป

การจัดทำประมวลกฎหมายกีฬานั้น เป็นการพัฒนากฎหมายวิธีหนึ่งที่หลายประเทศได้นำมาใช้ เพื่อรวบรวมกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาบัญญัติถึงเรื่องเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกันให้อยู่ที่เดียว อย่างมีระบบในระดับหนึ่ง และอยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน โดยกฎหมายที่นำมารวบรวมไว้นั้น จะได้รับการวางโครงสร้างใหม่ จัดระบบและจำแนกหมวดหมู่ของบทบัญญัติตามหัวข้อ โดยไม่เปลี่ยนแปลงหลักการ แต่อาจมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อทำกฎหมายให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล

การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นอาจดำเนินการได้สองรูปแบบ คือ แบบแรกเป็นการจัดทำประมวลกฎหมายโดยแท้ ซึ่งเป็นการบูรณาการกฎหมายอย่างเป็นทางการ โดยมีการนำหลักกฎหมายและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาตรวจพิจารณากฎหมายทั้งหมด เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ประมวลกฎหมายที่จัดทำขึ้นใหม่จะได้รับการประกาศใช้แทนบทบัญญัติที่นำมารวบรวมไว้ และส่วนรูปแบบที่สอง คือ ประมวลกฎหมายแบบรวมกฎหมาย สามารถจำแนกเป็นการรวบรวมตัวบทกฎหมายในเรื่องเดียวกัน ด้วยวิธีการรวมกฎหมายหลายฉบับเข้าไว้ด้วยกัน แล้วจัดหมวดหมู่บทบัญญัติในส่วนต่าง ๆ โดยจัดโครงสร้างใหม่ให้เป็นระบบ (Compilation) ซึ่งเป็นการรวมกฎหมายหลายฉบับเข้าด้วยกันและตราขึ้นใหม่ (Consolidation) ร่วมกับการแก้ไขเพื่อทำกฎหมายขึ้นใหม่ (Restatement) จึงมีความคล้ายคลึงกับการจัดทำประมวลกฎหมาย (Codification) ของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งใช้วิธีการที่เรียกว่าการรวบรวมบทบัญญัติและจัดหมวดหมู่โดยไม่แก้ไขสาระสำคัญ (La Codification a Droit Constant) ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการประมวลกฎหมายในรูปแบบหลัง คือ การอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าและนำไปปฏิบัติ โดยปกติไม่มีผลเป็นการยกเลิกหรือใช้บังคับแทนที่กฎหมายเดิม หากไม่มีการตราขึ้นเป็นกฎหมายบ้านเมือง

ประมวลกฎหมายกีฬาจึงเป็นการบูรณาการกฎหมายหลักด้านการกีฬาและบทบัญญัติเกี่ยวกับการกีฬาของกฎหมายอื่น ซึ่งโดยทั่วไปจะรวบรวมกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์รัฐบัญญัติ แต่บางฉบับได้รวบรวม

กฎหมายลำดับรองและการสั่งการของฝ่ายบริหารไว้ด้วย โดยการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาของประเทศฝรั่งเศส นั้น ไม่ได้ใช้รูปแบบประมวลกฎหมายโดยแท้ เนื่องจากต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก ใช้เวลาจัดทำอย่าง ยาวนานและมีกระบวนการพิจารณาที่ยุ่งยาก และการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาเป็นงานที่ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญและอาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬา ดังนั้นจึงเป็นงานที่ ยุ่งยากและใช้เวลา แต่เป็นงานที่เป็นประโยชน์ นอกจากจะเป็นการพัฒนากฎหมายโดยการรวบรวมและจัดระบบ อีกทั้งได้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่ไม่ทันต่อยุคสมัยแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมสิทธิทางการกีฬาของประชาชนโดย ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องทางกีฬา ย่อมช่วยให้เข้าถึงและใช้สิทธิ ทางกฎหมายได้สะดวกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นก็มีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ด้วย โดยการนำเสนอแนวทางการจัดทำประมวลกฎหมายกีฬาประเทศไทยที่กล่าวมานั้น เป็นเพียงแนวทาง เบื้องต้น ดังนี้แล้ว เห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อยกร่างและนำเสนอประมวลกฎหมายกีฬาอย่างละเอียด เพื่อที่ กฎหมายกีฬาจะได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบ อันมีส่วนช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการปฏิรูปการกีฬาของ ประเทศไทยได้อีกช่องทางหนึ่ง

References

- Amson, Charles. *Droit du Sport*. Paris: Vuibert, 2009.
- Bergel, Jean Louis. "Principal Features and Methods of Codification." *Louisiana Law Review* 48, no. 5 (May 1988): 1073-1093.
- Buy, Frederic, Jean-Michel Marmayou, Didier Poracchia, and Fabrice Rizzo. *Droit du Sport*. 3rd ed. Paris: L.G.D.J., 2012.
- Chanchai Sawangsak, and Wanchai Boonbamrung. *The Codification of Foreign and Thai Law*. Bangkok: Nititham, 2000. [In Thai]
- Cheve, Laurence. *La Justice Sportive*. Paris: Lextenso, 2012.
- Frederique, Thomas. *Les Lois sur le Sport*. Paris: Centre National de la Fonction Public Territoriale, 2018.
- Gatsi, Jean. *Le Drot du Sport*. 2nd ed. Paris: Universitaires de France Press, 2000.
- Karaquillo, Jean-Pierre. *Le Droit du Sport*. 3rd ed. Paris: Dalloz, 2011.
- Lapouble, Jean-Christophe. *Droit du Sport: Edition Droit Public*. Paris: L.G.D.J., 1999.
- Legifrance. "Codes." Last modified August 13, 2020. Accessed August 29, 2020. <https://www.legifrance.gouv.fr/initRechCodeArticle.do/>
- Silva, Isabelle De. *L' Adoption du Code du Sport: Consecration Pour le Droit du Sport ?*. Paris: AJDA, 2007.
- Simon, Gerald, Cecile Chaussard, Philippe Icard, and David Jacotot. *Droit du Sport*. Paris: Themis droit PUF, 2012.

วิเคราะห์การได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาทระหว่างสาธารณรัฐนิการากัวกับ
สาธารณรัฐโคลอมเบีย: ในกรณีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล
Analysis of Acquisition of Title Over Disputed Island between
Republic of Nicaragua and Republic of Columbia:
Case Study of Territorial and Maritime Dispute

สุมลลิกา ดาวสุวรรณ¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

140 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: sumullika.d@tsu.ac.th

Sumullika Dowsuwan²

Faculty of Law, Thaksin University

140 Kanjanavanit Road, Khao Rupchang, Mueang, Songkhla 90000, Thailand

Email: sumullika.d@tsu.ac.th

Received: May 27, 2020 Revised: August 20, 2020 Accepted: August 31, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิธีการของศาล ในการพิจารณาตัดสินประเด็นการได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างสาธารณรัฐนิการากัวกับสาธารณรัฐโคลอมเบีย (Territorial and Maritime Dispute) ที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ จนมีคำพิพากษาตัดสินเมื่อปี ค.ศ. 2012 นั้นว่า คดีดังกล่าวก่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนต่อหลักการได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนประการใด ที่อาจนำมาปรับใช้กับประเด็นปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะในสังคมระหว่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการของศาลในคดีดังกล่าวนี้ช่วยก่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนต่อหลักการได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนในมิติที่ว่า ถ้ารัฐพิพาทใดแสดงให้เห็นว่ามีเอกสารที่ยอมรับระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยระบุว่า เกาะพิพาทเป็นของฝ่ายใดแล้ว ย่อมสนับสนุนการได้มาซึ่งสิทธิของฝ่ายนั้น แต่อย่างไรก็ตาม หากศาลไม่สามารถตรวจสอบสิทธิจากเอกสารต่าง ๆ ได้ ศาลจะพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสิทธิซึ่งเป็นการกระทำในนามของรัฐที่แสดงออกถึงความมีประสิทธิภาพ และจากคดีดังกล่าว ช่วยสร้างตัวอย่างที่แสดงออกถึงความมีประสิทธิภาพ เช่น กรณีรัฐออกกฎหมายและเข้าไปบริหารจัดการเกี่ยวกับการกระทำในทางเศรษฐกิจ หรือในกรณีรัฐเข้าไปปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลโดยทหารเรือในบริเวณพื้นที่พิพาท ซึ่งการกระทำเช่นนี้ต้องเป็นการกระทำเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จึงจะถือเป็นการกระทำที่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นรัฐใดก็ตามที่พิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิ

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

เหนือดินแดน ถ้าเข้าไปครอบครองดินแดนที่พิพาทกันซึ่งกระทำในนามของรัฐที่แสดงออกถึงความสามารถแล้ว ก็อาจนำมาสู่การได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนที่พิพาทกันได้

คำสำคัญ: การได้มาซึ่งสิทธิ; เกาะพิพาท; สาธารณรัฐนิการากัวกับสาธารณรัฐโคลอมเบีย; ดินแดนและเขตทางทะเล

Abstract

This article aims to study International Court of Justice (ICJ)'s methods and judgement concerning with acquisition of right over disputed island in a case of Territorial and Maritime Dispute between Republic of Nicaragua and Republic of Columbia in 2012. This case accentuated the Principle of Acquisition of Right over Territory, which can be applied to solve disputes over island ownership in the international society.

Results show that ICJ's methods highlight the concept of Principle of Acquisition of Right over Territory: if either of disputed states can produce a document – well accepted by both parties - stating that the disputed island belongs to the document submitting state, this document confirms its right over the disputed island. However, if unable to verify the right stated in the document, the court may take into consideration the behaviors that constitute the right resulting from effective actions under the name of the state. Some good examples of effective action are as follows: a state promulgates a statute to administer economic activities in disputed areas or organizes an operation to provide assistance in the sea by navy in disputed areas. In order to be qualified for being effective, these actions needs to be persistent till present. In conclusion, in case of territory dispute, any state in possession of disputed areas may be entitled to right over the disputed territory if that state has proof of its engagement with effective actions under the name of the state.

Keywords: Right Acquisition; Disputed Island; Republic of Nicaragua and Republic of Columbia; Territorial and Maritime

1. บทนำ

ปัจจุบันในทางสังคมระหว่างประเทศได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับดินแดน ไม่เพียงแต่เฉพาะดินแดนทางบกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงดินแดนในทะเล หรือที่เรียกว่า “เกาะ” ซึ่งเกาะนั้นได้มีนิยามความหมายในข้อ 121 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้มีนิยามไว้ในข้อ 121 ว่า “เกาะ” คือ แผ่นดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีน้ำรอบล้อม และขึ้นเหนือน้ำในขณะที่น้ำขึ้นสูงสุด³ และนอกจากสภาพปัญหาปัจจุบันที่จะ

³ United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 121.

มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดนแล้ว ยังได้เกิดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเขตทางทะเลที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ด้วย ซึ่งรัฐต่าง ๆ ที่พิพาทกันในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดนและการแบ่งเขตทางทะเลนั้น ต่างฝ่ายต่างต้องการความชัดเจนเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล เพื่อให้ได้สิทธิเหนือพื้นที่พิพาททั้งหมดหรือมากที่สุด โดยตนจะได้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ที่ตนมีสิทธิอธิปไตยหรืออำนาจอธิปไตยเหนือบริเวณนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ และนำทรัพยากรมาแปรเปลี่ยนสร้างให้เกิดมูลค่าสามารถได้เข้าสู่ประเทศให้ได้มากที่สุด ซึ่งตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศนั้น หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับดินแดนหรือเขตแดน คู่พิพาทสามารถระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่นใดที่ไม่ใช่ทางตุลาการก็ได้ หรือจะระงับข้อพิพาทโดยวิธีทางตุลาการก็ได้ ดังเช่นคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล ซึ่งเป็นข้อพิพาทระหว่างสาธารณรัฐนิการากัว (โดยต่อไปนี้จะขอเรียกว่านิการากัว) กับสาธารณรัฐโคลอมเบีย (โดยต่อไปนี้จะขอเรียกว่าโคลอมเบีย) ซึ่งเป็นคดีที่ผู้เขียนจะนำมาเป็นตัวอย่างในการสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการ (Approach) ของศาลจากการตัดสินในได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนพิพาท โดยคดีนี้ นิการากัวเป็นโจทก์ยื่นฟ้องโคลอมเบียต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 2001⁴ ในประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดนและการแบ่งเขตทางทะเลในทะเลแคริบเบียนตะวันตก เริ่มแรกนั้นศาลมีวิธีการในการพิจารณา โดยศาลเห็นว่าคดีนี้ศาลมีเขตอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของคู่กรณีและการแบ่งเขตทางทะเลภายใต้ ข้อ 31 ของกติกาโบโกตา⁵

โดยบทความนี้ ผู้เขียนมุ่งประสงค์จะอธิบายในประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดนบริเวณทะเลแคริบเบียน โดยเริ่มแรกจะอธิบายเกี่ยวกับคำร้องขอของคู่กรณี เนื้อหาแห่งคดี (Merit of the Case) และคำตัดสินของศาล แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ในประเด็นการได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาทว่า ก่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนต่อหลักการได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนประการใด ที่อาจนำมาปรับใช้กับประเด็นปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะในสังคมระหว่างประเทศ

2. ข้อเท็จจริงของประเด็นแห่งคดี วิธีการของศาลในการวินิจฉัย และผลของคำตัดสินของศาล

2.1 คำร้องของคู่กรณี

สำหรับประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดนนั้น นิการากัวกับโคลอมเบียคู่กรณีได้มีคำร้องขอต่อศาล โดยนิการากัวได้ร้องขอต่อศาลและให้ศาลตัดสินและประกาศว่า “ให้นิการากัวมีอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะซานอันเดรส, เกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะเอสชูเตสเต้, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซาเวสเคย์, เกาะเซอร์รานิลล่า และเกาะบาโจ นูโว⁶ และถ้าศาลเห็นว่าการ์ตาเคนามีลักษณะเป็นเกาะตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ขอให้ศาลตัดสินว่า นิการากัวมีอำนาจอธิปไตยเหนือการ์ตาเคนา”⁷

⁴ Nicaragua v. Columbia, 630 (International Court of Justice 2012).

⁵ Nicaragua v. Columbia, 876 (International Court of Justice 2007), quoted in Nicaragua v. Columbia, 631 (International Court of Justice 2012).

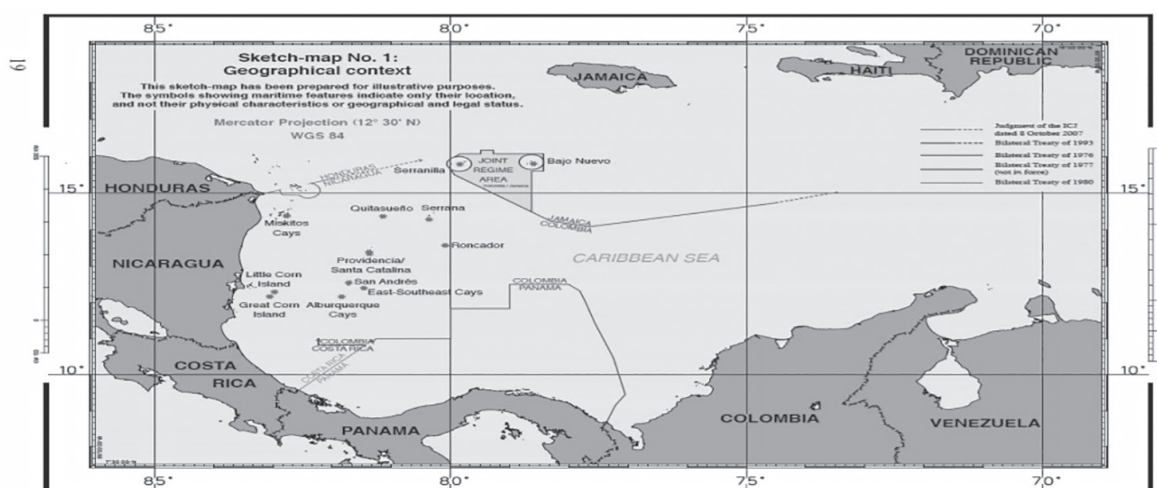
⁶ Christian Diemer and Amalija Separovic, “Territorial Question and Maritime Delimitation with Regard to Nicaragua’s Claim to the San Andres Archipelago,” *Heidelberg Journal of International Law* (2006): 167.

⁷ Nicaragua v. Columbia, 636 (International Court of Justice 2012).

ส่วนโคลอมเบียได้ร้องขอต่อศาลให้ศาลตัดสินและประกาศว่า “ให้โคลอมเบียมีอำนาจอธิปไตยเหนือลักษณะทางทะเลที่พิพาทดังต่อไปนี้ เกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะอิสเซาท์เคย์, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์รานา, การ์ตาเคนา, เกาะเซอร์รานิลล่า, เกาะบาโจ นูโว และหมู่เกาะซานอันเดรส” ทั้งนี้ เหตุที่คู่กรณีร้องขอต่อศาลให้ศาลตัดสินและประกาศว่าให้ตนมีอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาทดังกล่าว เนื่องจากเกาะดังกล่าวที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ที่จะต้องแบ่งเขตแดนในทะเลแคริบเบียน ประกอบกับนิการากัวเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทะเลแคริบเบียนในมหาสมุทรแอตแลนติก โดยทางทิศตะวันออกของนิการากัวหันหน้าไปทางชายฝั่งของโคลอมเบีย ในขณะที่โคลอมเบียที่ตั้งอยู่บริเวณทางใต้ของทะเลแคริบเบียน และมีพรมแดนทางตะวันตกติดกับปานามา ตลอดจนมีพรมแดนทางตะวันออกติดกับประเทศเวเนซุเอลา⁸

2.2 ข้อเท็จจริงของลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่พิพาท

ข้อเท็จจริงของลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่พิพาทนั้นมีดังต่อไปนี้

ภาพ: เกาะพิพาทต่าง ๆ⁹

เกาะอัลบูเคอร์คีเป็นเกาะที่เกิดขึ้นโดยหินปะการัง (Atoll) ตั้งอยู่ทางตะวันออกห่างจากแผ่นดินนิการากัว 100 ไมล์ทะเล ประกอบกับเกาะดังกล่าวห่างจากแผ่นดินโคลอมเบียไป 375 ไมล์ทะเล และตั้งอยู่ทางใต้ของหมู่เกาะซานอันเดรสออกไป 20 ไมล์ทะเล ในขณะที่เกาะรอนกาตอร์เป็นเกาะที่ห่างจากแผ่นดินนิการากัวออกไป 190 ไมล์ทะเล และห่างจากแผ่นดินโคลอมเบีย 320 ไมล์ทะเล ส่วนเกาะอิสเซาท์เคย์ อยู่ห่างจากแผ่นดินนิการากัว 120 ไมล์ทะเล รวมทั้งห่างจากแผ่นดินโคลอมเบีย 360 ไมล์ทะเล อีกทั้งเกาะดังกล่าวตั้งอยู่ทางใต้ของหมู่เกาะซานอันเดรส¹⁰

⁸ Ibid., 637.

⁹ Ibid., 639.

¹⁰ Joern Geister and Juan Manuel Diaz, *Reef Environments and Geology of an Oceanic Archipelago: San Andres, Old Providence and Santa Catalina (Caribbean Sea, Colombia with Field Guide)* (n.p.: n.p., n.d.), 100.

นอกจากนี้ เกาะเซอร์ร่านานัน เป็นหนึ่งในเกาะพิพาท หรืออาจรู้จักในอีกชื่อหนึ่งว่า เกาะเซาเวส เคย์¹¹ ตั้งห่างจากแผ่นดินนิการากัวไป 170 ไมล์ทะเล และห่างจากโคลอมเบีย 360 ไมล์ทะเล อีกทั้งในส่วน การ์ตาเคนาตั้งอยู่ทางตะวันออกเกาะเซอร์ร่านาประมาณ 45 ไมล์ทะเล รวมทั้งห่างจากโพรบิเดนเซียของ โคลอมเบียไป 40 ไมล์ทะเล และในส่วนเกาะเซอร์รานิลาอันกว้าง 300 เมตร และสูง 40 เมตร เกาะดังกล่าว ตั้งห่างจากแผ่นดินนิการากัวไป 200 ไมล์ทะเล และจากแผ่นดินโคลอมเบียไปประมาณ 400 ไมล์ทะเล¹² ส่วนหมู่ เกาะซานอันเดรส เป็นหมู่เกาะที่มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 83,000 คน โดยประชากรส่วนใหญ่จะประกอบ อาชีพท่องเที่ยวและประมง และบริเวณหมู่เกาะดังกล่าวถือเป็นบริเวณที่มีแหล่งทรัพยากรน้ำมันที่สำคัญ¹³ ประกอบกับหมู่เกาะซานอันเดรสนั้น ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทะเลแคริเบียน และห่างจากนิการากัว ประมาณ 105 ไมล์ทะเล อีกทั้งห่างจากชายฝั่งโคลอมเบียไปประมาณ 380 ไมล์ทะเล¹⁴

2.3 วิธีการพิจารณาคดีในส่วนเนื้อแท้แห่งคดีในประเด็นสิทธิเหนือเกาะพิพาท

จากคำร้องขอของนิการากัวที่ได้มีคำร้องขอต่อศาลให้ตนมีสิทธิเหนือหมู่เกาะซานอันเดรส นั้น สำหรับประเด็นนี้ ศาลได้ย้อนไปยังคำตัดสินในคำคัดค้านเบื้องต้น (Preliminary Objection) กรณีข้อพิพาทเกี่ยว กับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 2007 ซึ่งตามคำคัดค้าน เบื้องต้น “ศาลเห็นว่า สนธิสัญญา 1928 ที่เป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับดินแดนระหว่างโคลอมเบียและนิการากัวนั้น ในสนธิสัญญานับดังกล่าว นิการากัวได้ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะซานอันเดรสเป็นของประเทศ โคลอมเบีย”¹⁵ เพราะฉะนั้นสำหรับในประเด็นอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะซานอันเดรส จึงเป็นอันยุติว่าอยู่ภาย ใต้อำนาจอธิปไตยของโคลอมเบีย ต่อมาศาลเริ่มพิจารณาว่าเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์ร่านา, การ์ตาเคนา, เกาะเซอร์รานิลา, เกาะอิส เซาท์เคย์ และเกาะบาโจ นูโว มีลักษณะทางทะเลเป็นเกาะหรือไม่ โดยในคดีนี้ คู่กรณีเห็นว่าเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์ร่านา, เกาะเซอร์รานิลา, เกาะอิส เซาท์เคย์ และเกาะบาโจ นูโว มีสถานะเป็นเกาะ เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวอยู่เหนือน้ำในขณะที่ น้ำขึ้นสูงสุด แต่อย่างไรก็ตาม คู่กรณีไม่เห็นพ้องตรงกันในประเด็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ชื่อว่า “การ์ตาเคนา” ว่ามีลักษณะเป็นเกาะหรือไม่

ประเด็นนี้ ศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของผู้เชี่ยวชาญ ศาลเห็นว่าพยานหลัก ฐานดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะพิจารณาได้ว่าการ์ตาเคนามีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะตามนิยามความหมาย ของคำว่า “เกาะ” ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะการ์ตาเคนาไม่ได้อยู่เหนือน้ำในขณะที่น้ำขึ้นสูงสุด¹⁶

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., 640-641.

¹³ Christian Diemer and Amalija Separovic, “Territorial Question and Maritime Delimitation with Regard to Nicaragua’s Claim to the San Andres Archipelago,” 168.

¹⁴ David P. Stewart, “International Decisions,” *The American Journal of International Law* 107 (2013): 396.

¹⁵ *Nicaragua v. Columbia*, 638 (International Court of Justice 2012).

¹⁶ M. Imad Khan and David J. Rains, “Doughnut Hole in the Caribbean Sea: The Maritime Boundary between Nicaragua and Columbia According to the International Court of Justice,” *Houston Journal of International Law* (2013): 594.

ต่อมาศาลได้เริ่มมีวิธีการพิจารณาคดีในส่วนเนื้อแท้แห่งคดี ในประเด็นการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาทที่ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างสิทธิ โดยศาลได้เริ่มตรวจสอบสิทธิเหนือเกาะพิพาทจากสนธิสัญญา 1928 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาระหว่างโคลอมเบียกับนิการากัวตามข้อ 1 ของสนธิสัญญาดังกล่าวระบุว่า “โคลอมเบียยอมรับว่านิการากัวมีอำนาจอธิปไตยเหนือชายฝั่งมัสคีโต ระหว่างแหลมกราเซีย เอ ดิโอส และแม่น้ำซานฆอน รวมทั้งเกาะแมนเกิล แกรน และเกาะแมนเกิล ชิโก ในบริเวณมหาสมุทรแอตแลนติก ส่วนนิการากัวยอมรับว่าโคลอมเบียมีอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะซานอันเดรส, หมู่เกาะโปรวิเดนเซีย และหมู่เกาะเซนต้า คาทาลินา รวมไปถึงเกาะเล็กเกาะน้อยตั้งอยู่บริเวณหมู่เกาะซานอันเดรส”¹⁷

จากข้อ 1 ของสนธิสัญญา 1928 ดังกล่าว ศาลสังเกตว่าไม่ได้มีการกล่าวถึงเกาะอื่น นอกจากหมู่เกาะซานอันเดรส, หมู่เกาะโปรวิเดนเซีย และหมู่เกาะเซนต้า คาทาลินา ดังนั้นศาลจึงพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามเนื้อหาของสนธิสัญญาดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะหาคำตอบได้ว่าเกาะพิพาทเป็นของคู่กรณีฝ่ายใด¹⁸

ศาลจึงเริ่มพิจารณาตรวจสอบสิทธิจากเส้นเขตแดนเดิมตามหลักการสืบสิทธิเส้นเขตแดนเดิม (Uti - Possidetis) ณ วันที่ประกาศเอกราชจากประเทศสเปน โดยในประเด็นนี้ศาลสังเกตว่า การที่คู่กรณีอ้างอำนาจอธิปไตยบนพื้นฐานของหลักสืบสิทธิเส้นเขตแดนเดิม ในช่วงเวลาที่ประกาศเอกราชจากประเทศสเปน ศาลเห็นว่าไม่มีคำสั่งใดของเจ้าอาณานิคมที่มีการอ้างถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่พิพาท ดังนั้นศาลจึงสรุปว่าหลักการสืบสิทธิเส้นเขตแดนเดิมไม่เพียงพอที่จะช่วยตัดสินอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาทระหว่างนิการากัวและโคลอมเบีย เพราะลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่พิพาทเหล่านี้ ไม่มีสิ่งใดที่ชี้ว่า ณ วันที่นิการากัวตกอยู่ภายใต้อาณานิคมประเทศสเปน เกาะพิพาทตกอยู่ภายใต้จังหวัดนิการากัว หรือจังหวัดโคลอมเบีย หรือแม้กระทั่งนิการากัว หรือโคลอมเบีย ประกาศเอกราช ก็ไม่ปรากฏว่าเกาะพิพาทอยู่ภายใต้ดินนิการากัวหรือโคลอมเบีย¹⁹ ศาลจึงสรุปว่า ไม่ใช่ทั้งนิการากัวและโคลอมเบียที่มีสิทธิเหนือเกาะพิพาทตามหลักสืบสิทธิเส้นเขตแดนเดิม ประกอบกับเกาะที่พิพาทดังกล่าวเป็นเกาะเล็กที่ไม่มีคนอยู่อาศัย²⁰

เมื่อศาลได้ตรวจสอบสิทธิจากเส้นเขตแดนเดิมแล้วปรากฏว่า ไม่พบสิทธิอีกเช่นเดียวกัน ศาลจึงได้ตรวจสอบพฤติกรรมอันก่อให้เกิดสิทธิในส่วนพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effectivites) ซึ่งก่อนที่ศาลจะตรวจสอบสิทธินั้น ศาลได้ตรวจสอบหาวันสำคัญแห่งกรณียิ่ง (Critical Date) โดยประเด็นวันสำคัญแห่งกรณียิ่ง ทางนิการากัวอ้างว่า ช่วงเวลาที่เกิดข้อพิพาท คือ ปี ค.ศ. 1969 เพราะช่วงเวลาดังกล่าว นิการากัวได้ให้สัมปทานน้ำมันบริเวณการ์ตาเคนา ซึ่งการดังกล่าวทำให้โคลอมเบียได้ส่งจดหมายคัดค้าน ประกอบกับโคลอมเบียอ้างว่าเส้นเมริเดียนที่ 82 องศาตะวันตก เป็นเส้นแบ่งเขตทางทะเลระหว่างคู่กรณี ส่วนในวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1969 นิการากัวได้ส่งจดหมายตอบกลับคัดค้านการอ้างเขตแดนของโคลอมเบีย ส่วนทางโคลอมเบียอ้างว่า ข้อพิพาทเหนือลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่พิพาทเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1971 โดยโคลอมเบียและประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มที่จะ

¹⁷ Nicaragua v. Columbia, 646 (International Court of Justice 2012).

¹⁸ Ibid., 649.

¹⁹ Ibid., 651.

²⁰ Martin Pratt, “Commentary Case Concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea,” *Hague Justice Journal* (2007): 184.

เจรจาแก้ปัญหาเกาะรอนกาดอร์, การ์ตาเคนา และเกาะเซอร์รานิลล่า ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวนั้น นิการากัวได้อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะซานอันเดรส²¹

ศาลจึงสังเกตว่า ไม่มีสิ่งใดที่ชี้ให้เห็นว่าข้อพิพาทได้เกิดขึ้นก่อนจดหมายแลกเปลี่ยน ค.ศ. 1969 ของนิการากัว ซึ่งตามจดหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คู่กรณีเห็นต่างกันในประเทศอันนาจอริปไตยเหนือลักษณะทางภูมิศาสตร์ในทะเลแคริบเบียนตะวันตกเฉียงใต้ ดังนั้นศาลจึงสรุปว่า วันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1969 เป็นวันสำคัญแห่งกรณีนี้ เนื่องจากเป็นวันที่นิการากัวได้ส่งจดหมายตอบกลับจดหมายของโคลอมเบีย ต่อมาศาลจึงได้ตรวจสอบพฤติกรรมต่าง ๆ ที่โคลอมเบียกล่าวอ้างว่าก่อให้เกิดสิทธิเหนือเกาะพิพาท ซึ่งประเด็นนี้ นิการากัวไม่มีหลักฐานที่แสดงออกถึงการกระทำในนามของรัฐในการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะ แต่อย่างไรก็ตาม ทางฝ่ายโคลอมเบียได้อ้างว่า ตนกระทำการใช้อำนาจอธิปไตยต่อสาธารณชนอย่างสงบ ตลอดจนกระทำอย่างต่อเนื่องบริเวณเกาะรอนกาดอร์, การ์ตาเคนา, เกาะเซอร์รานิลล่า, เกาะบาโจ นูโว, เกาะอัลบูเคอร์คี และเกาะอิส เซาท์เคย์ มาเป็นเวลามากกว่า 180 ปี และปัจจุบันยังคงออกกฎหมาย ออกกฎเกี่ยวกับการประมง กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจตรวจสอบเกี่ยวกับการเข้าเมือง และปฏิบัติการช่วยเหลือคน กระทำการสาธารณสุขในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในบริเวณหมู่เกาะซานอันเดรส รวมทั้งออกกฎหมายอาญาบริเวณดังกล่าว ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ทั้งนี้ โคลอมเบียยังอ้างถึงการกระทำของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลรักษาประภาคาร อุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับกองทัพเรือ และเครื่องมือที่ใช้สำหรับชาวประมง รวมทั้งการติดตั้งเสาวิทยุ อีกทั้งโคลอมเบียยังอ้างต่อไปอีกว่า นิการากัวไม่มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าได้มีเจตนาใช้อำนาจอธิปไตยเหนือเกาะ และยังไปกว่านั้น นิการากัวก็ไม่เคยคัดค้านการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาทเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 150 ปี ส่วนนิการากัวโต้แย้งแต่เพียงว่า การกระทำทั้งหลายของโคลอมเบียเกิดขึ้นภายหลังจากวันสำคัญแห่งกรณีนี้

ต่อมาศาลจึงได้เริ่มตรวจสอบพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพของโคลอมเบีย โดยเริ่มพิจารณาพฤติกรรมดังต่อไปนี้ คือ การบริหารและการออกกฎหมาย การออกกฎเกี่ยวกับการกระทำในทางเศรษฐกิจ การกระทำสาธารณสุข มีมาตรการบังคับใช้กฎหมาย การเยี่ยมสำรวจและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเล และการเป็นตัวแทนทางกงสุล จากนั้นศาลเริ่มตรวจสอบพฤติกรรมการบริหารและการออกกฎหมาย ในปี ค.ศ. 1920 โดยผู้ว่าการรัฐหมู่เกาะซานอันเดรส ได้มีการส่งรายงานเกี่ยวกับขอบเขตการบริหารหมู่เกาะซานอันเดรส ในช่วงเวลาเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1919 ถึงเดือนเมษายน ค.ศ. 1920 โดยในรายงานดังกล่าวได้ระบุว่า เกาะรอนกาดอร์, การ์ตาเคนา และเกาะเซอร์รานิลล่า เป็นของโคลอมเบีย ประกอบกับในส่วนการใช้กฎหมายของคณะกรรมการสถาบันปฏิรูปการเกษตรโคลอมเบียได้ออกมติลงวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1968 และวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1969 เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิรูปการเกษตรอาณาเขตในบริเวณเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะเอส ซูเดสเต้, เกาะเซอร์รานา, การ์ตาเคนา และเกาะบาโจ นูโว²²

การออกกฎเกี่ยวกับการกระทำทางเศรษฐกิจในเดือน เมษายน ค.ศ. 1871 สภาโคลอมเบียได้ออกกฎหมายให้สิทธิเช่าเก็บมูลค้างคาว (Guano) และเก็บมะพร้าวบนเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะรอนกาดอร์ และ

²¹ Nicaragua v. Columbia, 652-653 (International Court of Justice 2012).

²² Ibid.

การตาเคนา ต่อมาในเดือนกันยายน ค.ศ. 1871 รัฐซานอันเดรสและรัฐซันหลุยส์ โปรโตเซีย (โคลอมเบีย) ได้ออกกฎหมายห้ามเข้าไปเก็บมูลค่างคาวจากเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะรอนกาตอร์ และการตาเคนา ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1893 รัฐซานอันเดรสและรัฐซันหลุยส์ โปรโตเซีย ได้มีการอนุญาตให้ทำสัญญาเก็บมะพร้าวบริเวณเกาะอัลบูเคอร์คี และในเดียวกันนี้ ได้มีการอนุญาตให้สำรวจปูนาบริเวณเกาะเซอร์รานาโดยหน่วยงานรัฐโบลิวาร์สำหรับสัญญาในการสำรวจปูนาบริเวณเกาะเซอร์รานา, เกาะรอนกาตอร์, การตาเคนา และเกาะอัลบูเคอร์คี ได้ถูกยกเลิกโดยรัฐบาลโคลอมเบีย²³

ต่อมาในปี ค.ศ. 1914 และปี ค.ศ. 1924 ผู้ว่าการรัฐเคย์แมนได้ประกาศการแจ้งเตือนของทางการโคลอมเบียที่ห้ามไม่ให้ทำประมง เก็บมูลค่างคาว และสำรวจแร่ฟอสเฟตในบริเวณหมู่เกาะซานอันเดรส, เกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์รานิลล่าบาโต และเกาะบาโจ นูโว หากไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลโคลอมเบีย และสำหรับการกระทำโคลอมเบียได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดูแลประชากรบริเวณเกาะอัลบูเคอร์คี และเกาะอิส เซาท์เคย์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 กองทัพเรือได้ออกมาตรวจตราประชากรบนเกาะอิส เซาท์เคย์ ตลอดจนเกาะเซอร์รานิลล่า, เกาะรอนกาตอร์ และการตาเคนา นอกจากนี้ ในส่วนมาตรการบังคับใช้กฎหมาย ในปี ค.ศ. 1892 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของโคลอมเบียได้เข้าไปเยี่ยมเกาะรอนกาตอร์ และการตาเคนาเพื่อให้หยุดสำรวจมูลค่างคาว ต่อมาในปี ค.ศ. 1925 ได้ออกพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้บริเวณการตาเคนา ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวได้จับเรือสองลำที่ทำประมงผิดกฎหมายและในปี ค.ศ. 1968 ทางการโคลอมเบียได้ตัดสินในประเด็นที่ว่า เรือประมงที่ซีกองสหรัฐอเมริกาที่ทำการประมงรอบ ๆ การตาเคนาได้กระทำการสอดคล้องกับข้อบังคับการประมงของโคลอมเบียหรือไม่²⁴

การเยี่ยมชมสำรวจและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลบริเวณเกาะพิพาทในปี ค.ศ. 1937 ค.ศ. 1949 และ ค.ศ. 1967 - 1969 นั้น กองทัพเรือโคลอมเบียได้เยี่ยมเกาะเซอร์รานา, การตาเคนา และเกาะรอนกาตอร์ และในปี ค.ศ. 1969 กองทัพเรือได้มีปฏิบัติการช่วยเหลือบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงเกาะอัลบูเคอร์คี และการตาเคนา และการเป็นตัวแทนของกงสุลในปี ค.ศ. 1913 และ ค.ศ. 1937 ประธานาธิบดีโคลอมเบียได้ยอมรับเขตอำนาจทางกงสุลของเยอรมันที่ขยายไปยังเกาะซานอันเดรส, เกาะโปรบิเดนเซีย และเกาะรอนกาตอร์²⁵

ศาลได้พิจารณาเห็นว่า การกระทำในนามของรัฐบาลาธิบดีของโคลอมเบียไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายเกี่ยวกับการประมงการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่บริเวณเกาะพิพาท และการออกมาตรการบังคับใช้ดูแลประชากรและทุนลอน้ำ ตลอดจนการเยี่ยมเกาะต่าง ๆ ของกองทัพเรือ บริเวณเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะบาโจ นูโว, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์รานา, การตาเคนา และเกาะต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณชายฝั่งเซอร์รานิลล่า ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องหลังจากวันสำคัญแห่งกรณีนี้ ดังนั้นศาลเห็นว่าเป็นเวลาหลายทศวรรษที่โคลอมเบียได้กระทำการในนามของรัฐบาลาธิบดีอย่างต่อเนื่องบริเวณเกาะที่พิพาท และได้ใช้อำนาจอธิปไตยบริเวณดังกล่าวอันเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ประกอบกับไม่มีหลักฐานใดคัดค้านจากนิการากัวในช่วงวันสำคัญแห่งกรณีนี้ อีกทั้งไม่มีพยานหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่า นิการากัวได้กระทำในนามของรัฐบาลาธิบดี

²³ Ibid.

²⁴ Ibid., 656.

²⁵ Ibid.

ศาลจึงสรุปว่าจากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่สนับสนุนการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาทของ โคลอมเบีย ต่อมาศาลได้ตรวจสอบพฤติกรรมการรับรองของนิการากัว ที่ทางฝ่ายโคลอมเบียได้อ้างว่านิการากัว ได้รับรองว่าโคลอมเบียมีอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาท โดยอ้างถึงการตอบโต้ของนิการากัวในคำชี้ขาดของ ศาลลูแบ ลงวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1900 ของประธานาธิบดีฝรั่งเศส ในฐานะอนุญาโตตุลาการที่ชี้ขาดเกี่ยวกับ เขตแดนระหว่างโคลอมเบียกับคอสตาริกา โดยคำชี้ขาดมีความดังนี้ “เกาะต่าง ๆ ที่ห่างจากแผ่นดินและเกาะ ต่าง ๆ ที่ห่างจากชายฝั่งมอสกิตโต้, เกาะแมนเกิ้ล ชิโก้, เกาะแมนเกิ้ล แกรน, เกาะคายอส เดอ อัลบูเคอร์คี, เกาะซานอันเดรส, เกาะโพรวิเดนเซีย และเกาะเอสกาโด เดอ เวอร์กัว รวมทั้งเกาะต่าง ๆ ที่เดิมอยู่ในจังหวัดการ์ ตาเฮนา เป็นของโคลอมเบีย”²⁶

โคลอมเบียยังอ้างถึงจดหมายคัดค้านลงวันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1900 ที่คัดค้านคำชี้ขาดของศาล ลูแบ โดยคำชี้ขาดดังกล่าวใจความว่า “คำชี้ขาดไม่มีอคติในสิทธิของนิการากัว” เกาะต่าง ๆ บางเกาะ ที่ตั้ง อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงได้ครอบครองโดยทหารและบริหารโดยนิการากัว ซึ่งจดหมายดังกล่าว โคลอมเบียยังอธิบายอีกว่า นิการากัวไม่ได้กล่าวอ้างถึงเกาะพิพาทที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่นิการากัวกล่าว อ้าง อีกทั้งโคลอมเบียอ้างว่านิการากัวไม่เคยคัดค้านการอ้างสิทธิเหนือเกาะรอนกาตอร์, การ์ตาเคนา และเกาะ เซอร์รানা ระหว่างโคลอมเบียกับประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลจึงพิจารณาว่า จากพฤติการณ์ดังกล่าวของนิการากัว แม้เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ถือเป็นพฤติกรรมที่รับรองอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะพิพาท จึงเป็นการสนับสนุน ข้ออ้างของโคลอมเบีย²⁷

หลังจากที่ศาลได้พิจารณาตรวจสอบพฤติกรรมการรับรองของนิการากัวแล้ว เห็นว่าเป็นการ สนับสนุนการอ้างสิทธิของโคลอมเบีย ศาลจึงได้พิจารณาพยานหลักฐานการรับรองสิทธิของรัฐที่สาม โดยประเด็น นี้โคลอมเบียอ้างว่า ตามรายงาน (Report) บันทึก (Memoranda) หนังสือทางการทูต (Diplomatic Note) และจดหมายตอบโต้ (Correspondence) จากประเทศอังกฤษ ช่วยยืนยันว่าเจ้าหน้าที่อังกฤษต่างก็เข้าใจว่าหมู่ เกาะซานอันเดรส ตั้งแต่เกาะเซอร์รานิลา, เกาะบาโจ นูโว และเกาะอัลบูเคอร์คี เป็นส่วนหนึ่งของโคลอมเบีย ศาลเห็นว่าจากพยานหลักฐานในทางปฏิบัติของรัฐที่สาม การรับรองของรัฐที่สามเป็นการสนับสนุนข้ออ้างของ โคลอมเบีย นอกจากนี้ ทางโคลอมเบียได้พิจารณามูลค่าของแผนที่ โดยศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานแผนที่ อย่างเป็นทางการที่ดีพิมพ์และยังใช้มาจนถึงทุกวันนี้ว่าหมู่เกาะซานอันเดรสเป็นส่วนหนึ่งของโคลอมเบีย และ แผนที่ 1931 เป็นผลลัพธ์ของข้อตกลง ค.ศ. 1928 - ค.ศ. 1930 ที่ทำขึ้นระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบียที่อธิบาย ว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ในเส้นเมริเดียน 82 องศาตะวันตก (Meridian 82° W) เป็นของนิการากัว ศาลพิจารณาเห็นว่า แผนที่ที่เป็นพยานหลักฐานถือว่ามามีมูลค่าสนับสนุนการกล่าวอ้างของโคลอมเบีย²⁸

ดังนั้นศาลพิจารณาข้ออ้างและพยานหลักฐานของคู่กรณี ศาลเห็นว่าโคลอมเบียมีอำนาจอธิปไตย เหนือเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะบาโจ นูโว, เกาะอิส เซาท์เคย์, การ์ตาเคนา, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์รานิลา และ เกาะเซอร์รานิลา²⁹

²⁶ Ibid., 657.

²⁷ Ibid., 657-659.

²⁸ Ibid., 660.

²⁹ Ibid., 660-662.

3. วิเคราะห์ประเด็นการได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะในคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเล

ในประเด็นการได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะในคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลนั้น เมื่อได้พิจารณาว่าคู่กรณีร้องขอต่อศาลว่าอย่างไร และเนื้อแท้แห่งคดี ตลอดจนศาลตัดสินในประเด็นอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะที่พิพาทว่าเป็นเช่นไรนั้น จากวิธีการที่ศาลตัดสินตลอดจน เหตุผลของศาลเป็นสิ่งที่ช่วยขยายประเด็นการได้มาซึ่งเกาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบันในสังคมระหว่างประเทศได้เกิดปัญหาพิพาทเรื่องสิทธิเหนือเกาะพิพาทต่าง ๆ มากมาย แต่ทั้งนี้ ตามหลักของกฎหมายระหว่างประเทศการได้มาซึ่งดินแดนนั้น สามารถได้มาโดยวิธีการดังต่อไปนี้ 1) การครอบครอง, 2) การครอบครองปรปักษ์, 3) การยกให้, 4) ชัยชนะจากการรบ และ 5) การได้มาซึ่งดินแดนโดยสภาวะธรรมชาติ³⁰ และเมื่อมีการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะก็ต้องนำหลักการได้มาซึ่งดินแดนมาปรับใช้และคดีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย ซึ่งเป็นคดีที่พิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเหนือดินแดนที่เป็นเกาะ

จากคดีดังกล่าวนี้ สามารถเป็นตัวอย่างในการขยายหลักการได้มาซึ่งดินแดนได้ และสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการปรับใช้กับกรณีปัญหาการอ้างสิทธิเหนือเกาะต่าง ๆ มากมาย ในสังคมระหว่างประเทศได้ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณทะเลจีนใต้ อาทิ กรณีการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ซึ่งหมู่เกาะดังกล่าวได้เกิดการอ้างสิทธิจากประเทศจีน ประเทศเวียดนาม ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน รวมถึงไต้หวัน (ไต้หวันมีชื่อทางการว่าสาธารณรัฐจีน ซึ่งเป็นรัฐที่ได้รับการรับรองอย่างไม่สมบูรณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก) โดยหมู่เกาะสแปรตลีย์นั้น ตั้งอยู่บริเวณตะวันออกของทะเลจีนใต้ และหมู่เกาะนี้มีพื้นที่ทางตะวันตกติดกับเกาะปาลาวันของประเทศฟิลิปปินส์ ส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับเกาะบอร์เนียว ซึ่งเกาะบอร์เนียวนั้นประกอบไปด้วยประเทศบรูไน รัฐซาราวักและรัฐซาบารของประเทศไทย โดยหมู่เกาะสแปรตลีย์มีพื้นที่ครอบคลุม 410,000 ตารางกิโลเมตร มีเกาะเล็กเกาะน้อย หิน โขดหิน และหินใต้น้ำ³¹

ทั้งนี้ ประเทศจีน ประเทศเวียดนาม ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน รวมถึงไต้หวัน นั้น ต่างอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยประเทศจีนได้อ้างสิทธิในทางประวัติศาสตร์ (Historic Title) แผนที่การเดินเรือที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ ประกอบกับประเทศจีนอ้างว่าตนเป็นประเทศแรกที่สำรวจพบหมู่เกาะดังกล่าวตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซิง และประเทศจีนได้อ้างตนมีสิทธิพื้นที่ทางทะเลบริเวณทะเลจีนใต้ในเส้นประเก้าเส้น (Nine Dash Line) เนื่องจากเส้นประดังกล่าวประเทศจีนได้กล่าวอ้างเป็นครั้งแรกสมัยที่ประเทศจีนปกครองโดยรัฐบาลพรรคก๊กมิน เมื่อปี ค.ศ. 1947 ส่วนทางไต้หวันได้อ้างสิทธิโดยใช้เหตุผลสิทธิในทางประวัติศาสตร์และแผนที่การเดินเรือเช่นเดียวกับประเทศจีน ส่วนทางประเทศเวียดนามอ้างว่าตนมีสิทธิเหนือหมู่เกาะ เนื่องจากตนได้ค้นพบและครอบครองหมู่เกาะสแปรตลีย์ พร้อมทั้งได้อ้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การประมงและการสืบสิทธิของรัฐ เมื่อครั้งสมัยที่ประเทศเวียดนามตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส ก็ได้ครอบครองเกาะบางเกาะของหมู่เกาะสแปรตลีย์ ทั้งนี้ ทางด้านประเทศมาเลเซียได้อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะ

³⁰ Jame Crawford, *Brownie's Principles of Public International Law*, 8th ed. (Great Britain: Oxford University Press, 2012), 220.

³¹ Robert Beckman, "The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea," *The American Journal of International Law* 107 (2013): 143-144.

สแปรตลีย์ เนื่องจากเกาะบางเกาะในหมู่เกาะสแปรตลีย์ ประเทศอังกฤษเจ้าอาณานิคมของประเทศมาเลเซียได้ครอบครองมาก่อน อีกทั้งในเวลาต่อมาประเทศมาเลเซียได้ประกาศเขตทางทะเล และได้ตีพิมพ์แผนที่แสดงให้เห็นว่าไหล่ทวีปครอบคลุมลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับปัจจุบันเกาะบางเกาะมาเลเซียได้เข้าไปครอบครองส่วนประเทศบรูไนอ้างว่า หมู่เกาะสแปรตลีย์อยู่ในเขตไหล่ทวีปของตน ในขณะที่ทางด้านประเทศฟิลิปปินส์ได้อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยอ้างการค้นพบและหลักฐานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์³²

จากปัญหาการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ สามารถนำคดีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย มาเป็นตัวอย่างในการปรับใช้กับการได้มาซึ่งสิทธิเหนือเกาะพิพาท กล่าวคือ แม้ว่าประเทศจีนอ้างว่าได้สิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์จากสิทธิในทางประวัติศาสตร์ หรือประเทศเวียดนามและประเทศมาเลเซียต่างอ้างว่าตนสืบสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์มาจากรัฐเจ้าอาณานิคมซึ่งเท่ากับว่ารัฐดังกล่าวต่างพยายามที่จะอ้างสิทธิ แต่อย่างไรก็ตาม หากนำประเด็นดังกล่าวขึ้นสู่ศาล จากคดีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย สะท้อนให้เห็นว่าศาลจะพิจารณาพยานหลักฐาน โดยตรวจสอบสิทธิจากเอกสารต่าง ๆ ว่ามีสนธิสัญญาหรือสิ่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับใดที่ยอมรับเกี่ยวกับสิทธิเหนือเกาะที่พิพาทระหว่างรัฐคู่กรณี หรือระหว่างรัฐเจ้าอาณานิคมของรัฐพิพาท หรือเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับนั้นชี้ให้เห็นว่า รัฐพิพาทใดเป็นผู้มีสิทธิเหนือเกาะพิพาท แต่อย่างไรก็ตาม หากศาลตรวจสอบสิทธิจากพยานเอกสารแล้วไม่พบสิทธิ ศาลก็จะมาพิจารณาพฤติกรรมอันก่อให้เกิดสิทธิ จากกรณีปัญหาการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ที่ประเทศมาเลเซียอ้างว่าตนได้เข้าไปครอบครอง หรือประเทศฟิลิปปินส์ได้อ้างสิทธิโดยการค้นพบ

จากคดีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมการครอบครองที่จะทำให้ศาลเชื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสิทธินั้นคือ จะต้องเป็นพฤติกรรมที่กระทำโดยรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การบริหารและการออกกฎหมาย การออกกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำในทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการกระทำในทางนิติบัญญัติการกระทำสาธารณะ มาตรการบังคับใช้กฎหมาย การเยี่ยมสำรวจและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลของทหาร ซึ่งพฤติกรรมการเยี่ยมสำรวจและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลของทหารเรื่อนั้น สะท้อนให้เห็นว่าเป็นพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการกระทำในนามของรัฐในการเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ³³

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 2007 คดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลในทะเลแคริบเบียนระหว่างนิการากัวกับฮอนดูรัส ที่คู่กรณีทั้งสองต่างได้อ้างว่า เข้าไปลาดตระเวนเหนือบริเวณพื้นที่พิพาท ซึ่งในคดีดังกล่าวศาลได้พิจารณาว่า “พยานหลักฐานที่คู่กรณีอ้างเกี่ยวกับการเข้าไปลาดตระเวน ไม่ได้สะท้อนถึงการกระทำที่มีประสิทธิภาพเหนือเกาะพิพาท”³⁴

³² Jantree Sinsupparoeek, *The South China Sea Dispute* (Bangkok: Nititham Press, 2018), 16-19. [In Thai]

³³ Ibid.

³⁴ *Nicaragua v. Honduras*, 719 (International Court of Justice 2007).

จากคดีทั้งสองดังกล่าว สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า กองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐจะกระทำในนามของรัฐในลักษณะการเข้าไปใช้อำนาจรัฐในทางบริหาร ถ้าเพียงเข้าไปลาดตระเวนนั้น ไม่ถือว่าเป็นการกระทำในนามของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพที่จะสนับสนุนการก่อให้เกิดสิทธิขึ้น แต่ทั้งนี้ ถ้าเป็นการกระทำของกองทัพเรือในลักษณะพฤติกรรมที่เป็นการสำรวจและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลบริเวณเกาะพิพาท จากคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบียนั้น ได้ก่อให้เกิดความชัดเจนที่ว่าเป็นการกระทำที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการได้มาซึ่งเกาะพิพาท

ดังนั้นแล้ว จากคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลที่กล่าวมานั้น ก่อให้เกิดความชัดเจนที่ว่า หากรัฐใดที่พิพาทเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ หรือในอนาคตนั่น รัฐใดที่พิพาทเกี่ยวกับสิทธิเหนือดินแดน หากรัฐที่พิพาทเหล่านั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เป็นการใช้อำนาจของรัฐเหนือพื้นที่พิพาท ไม่ว่าจะผ่านทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยปราศจากการโต้แย้งจากรัฐที่พิพาทอีกฝ่าย พฤติกรรมนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนที่พิพาทตามที่ตนกล่าวอ้างได้

4. สรุปผล

กรณีพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและเขตทางทะเลระหว่างนิการากัวกับโคลอมเบีย ในประเด็นการได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะอัลบูเคอร์คี, เกาะบาโจ นูโว, เกาะอิส เซาท์เคย์, การ์ตาเคนา, เกาะรอนกาตอร์, เกาะเซอร์ราน่า และเกาะเซอร์รานิลล่า ตามที่ศาลได้ตัดสินให้เกาะพิพาทเป็นของโคลอมเบียนั้น ช่วยก่อให้เกิดความชัดเจนต่อหลักการได้มาซึ่งดินแดนที่ว่า หากในปัจจุบันเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับการอ้างสิทธิเหนือดินแดนระหว่างรัฐพิพาท แล้วนำประเด็นดังกล่าวขึ้นสู่ศาล จากวิธีการของศาลในกรณีพิพาทนี้เห็นได้ว่า รัฐพิพาทใดจะมีสิทธิเหนือเกาะพิพาทดีกว่ากันนั้น รัฐพิพาทจะต้องแสดงให้เห็นว่ามีเอกสารสิทธิที่ยอมรับระหว่างรัฐพิพาท หรือรัฐเจ้าอาณานิคมที่ระบุว่าเกาะหรือดินแดนเป็นของฝ่ายใด เอกสารฉบับนั้นก็จะสนับสนุนการได้มาซึ่งสิทธิเหนือดินแดนของรัฐฝ่ายที่ระบุไว้ในเอกสารสิทธิฉบับนั้น แต่ทั้งนี้ หากไม่มีเอกสารสิทธิดังกล่าวมาแสดง จำเป็นต้องอ้างพฤติกรรมที่แสดงออกของการครอบครอง โดยการใช้อำนาจในทางรัฐอธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดสิทธิ

จากกรณีพิพาทดังกล่าว ช่วยก่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนว่า การที่รัฐพิพาทเข้าไปบริหารจัดการ ออกกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำในทางเศรษฐกิจ เยี่ยมและปฏิบัติการช่วยเหลือทางทะเลของทหารเรือบริเวณพื้นที่พิพาทก่อนวันสำคัญแห่งกรณีฯ และการกระทำนั้นยังสืบเนื่องตลอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็น การกระทำการครอบครองในนามของรัฐที่แสดงออกถึงความมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการได้มาซึ่งดินแดนและเขตทางทะเลได้

References

- Alina, Kaczorowska. *Public International Law*. 4th ed. Great Britain: Routledge Taylor & Francis Group, 2010.
- Beckman, Robert. "The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea." *The American Journal of International Law* 107 (2013): 143-144.

-
- Crawford, Jame. *Brownie's Principles of Public International Law*. 8th ed. Great Britain: Oxford University Press, 2012.
- Diemer, Christian, and Amalija Separovic. "Territorial Question and Maritime Delimitation with Regard to Nicaragua's Claim to the San Andres Archipelago." *Heidelberg Journal of International Law* (2006): 167.
- Ekrem, Korkut, and Woo Hyun Kang. "China's Nine Dash Line Claim in Light of the Ruling by the Permanent Court of Arbitration (July 12, 2016)." *Penn State Journal of Law & International Affairs* 5 (2017): 441-442.
- Gao, Zhiguo, and Bing Bing Jia. "The Nine-Dash Line in the South China Sea: History, Status, and Implications." *The American Journal of International Law* 107 (2013): 100-101.
- Jantree Sinsupparoeck. *The South China Sea Dispute*. Bangkok: Nititham Press, 2018. [In Thai]
- Khan, M. Imad, and David J. Rains. "Doughnut Hole in the Caribbean Sea: The Maritime Boundary between Nicaragua and Columbia According to the International Court of Justice." *Houston Journal of International Law* (2013): 594.
- Pratt, Martin. "Commentary Case Concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea." *Hague Justice Journal* (2007): 184.
- Stewart, David P. "International Decisions." *The American Journal of International Law* 107 (2013): 396.
- Yoshifumi, Tanaka. *The International Law of the Sea*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
Legal Problems of Community Participation in
Local Wisdom and Cultural Promotion and Preservation

เอกพงษ์ สารน้อย¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
2410/2 แขวงพลหอยอิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: egkpong.sa@spu.ac.th

Egkpong Sarnnoi²

Faculty of Law, Sripatum University
2410/2 Phaholyothin, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand
Email: egkpong.sa@spu.ac.th

สุกานดา สารน้อย³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: sukanda.s@chandra.ac.th

Sukanda Sarnnoi⁴

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University
39/1 Ratchadaphisek Road, Chanthakasem, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand
Email: sukanda.s@chandra.ac.th

Received: May 6, 2020 Revised: October 9, 2020 Accepted: October 26, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการอนุรักษ์ให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อการสูญหาย หรือการทำลายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายในประเทศไทยอย่างมาก ดังนั้นแล้ว การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพิจารณาถึงพระราชบัญญัติส่งเสริม

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Assistant Professor, Lecturer.

และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ แต่ทว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมจากผู้แทนจากชุมชนที่แท้จริง และทั้งนี้ มาตรา 14 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และมาตรา 15 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ซึ่งทั้งสองมาตรานี้ มีองค์ประกอบของกรรมการที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กรรมการของภาครัฐมีเกินความจำเป็น ส่งผลให้การทำงานขาดความคล่องตัวในทางปฏิบัติ และยังขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม ดังนั้นแล้ว จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดบทบาทให้ชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ชุมชน; การส่งเสริมและอนุรักษ์; มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

Abstract

This article aims to study the legal problems of community participation in local wisdom and cultural promotion and preservation in order to identify directives for preserving cultural intelligent heritage for next generations.

Results show that Thai culture especially intelligent heritage is in severe jeopardy, and some cultural heritages are actually on the verge of extinction, due to globalization and influx of foreign cultural influences. Therefore, it is necessary to promote and preserve Thai local wisdom and culture. Section 5 of Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage B.E. 2559 provides that a national committee is to be set up to oversee the promotion and preservation of local wisdom and cultural heritage. Nevertheless, the compositions of the committee do not include all agencies involved with the promotion and preservation. Moreover, representatives of local communities cannot take part in this duty. In addition, there should be a similar committee in Bangkok (Section 14) and in provinces (Section 15). The provisions of these two sections cause redundancy: there are too many committees to be set up by the state. As a result, there is not enough flexibility whereas local communities are barred from playing an active role in promoting and preserving local wisdom and cultural heritage. Finally, there should be legal amendments to promote community participation in being a member of the national and provincial committees. The ultimate goal is to promote and to preserve local wisdom and cultural heritage in efficient ways so as to ensure a smooth transfer to next generations.

Keywords: Participation; Community; Promotion and Preservation; Cultural and Local Wisdom Heritage

1. บทนำ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยนั้น พบว่า ยังมีประชาชนหรือผู้แทนจากชุมชนรับทราบถึงสิทธิของตนเองที่มีตามกฎหมายไม่มากนัก ทั้งที่ประเทศไทย มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมจากบรรพบุรุษด้วยบอกเล่าทางวาจา หรือบรรพบุรุษได้ใช้เป็นวิถีชีวิต หรือปฏิบัติให้ดู เพื่อที่ทายาทรุ่น ลูกหลานต่อไปได้ฝึกปฏิบัติตาม⁵ กลายเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษ เช่น การทำ อาหาร การกิน การแต่งกาย งานประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ ภาษาวาด คติชน ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหรือที่ปัจจุบันเรียกว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสมบัติร่วม ไม่มีคนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าของ รวมถึงในระดับระหว่างประเทศเองด้วย ไม่ใช่ของประเทศใดประเทศหนึ่ง กล่าวคือ เป็นสมบัติร่วมกันของหลายชาติได้⁶

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นได้รับความนิยม กลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้เกิด เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมให้แก่ชาวไทยและชาวต่างชาติที่สนใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงถือได้ว่าเป็น สินค้าทางวัฒนธรรมของชาติไทยโดยที่คนในชุมชนต้องหวงแหนและรักษา เพื่ออนุรักษ์ความเป็นตัวตนในพื้นที่ นั้น ๆ แต่ในการพัฒนาประเทศเพื่อเป็นการส่งเสริมในระดับชาติและนานาชาตินั้น จึงทำให้รูปแบบของกฎหมาย เข้ามามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อสามารถบริหารจัดการในพื้นที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ดังนั้นพระราชบัญญัติที่บัญญัติขึ้นจึงจำเป็นต้องมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ราชการส่วนกลางควรไปบริหารจัดการในส่วนท้องถิ่นในเชิงสนับสนุนเท่านั้น และการปฏิบัตินั้น ควรให้สิทธิแก่ ชุมชนผู้เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นเป็นผู้ดำเนินการหลัก เพื่อการเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

หากปล่อยให้เป็นที่ของภาครัฐเป็นหลักในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหา โดยพบว่าในปัจจุบันนั้น กระแสโลกาภิวัตน์และการ เปลี่ยนรูปของสังคม ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่จากต่างประเทศนั้นมีผลกระทบต่อชุมชน จึงเกิด เป็นภัยคุกคาม ทำให้เกิดการสูญหายหรือทำลายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงการขาดผู้สืบทอด ตลอด ถึงขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และหากชุมชนไม่เห็นถึงความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของตนเองแล้ว ทำให้โอกาสการสูญหายทางวัฒนธรรมนั้น ๆ มีสูงมาก ดังนั้นแล้ว การเพิ่มบทบาทให้ ชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งให้ชุมชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าความสำคัญ และมีความต้องการอนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนตามมา

เมื่อพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคล และชุมชนไว้ใน มาตรา 43 (1) ในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ, มาตรา 14 กำหนดให้มี

⁵ Kittiporn Jaiboon and Kingthong Mahapornpaisarn, "Asia Sub-regional Workshop on the Intangible Cultural Heritage," *Thai Cultural Journal* 47, no. 1 (December 2007): 8-9. [In Thai]

⁶ Thimsoon Sirisrisak, "Convention for the Protection of Non-physical Cultural Heritage," *Journal of Ancient City* 38, no. 2 (April-June 2012): 120. [In Thai]

คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร และมาตรา 15 กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งโดยคณะกรรมการระดับกรุงเทพมหานครและระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการพิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น เพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไป เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคณะกรรมการทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัดแล้ว กรรมการส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ทำให้มุมมองในการพิจารณามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นการมองผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก ไม่ได้มองในมุมมองของชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมอย่างที่เราควรจะเป็น ซึ่งการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมควรจะเริ่มจากบทบาทจากชุมชน โดยกำหนดให้ชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนร่วมเนื่องจากไม่มีผู้ใดสามารถเข้าใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ดีไปกว่าเจ้าของวัฒนธรรมของตนเอง อีกทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนก็เป็นการรับรองสิทธิของชุมชนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองไว้

ดังนั้นแล้ว การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยชุมชนผู้เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นควรมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมคงอยู่และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

2. ความสำคัญจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีความสอดคล้องกับการบริหารในเชิงรุกของชาติ เพื่อให้ชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ตรงระบบ และสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างตรงจุด เนื่องจากในการศึกษาในเชิงพื้นที่นั้น เจ้าของพื้นที่ควรเป็นผู้มีความเข้าใจในพื้นที่มากที่สุดนั่นเอง

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ฉบับออกซฟอร์ดได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้ “การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” ดังนั้นการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่เป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรง แต่การมีทัศนคติความคิดเห็น ความสนใจ และความห่วงใยก็เพียงพอแล้ว และทั้งนี้ ยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชน ซึ่งกระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่มีเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม⁷

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนา และเกิดการเปลี่ยนแปลง ในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นตามแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสิน

⁷ Kiattikajon Wajanasawat, *People's Participation in Policy Implementation Government Recruitment Services* (Bangkok: Planning and Information Division, Department of Employment Ministry of Labor, 2007), 5-6. [In Thai]

ใจช่วยปฏิบัติการเข้าร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน และร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่ประชาชนในชุมชนหรือกลุ่ม หรือองค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชน⁸ ดังนั้นแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ของข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของคนชุมชนในพื้นที่ และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันให้เกิดความรักในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน

เมื่อพิจารณาอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) ซึ่งร่างโดยที่ประชุมใหญ่ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) โดยจากฉบับแปลแล้ว ประเทศไทยได้ใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”⁹ โดยข้อ 15 แห่งอนุสัญญาได้กำหนดถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยแต่ละรัฐภาคีจะต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ชุมชนและกลุ่มชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด และหากเป็นการเหมาะสมให้มีปัจเจกบุคคล ซึ่งสร้างสรรค์ อารังรักษา และถ่ายทอดมรดกดังกล่าวเข้าร่วมในการในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วย และนำบุคคลเหล่านั้นเข้ามามีบทบาทในการจัดการอย่างแข็งขันด้วย¹⁰ เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คือ จิตวิญญาณของชุมชน ชุมชนจึงมีความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเป็นอย่างดีที่จะส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แล้ว ชุมชนจะเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม

3. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นประกอบด้วย 2 ประการ ดังนี้

3.1 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรมนั้น หมายถึง แบบแผนหรือเนื้อหาของวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต กล่าวคือ การทำมาหากิน การตั้งแหล่งที่อยู่อาศัย การพักผ่อนหย่อนใจ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ระบบความเชื่อ เครื่องนุ่งห่ม การคมนาคม การศึกษา และการปกครอง โดยแบบแผนหรือเนื้อหาของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในอดีตเหล่านี้ บางกรณีได้หมดความสำคัญไป แต่บางกรณียังคงมีความสำคัญสืบเนื่องอยู่ เนื่องจากมนุษย์ในสังคมนั้นยังคงยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา¹¹

⁸ Egkpong Samnoi, *Issues of Laws on Protection of Intangible Cultural Heritage* (Bangkok: Doctor of Laws, 2017), 78. [In Thai]

⁹ The Group Preserves the Cultural Heritage, *Act for Promotion and Preservation of Intellectual Heritage Cultural Heritage 2016 and the Convention on the Preservation of Intangible Cultural Heritage 2003* (Bangkok: Office of Printing Affairs, War Veterans Organization, 2017), 86. [In Thai]

¹⁰ Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage 2003, Article 15.

¹¹ Sesak Vallipodom, *The Nature of Things: Accessing All Truth, Humanity with Social and Cultural Development* (Bangkok: Sod Sri Saritwong Foundation, 2004), 1-2. [In Thai]

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นผลผลิตทางปัญญาหรือองค์ความรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ จากการสั่งสมจากประสบการณ์โดยมีการพัฒนาปรับปรุงและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหา รวมถึงแสดงถึงเอกลักษณ์ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในสังคม เช่น ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านโภชนาการ เป็นต้น โดยยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) ซึ่งประเทศไทยนั้น ได้เข้าร่วมเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2559 ดังนี้แล้ว จากพันธกรณีของอนุสัญญาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในฐานะรัฐภาคี กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจึงได้เสนอพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 เพื่อรองรับพันธกรณีดังกล่าว¹²

ภาครัฐโดยรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้รับรองในการตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตนจากโครงสร้างพื้นฐานของสังคมที่ชุมชนนั้นได้ร่วมกันสร้างขึ้น มา นอกจากนี้ ควรพยายามให้ชุมชนมีส่วนในการปกป้องรักษาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตน เพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินการตามแผนงานที่ภาครัฐกำหนด รวมถึงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งนี้ รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเคารพต่อกรรมสิทธิ์และสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนได้มีอิสระในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนอย่างแท้จริง

3.2 นิติภูมิศาสตร์กับภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น

โดยคำวานิติศาสตร์นั้น หมายถึง ความรู้ทางด้านกฎหมาย นิติศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ความรู้ทางด้านพื้นที่ ซึ่งทั้งสององค์ความรู้มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่สมัยโบราณโดยที่เราปฏิเสธมิได้ ตั้งแต่เรื่องพื้นที่ อาณาเขต การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ที่แสดงถึงชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่เป็นองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่น มนุษย์เริ่มใช้ชื่อตำแหน่งที่ตั้งของตนกับสินค้าทางวัฒนธรรมที่ได้ผลิตขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างลักษณะเด่นเฉพาะให้แก่ตนเอง ด้วยองค์ประกอบทางธรรมชาติที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น แสดงถึงแหล่งกำเนิดทางนิติศาสตร์ของพื้นที่ จึงเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่มีส่วนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของพื้นที่อย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาถึงส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรด้วยภูมิปัญญาร่วมกันของชุมชนโดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เนื่องจากคนในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดองค์ความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้นจากการมีส่วนร่วม เกิดเป็นสินค้าและเป็นภูมิปัญญาที่สามารถถ่ายทอดไปยังแหล่งอื่นได้ และทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกรัก ภาคภูมิใจ และเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชนเกิดความสามัคคีกันภายในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

¹² Hahairat Bunyopatum, "Local Wisdom and Development," (Master's thesis, Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, 2018), 1-18. [In Thai]

3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในต่างประเทศ

ในต่างประเทศนั้น ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมาก และเป็นประเทศแรกในการออกกฎหมายคุ้มครองสมบัติทางวัฒนธรรมเมื่อ พ.ศ. 2498 โดยประเทศญี่ปุ่นมีแนวคิดว่าทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้นคือ มรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าของชาติ โดยประชาชน รัฐบาล และรัฐบาลท้องถิ่นนั้นต้องให้ความเคารพเจ้าของชุมชนหรือประชาชนผู้มีสิทธิ¹³ ดังนั้นแล้ว การดำเนินการใด ๆ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาวัฒนธรรมกีฬาที่มีผลต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อน การกำหนดให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นอำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยกำหนดให้องค์กร ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ถือสิทธิในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พร้อมกับแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะมีผลบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการ ต่อมาหากปรากฏว่าองค์กร ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลใดที่มีคุณสมบัติและมีสิทธิในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการตรวจสอบแล้ว รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีนั้นก็มีอำนาจประกาศให้เป็นผู้มีสิทธิเพิ่มเติมได้¹⁴ ชุมชนจึงมีส่วนร่วมโดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่รัฐบาลแจ้งให้ทราบ และรัฐบาลรับฟังความเห็นของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการด้านนโยบายทางวัฒนธรรมของภาครัฐ

ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลและหน่วยงานทุกระดับจะร่วมกันป้องกันและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงการป้องกันและการรักษาเงินทุนที่เข้ามาในชุมชน เนื่องจากการเงินและงบประมาณนั้น บางครั้งมีการรับเงินสนับสนุนจากผู้ที่มีหวังแต่ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดการละเลยการส่งเสริมและรักษามรดกทางวัฒนธรรม ดังนี้ จึงมีการกำหนดให้สนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในภูมิภาคชาติพันธุ์ พื้นที่ห่างไกล และภูมิภาคที่ยากจน¹⁵ รัฐบาลจึงมีการคุ้มครองแหล่งที่มาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งเห็นได้จากการกำหนดให้มีความสำคัญแก่เจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยไม่ต้องเคารพต่อชุมชนหรือประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิทธิ และการใช้งานของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไม่ให้เป็นการในทางที่เสื่อมเสียหรือบิดเบือน หรือเป็นสิ่งต้องห้าม¹⁶ และมีการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยกฎหมายให้สิทธิชุมชนนั้น สามารถนำเสนอข้อมูลวัฒนธรรมให้กับหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นมีส่วนร่วมต่อการขึ้นบัญชีรายการทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วย

จึงเป็นที่พิจารณาได้ว่าชุมชนนั้นเป็นรากฐาน เป็นเครือข่ายของคนที่มีความรู้สึก ความเป็นตัวตน หรือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน มีการแสดงออกมา การปฏิบัติ และการส่งมอบองค์

¹³ The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU), "The Protection of Intangible Cultural Heritage in Japan: Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH)," Paper Presented at the Experts in Cultural Heritage, Intangible, Prevention and how to do Inventory, Bangkok, Thailand, December 13-16, 2005, 1. [In Thai]

¹⁴ Law for the Protection of Cultural Property, Article 71.

¹⁵ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage, Article 6.

¹⁶ Ibid., Article 5.

ความรู้จักกลายเป็นส่วนร่วมกับมรดก จึงส่งผลให้กลายเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น จึงควรมีการปลูกฝังให้คนรุ่นต่อไป เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ อาหาร การกิน เครื่องดนตรี เครื่องใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งการศึกษาในโรงเรียนนั้นเป็นอีกทางหนึ่งในการร่วมสร้างและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้ จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการศึกษาท้องถิ่นในโรงเรียน แต่ทว่าได้พบปัญหาเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เนื่องจากความเจริญด้านอุตสาหกรรม และจากการเปลี่ยนแปลงรากฐานวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงเป็นเหตุให้การรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และชาดการสืบทอด

จากการศึกษาเห็นได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่างให้ความสำคัญกับชุมชนผู้เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยประเทศญี่ปุ่นนั้น มีการดำเนินงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยภาครัฐต้องแจ้งให้ประชาชนทราบก่อนเสมอ มีกฎหมายกำหนดสิทธิมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เป็นของชุมชน จึงทำให้ชุมชนรู้สึกถึงการมีตัวตน และเกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนในการช่วยกันส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังปลูกฝังให้เด็กในชุมชนจากการเรียนการสอนของโรงเรียนในชุมชนให้เกิดความรักและหวงแหนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง และในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนความเข้มแข็งของชุมชน ดังนั้นชุมชนจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง โดยรัฐบาลท้องถิ่นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเต็มที่

4. ข้อกฎหมายในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เป็นอำนาจของชุมชนอย่างแท้จริงนั้น โดยสิทธิและผลประโยชน์จะเป็นของชุมชนในฐานะของชุมชน ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังที่จะกล่าวถึงในบทความนี้มีทั้งหมด 5 มาตรา คือ มาตรา 5, มาตรา 10, มาตรา 14 และมาตรา 15 เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ย่อมเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดในเขตพื้นที่เจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

4.1. คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (กรรมการระดับชาติ)

4.1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (กรรมการระดับชาติ)

กฎหมายมีข้อกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 11 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ปลัดกระทรวงมหาดไทย, ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา, อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, อธิบดีกรมศิลปากร, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ปลัดกรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย อีกทั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาสังคมและชุมชนด้วย ทั้งนี้ ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ¹⁷

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 บัญญัติถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่ง 11 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน รวมกรรมการ 20 คน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของกรรมการพบว่า ยังไม่ครอบคลุมการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนหน่วยงานส่วนมากจะไม่มีข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมในการพิจารณา จึงไม่เกิดการแสดงความคิดเห็นที่ตรงประเด็น ดังนั้นจึงเห็นควรตัดหน่วยงานที่ไม่มีภารกิจโดยตรงออก และควรเพิ่มตัวแทนจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแทน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนโดยตรง

4.1.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (กรรมการระดับชาติ)

กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการระดับชาติ มีหน้าที่ดังนี้ คือ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้ พิจารณาและให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดเสนอ ออกประกาศเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา 4 วรรคสอง ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองตามมาตรา 21 ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเสนอ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สอดส่อง ดูแล ค้ำครอง ป้องกันมิให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ตลอด จนให้ข้อมูลหรือคำแนะนำแก่ผู้ที่นำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ประกาศเกียรติคุณ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติแก่บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำคุณประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย¹⁸

¹⁷ Intangible Cultural Heritage Preservation Work Group, *Manual for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage B.E. 2559* (Bangkok: Office of Printing Affairs, War Veterans Welfare Organization, 2018), 2. [In Thai]

¹⁸ Ibid., 4.

โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 10 กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการระดับชาติ ภารกิจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้เป็นระดับนโยบาย การออกระเบียบของหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานต้องมีรายละเอียดมาก จึงต้องมีการพิจารณาแบบเชิงลึก ซึ่งอาจไม่ตรงกับเป้าหมายของชุมชนอย่างแท้จริง และไม่มีการดำเนินงานในเรื่องการดูแล ค้ำครอง ปกป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้แล้ว เมื่อชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกรรมการตามมาตรา 5 ชุมชนจึงไม่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 10 ผลที่ได้รับนั้นคือชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จากการทำหน้าที่ของกรรมการฯ

4.2 คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด

4.2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วยปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่งจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองกิจการเครือข่ายทางวัฒนธรรม, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร, ผู้อำนวยการการศึกษา กรุงเทพมหานคร, ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ซึ่งปลัดกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และชุมชนด้วย พร้อมทั้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร เป็นเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ ปลัดกรุงเทพมหานคร อาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร อีกคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้¹⁹

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 14 บัญญัติถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร กำหนดให้มีคณะกรรมการ โดยปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมการฯ กรรมการโดยตำแหน่ง 7 คน และมี ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน รวมกรรมการ 14 คน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของกรรมการพบว่า การมีส่วนร่วมจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมน้อยมาก มีกรรมการจากภาครัฐมากเกินไป ฝ่ายเลขาฯ และผู้อำนวยการกองวัฒนธรรมฯ กรุงเทพมหานคร ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากภารกิจที่รับผิดชอบโดยตรงมีมาก ในบางพื้นที่ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความซับซ้อน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการเข้าถึงชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง

¹⁹ Ibid., 5.

4.2.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ประกอบไปด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 5 คน ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1, ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วย ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ²⁰

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มาตรา 15 บัญญัติถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีผู้ว่าราชการฯ เป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่ง 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน รวมกรรมการ 12 คน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของกรรมการพบว่า การมีส่วนร่วมจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมน้อยมาก มีกรรมการจากภาครัฐมากเกินไป สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในฐานะฝ่ายเลขานุการ มีภารกิจมาก ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มศักยภาพ โดยช่องทางการเสนอขึ้นบัญชีนั้น ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเสนอเป็นบัญชีในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้ เนื่องจากเป็นรายการเบื้องต้นของจังหวัดก่อน และไม่สามารถระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในอาณาเขตของตนให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังได้ เนื่องจากคณะกรรมการประจำจังหวัดนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว

4.2.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีหน้าที่ดังนี้ คือ เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดแล้วแต่กรณี และอาจเสนอแนวทางการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศต่อคณะกรรมการ ดำเนินการร่วมกับชุมชน เพื่อจัดทำรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเบื้องต้น พิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น เพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ ประสานงานกับเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงส่งเสริมให้รู้คุณค่าและมีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย²¹

²⁰ Ibid., 5-6.

²¹ Ibid., 6.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 16 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการฯ ที่สำคัญในอนุมาตรา (3) เพื่อทำการพิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น เพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ เมื่อกรรมการจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมมีน้อยกว่ากรรมการจากภาครัฐ ทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมที่จะพิจารณาคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น เมื่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดจากชุมชน แต่ชุมชนกลับไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนรู้สึกไม่ยาก่อนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

5. บทวิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัญหาของการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่บัญญัติไว้ยังขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน หรือการมีส่วนร่วมยังมีน้อย เมื่อเทียบกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยไม่ได้มีส่วนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นคือ พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยให้สิทธิแก่ชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการดูแลสมบัติของตนเอง ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง: พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 และมาตรา 10 นั้น คณะกรรมการส่วนใหญ่ที่ถูกแต่งตั้งเพื่อส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นระดับบริหารด้านนโยบาย เช่น รัฐมนตรีวัฒนธรรมเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมและอนุรักษ์จึงเป็นเรื่องของนโยบาย ซึ่งจะปฏิบัติได้ยาก ไม่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และไม่อาจเข้าใจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งที่เจตนารมณ์ของยูเนสโก (UNESCO) สนับสนุนให้ชุมชนหรือกลุ่มคนเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ รักษา และมีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม²²

ประการที่สอง: พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 14 และมาตรา 15 นั้น กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร นั่นคือ ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมการ และกรรมการโดยตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นคือ การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมีบทบาทน้อยลงอย่างมาก กล่าวคือ ลักษณะเป็นกรรมการจากภาครัฐมากเกินไป ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเสนอเป็นบัญชีในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้ เนื่องจากต้องเป็นรายการเบื้องต้นของจังหวัดก่อน

6. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผล

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 บัญญัติขึ้นเพื่อให้การมีส่วนร่วมจากชุมชนของการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ฉะนั้น ใน

²² Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage 2003, Article 15.

พระราชบัญญัติจำเป็นต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการดูแลภูมิปัญญาของตนอย่างแท้จริง ดังนี้ ควรมีมาตรการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดูแลตนเองเพื่อการปลูกฝังรากเหง้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 และ มาตรา 10 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติโดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรวมถึงผู้แทนจากชุมชนที่แท้จริงในการเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งนี้ มาตรา 14 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และมาตรา 15 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ทั้งสองมาตราดังกล่าวมีองค์ประกอบของกรรมการคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จึงทำให้การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (โดยประเทศไทยเรียกว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม) อีกทั้งยังแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีการส่งเสริมรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานและประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเป็นที่ประจักษ์ โดยทั้งสองประเทศต่างให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนั้นแล้ว ประเทศไทยจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการมีส่วนร่วมจากชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อให้การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังต่อไปนี้

6.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 5 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มขึ้น

กล่าวคือ เห็นควรเพิ่มองค์ประกอบคณะกรรมการฯ จากผู้แทนชุมชนจำนวน 6 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากชุมชนที่ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคกลาง, ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ภาคละ 1 คน และควรเพิ่มกรรมการจากกระทรวงการต่างประเทศ (เพื่อการประสานงานกับต่างประเทศ), กระทรวงพัฒนาสังคมฯ (เพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนสังคม), กระทรวงทรัพยากรฯ (เพื่อทราบความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติและจักรวาล) และศูนย์มานุษยวิทยา (เพื่อเกิดองค์ความรู้ทางวิชาการ) ทั้งนี้ ควรตัดกรรมการโดยตำแหน่งจากผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออก (เนื่องจากไม่มีประเด็นที่จำเป็นในการบูรณาการ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น สามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้อยู่แล้ว)

6.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 10 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มขึ้น

กล่าวคือ 1) ให้ชุมชนมีหน้าที่พิจารณาเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่จะเสนอขึ้นทะเบียนต่อยูเนสโก (UNESCO), 2) ให้ชุมชนสามารถแสดงความเห็นชอบในการดำเนินการ

เพื่อให้ประเทศไทยสมัครเป็นคณะกรรมการภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) ของยูเนสโก (UNESCO) และ 3) ให้ชุมชนมีอำนาจในการออกประกาศเพื่อการปรับปรุงสถานะบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เป็นปัจจุบัน

6.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 14 เห็นควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มขึ้น

กล่าวคือ เห็นควรยกเลิกคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร และควรปรับปรุงให้เป็นการดำเนินงานโดยสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครแทน และเป็นตามกฎกระทรวง โดยกำหนดที่มา, คุณสมบัติ, หลักเกณฑ์, วิธีการได้มา, จำนวนกรรมการและสมาชิก, วาระการดำรงตำแหน่ง, การพ้นจากตำแหน่ง, การประชุม, การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2555

โดยเห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 14 จากความเดิม “ให้สภาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร มีคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครแทน ประกอบด้วยประธานสภาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้มีสัญชาติไทย และกรรมการสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่าสิบแปดคนแต่ไม่เกินห้าสิบคน ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด” ให้เป็นดังต่อไปนี้

“ให้มีกรรมการจากผู้แทนชุมชนสี่คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากชุมชนที่ได้ขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเลือกกันเองภายในกรุงเทพมหานคร”

6.2.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มาตรา 15 เห็นควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มขึ้น

กล่าวคือ เห็นควรยกเลิกคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำจังหวัด และควรปรับปรุงให้เป็นการดำเนินงานโดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดแทน และเป็นตามกฎกระทรวง โดยกำหนดที่มา, คุณสมบัติ, หลักเกณฑ์, วิธีการได้มา, จำนวนกรรมการและสมาชิก, วาระการดำรงตำแหน่ง, การพ้นจากตำแหน่ง, การประชุม, การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2555

โดยเห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 15 จากความเดิม “ให้สภาวัฒนธรรมจังหวัด มีคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัด ประกอบด้วยประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้มีสัญชาติไทย และกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดไม่น้อยกว่าสิบแปดคนแต่ไม่เกินห้าสิบคน ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด” ให้เป็นดังต่อไปนี้

“ให้มีกรรมการจากผู้แทนชุมชนสี่คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากชุมชนที่ได้ขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเลือกกันเองภายในจังหวัด”

References

- Egkapong Sarnnoi. *Issues of Laws on Protection of Intangible Cultural Heritage*. Bangkok: Doctor of Laws, 2017. [In Thai]
- Hahairat Bunyopatsum. "Local Wisdom and Development." Master's thesis, Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, 2018. [In Thai]
- Intangible Cultural Heritage Preservation Work Group. *Manual for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage B.E. 2559*. Bangkok: Office of Printing Affairs, War Veterans Welfare Organization, 2018. [In Thai]
- Kiattikajon Wajanasawat. *People's Participation in Policy Implementation Government Recruitment Services*. Bangkok: Planning and Information Division, Department of Employment Ministry of Labor, 2007. [In Thai]
- Kittiporn Jaiboon, and Kingthong Mahapornpaisarn. "Asia Sub-regional Workshop on the Intangible Cultural Heritage." *Thai Cultural Journal* 47, no. 1 (December 2007): 8-9. [In Thai]
- Sesak Vallipodom. *The Nature of Things: Accessing All Truth, Humanity with Social and Cultural Development*. Bangkok: Sod Sri Saritwong Foundation, 2004. [In Thai]
- The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU). "The Protection of Intangible Cultural Heritage in Japan: Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH)." Paper Presented at the Experts in Cultural Heritage, Intangible, Prevention and how to do Inventory, Bangkok, Thailand, December 13-16, 2005. [In Thai]
- The Group Preserves the Cultural Heritage. *Act for Promotion and Preservation of Intellectual Heritage Cultural Heritage 2016 and the Convention on the Preservation of Intangible Cultural Heritage 2003*. Bangkok: Office of Printing Affairs, War Veterans Organization, 2017. [In Thai]
- Thimsoon Siririsak. "Convention for the Protection of Non-physical Cultural Heritage." *Journal of Ancient City* 38, no. 2 (April-June 2012): 120. [In Thai]

โครงการบูรณาการการวิจัย 1 คณะ 1 โมเดล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา:
กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา¹
Integration Project of 1 Faculty, 1 Model, Faculty of Law, University of Phayao:
Law for Community Empowerment in Chiang Muan District, Phayao Province²

กาญจนา รุ่งรัตน์ ไมรินทร์³
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: kanchanurat.ma@up.ac.th

Kanchanurat Mairin⁴
Faculty of Law, University of Phayao
19 Moo 2, Maeka, Mueang, Phayao 56000, Thailand
Email: kanchanurat.ma@up.ac.th

กัญญ์กัญญา ใจการวงศ์สกุล⁵
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: kankanya.ja@up.ac.th

Kankanya Jaikarnwongsakul⁶
Faculty of Law, University of Phayao
19 Moo 2, Maeka, Mueang, Phayao 56000, Thailand
Email: kankanya.ja@up.ac.th

Received: April 25, 2020 Revised: August 24, 2020 Accepted: September 9, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นด้านกฎหมายของพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน รวมถึงขยายผลถ่ายทอดความรู้กฎหมายไปสู่ประชาชนได้ง่ายขึ้น โดยอาศัยผู้นำชุมชนในพื้นที่ โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ทำกิจกรรมกับผู้นำชุมชนรวมจำนวน 38 คน และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Analyzed Descriptive)

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการทำผลงานวิจัย, มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปี 2562.

² Granted Research Grant, University of Phayao, 2019.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Assistance Professor, Lecturer.

⁵ รองศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁶ Associate Professor, Lecturer.

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาหลักในพื้นที่นั้นมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายกู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ย ส่วนปัญหารองลงมาเป็นเรื่องการทวงถามหนี้ การค้าประกัน การจัดการมรดก การหมิ่นประมาท การขายฝาก และการทำพินัยกรรม ทั้งนี้ มีแนวทางแก้ไขปัญหาโดยการจัดทำรูปแบบเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ข้อมูลจากการสำรวจ มีการทำกิจกรรมกับผู้นำชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อแนะนำเสนอความรู้กฎหมายในรูปแบบโปสเตอร์และอินโฟกราฟิกที่สามารถเข้าถึงความรู้กฎหมายได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยสามารถใช้โทรศัพท์สแกนคิวอาร์โค้ด (QR Code) ทั้งนี้แล้ว พบว่าเมื่อผู้นำชุมชนได้นำสื่อความรู้กฎหมายดังกล่าวไปเผยแพร่ ณ สถานที่ประชุมประจำหมู่บ้านเพื่อขยายผลความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านของตนแล้วนั้น ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงกฎหมายได้ง่ายขึ้น เกิดประโยชน์ในพื้นที่ เกิดความตื่นตัวในการตระหนักถึงความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น ในท้ายนี้ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้ติดตามประเมินผลในพื้นที่เป็นระยะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

คำสำคัญ: กฎหมาย; สร้างความเข้มแข็ง; ชุมชน

Abstract

This article aims to identify problems relating to laws in Chiang Muan District, Phayao Province. The data acquired is then analyzed in order to find out solutions that guarantee sustainable outcomes. Another objective is to promote the public's greater and easier access to legal knowledge, with an assistance of community leaders. It is a quantitative research based on documentary reviews, interviews with people in the area and activity engagements with the total of 38 community leaders. All the data acquired is then analyzed and made into descriptive paragraphs.

Research results show that major legal problems in Chiang Muan are mainly related to laws on money loans and interest rates. Other problems include debt claims, suretyship, legacy management, defamation, sale with a right of redemption and will-making. All of these problems can be solved by organizing legal knowledge disseminating activities based on the data collected from the research and engaging activities with community leaders. Information technology should be applied to promote the legal knowledge. Media such as posters or infographic should be used to promote an easier access to update legal knowledge. Any person can use his smart phone to scan a QR Code and gain an access to useful legal knowledge. Community leaders can then relay the legal knowledge or help to disseminate useful information in regular village meetings. The legal knowledge is therefore accessible for all villagers as well as for other people in the vicinities. As a result, possessing a better level of legal knowledge, villages are more aware of legal problems and their serious consequences. Finally, the author

recommends the project should be monitored and assessed on a regular basis so as to ensure maximum benefits for the people in the area, which leads to the success and efficiency of the project.

Keywords: Law; Empowerment; Community

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นอีกหนึ่งทิศทางหลักของการพัฒนาประเทศ สถาบันการศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีศักยภาพและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ ทั้งนี้ จากนโยบายของประเทศได้ปรับบทบาทให้สถาบันการศึกษาเป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาประเทศ ดังนี้แล้ว มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ จึงได้มีนโยบายพัฒนาจังหวัดพะเยาให้มีความเจริญก้าวหน้า และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ซึ่งผลการดำเนินงานพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยพะเยา คือ “โครงการ 1 คณะ 1 โมเดล” ต่อมาได้ยกระดับการพัฒนาขึ้นเป็น “โครงการ 1 คณะ 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ” เพื่อสอดคล้องกับปณิธานมหาวิทยาลัยพะเยาที่ว่า “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” อันเป็นการสนับสนุนให้ทุกคณะของมหาวิทยาลัยพะเยานั้นร่วมดำเนินการพัฒนาชุมชน โดยการนำความรู้มาบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ เพื่อไปใช้ในการจัดการปัญหาในชุมชน ส่งเสริม พัฒนา แก้ไขปัญหาชุมชน และขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่แต่ละอำเภอของจังหวัดพะเยา⁷

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยานั้นมีพื้นที่ที่ดูแล คือ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยมีการดำเนินการโครงการต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างหลากหลายในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยผ่านความร่วมมือของชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เช่น โครงการวิจัยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแบบเอปซีในพื้นที่ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, โครงการให้คำปรึกษาและเผยแพร่ความรู้กฎหมายสู่ชุมชน, โครงการช่วยคนไทยให้มีสัญชาติไทย, โครงการพัฒนาแนวทางการขจัดปัญหาสถานะบุคคลและสืบค้นวัฒนธรรมพื้นเมือง, โครงการวิจัยสถานการณ์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหนี้สินครัวเรือนของประชาชนตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, โครงการวิจัยการถ่ายทอดความรู้ทางกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองสูงของชาวไทลื้อในเขตพื้นที่อำเภอเชียงม่วน, โครงการวิจัยผ้าทอไทลื้อเชียงม่วน: การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คุณค่า และการพัฒนาที่ยั่งยืน, โครงการวิจัยดอกซ้อ ขนมห่วงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทลื้อผ่านมุมมองสตรีนิยมเชิงนิเวศ เป็นต้น

จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของคณะนิติศาสตร์ในพื้นที่ดังกล่าวที่ผ่านมาเป็นเวลาเกือบ 1 ทศวรรษนั้น เป็นการหยิบยกประเด็นปัญหาของพื้นที่บางประการขึ้นมาเพื่อแก้ไขเท่านั้น ซึ่งยังมีอีกหลายปัญหาที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และด้วยผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2562 เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่องจึงได้ทำ “โครงการบูรณาการการวิจัย 1 คณะ 1 โมเดล

⁷ University of Phayao, 1 Faculty, 1 Signature, 1 Faculty, 1 Model (Phayao: S.A. Graphic Film, 2020), 53-56. [In Thai]

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา: กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้กฎหมายไปสร้างประโยชน์และพัฒนาชุมชน อันเป็นโมเดลและสัญลักษณ์ความสำเร็จของคณะนิติศาสตร์ในอีกด้านหนึ่ง ผู้เขียนได้ตั้งคำถามการศึกษาวิจัยว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในเรื่องใด ทำอย่างไรเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้กฎหมายได้ง่ายขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ดำเนินการผลการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อสำรวจถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่สำรวจพบในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- 1.2.3 เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและขยายผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ การศึกษาวิจัยไปสู่การพัฒนาพื้นที่ที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านกฎหมายของพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการขยายผลการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่ประชาชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ โดยสัมภาษณ์และทำกิจกรรมกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 38 คน

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งได้ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสำรวจปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาของพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนประกอบด้วยปลัดอำเภอ รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 38 คน และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ปัญหาที่พบ ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้สามารถเข้าใจเข้าถึงความรู้กฎหมายได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้นำชุมชน และขยายผลความรู้กฎหมายสู่ประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่อไป และรวมถึงทำการวิเคราะห์ สรุปข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารและข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบเชิงพรรณนา (Analyzed Descriptive)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- 1.5.2 ทำให้ทราบถึงผลวิเคราะห์ของปัญหาที่สำรวจพบในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- 1.5.3 ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาและขยายผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ การศึกษาวิจัยไปสู่การพัฒนาพื้นที่ที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

2. ผลการวิจัย

2.1 ผลการสำรวจถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

จากการลงพื้นที่สำรวจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ ปลัดอำเภอเชียงม่วนที่ปฏิบัติงานของศูนย์ดำรงธรรม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 38 คน จากการศึกษาค้นคว้า มีประเด็นปัญหาทางกฎหมายในพื้นที่ที่ควรได้รับการแก้ไขและได้รับพัฒนา ดังนี้แล้ว ประเด็นการกู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ยนั้น เป็นประเด็นปัญหาที่มีการสะท้อนถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29, รองลงมา นั้น เป็นประเด็นการทวงถามหนี้ ร้อยละ 15.8, อันดับที่ 3 เป็นประเด็นการค้าประกัน ร้อยละ 13.2, อันดับที่ 4 เป็นประเด็นการจัดการมรดก และการหมั้นประมาท ร้อยละ 7.8, อันดับที่ 5 เป็นประเด็นการขายฝากที่ดิน การทำพินัยกรรม และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ร้อยละ 5.3 และอันดับที่ 6 เป็นประเด็นการทำโฮมสเตย์ ร้อยละ 2.7 จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่า ในพื้นที่ที่มีปัญหาหลักในประเด็นเกี่ยวกับกู้ยืมเงิน ดอกเบี้ยและการค้าประกัน อันเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับปัญหานี้สิน ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางกฎหมายในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

เมื่อได้ทำการสำรวจปัญหาและจากการร่วมทำกิจกรรมกับผู้นำชุมชน จึงได้วิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่าประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งได้จัดทำรูปแบบทำให้การเข้าใจเข้าถึงกฎหมายเป็นเรื่องง่าย สะดวก เกิดประโยชน์เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ที่สะท้อนจากผู้นำชุมชน และจัดทำเป็นรูปแบบภาพอินโฟกราฟิก (Infographic) และให้เรียนรู้ความรู้กฎหมายโดยใช้งานผ่านวิธีการสแกน คิวอาร์โค้ด (QR Code) ซึ่งมีตัวอย่างดังนี้

2.2.1 การกู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ย

ในเรื่องการกู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ยนั้นพบว่า ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำสัญญากู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ยที่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย ผู้เขียนได้สรุปประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของพื้นที่ที่ทำการศึกษาดังนี้ การกู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาท ขึ้นไป ต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือ และต้องมีลายมือชื่อผู้ยืมจึงฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ โดยมีข้อความที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าเป็นการกู้ยืมเงินกันและมีจำนวนเงินที่กู้ยืม โดยหลักฐานจะเกิดขึ้นขณะหรือภายหลังกู้ยืมก็ได้ และใช้อายุความทั่วไปในการฟ้องร้องเงินกู้ยืมคือ 10 ปี⁸ ส่วนอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมเงินของบุคคลทั่วไปนั้น สามารถเรียกได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี หรือไม่เกิน 1.25 บาท ต่อเดือน แต่กรณีผู้ให้กู้ยืมเป็นสถาบันการเงินสามารถเรียกดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ได้ ส่วนกรณีที่ตกลงเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ไว้แต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ ให้ใช้อัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี การคิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ทำให้ดอกเบี้ยนั้นตกเป็นโมฆะ และยังมีความผิดทางอาญาระวางโทษ

⁸ Panya Thanomrood, *Loan, Surtyship, Mortgage and Pledge*, 9th ed. (Bangkok: The Thai Bar Under the Royal Potronage, 2013), 28-31. [In Thai]

จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนการผิดนัดชำระหนี้ในหนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้ร้อยละ 7.5 ต่อปี แต่เจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นได้ โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย⁹

2.2.2 การทวงถามหนี้

ในเรื่องการทวงถามหนี้พบว่ามีประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบถึงการทวงถามหนี้ที่ถูกต้อง เวลา และสถานที่รวมถึงวิธีการทวงถามหนี้ ผู้เขียนได้สรุปประเด็นสำคัญดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 คือ ผู้ทวงถามหนี้ ได้แก่ ธนาคร บริษัทเช่าซื้อ บริษัทให้กู้ยืมเงินหรือสินเชื่อ ผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ ผู้รับมอบอำนาจ เจ้าหนี้ในระบบ ผู้จัดการให้มีการเล่นการพนันเป็นปกติธุระตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ทั้งนี้ ไม่ว่าหนี้จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ หรือสนับสนุนการทวงถามหนี้ซึ่งมิใช่ของตน เว้นแต่ในกรณีเป็นหนี้ของสามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตน หรือมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย ส่วนวิธีการทวงถามหนี้อาจติดต่อโดยโทรศัพท์ หนังสือเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออื่น ๆ และมีข้อห้ามการทวงถามหนี้ คือ ไม่ใช้การประจาน ไม่ดูหมิ่น ไม่ข่มขู่ ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่เปิดเผยความเป็นหนี้ให้ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องทราบหรือกระทำการอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้อื่น และติดต่อทวงถามหนี้ได้ 1 ครั้งต่อวัน ในเวลาวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยทวงถามได้ตั้งแต่เวลา 08.00-20.00 น. ส่วนวันเสาร์และวันอาทิตย์นั้น สามารถทวงถามหนี้ได้ตั้งแต่เวลา 08.00-18.00 น.

2.2.3 การค้ำประกัน

ในเรื่องการค้ำประกันพบว่ามีประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ สิทธิต่าง ๆ ของผู้ค้ำประกัน ผู้เขียนจึงได้สรุปประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ การค้ำประกันนั้นเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกันผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ โดยสัญญาต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันด้วย จึงจะนำมาฟ้องร้องบังคับคดีได้ และการค้ำประกันจะมีได้แต่เฉพาะเพื่อหนี้อันสมบูรณ์ ต้องระบุหนี้ที่ประกันโดยชัดแจ้ง ระยะเวลา ดังนั้นผู้ค้ำประกันจะต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้¹⁰ ทั้งนี้ ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบตามที่ตกลงในสัญญาโดยจำกัดความรับผิดไว้หรือไม่ก็ได้ หากค้ำประกันอย่างไม่มีจำกัดแล้วผู้ค้ำประกันจะต้องจ่ายดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทนตลอดจนค่าภาระติดพันแห่งหนี้ด้วย แต่ผู้ค้ำประกันก็ยังมีสิทธิไต่ถามได้ดังนี้ ผู้ค้ำประกันจะขอให้เรียกลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนได้ มีสิทธิที่จะให้เจ้าหนี้บังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ ถ้าผู้ค้ำประกันพิสูจน์ได้และการพิสูจน์นั้นไม่ยาก มีสิทธิที่จะให้เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินที่ยึดไว้เป็นประกันของลูกหนี้เอาชำระหนี้ก่อนถ้าเจ้าหนี้มีทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นประกัน

2.2.4 การจัดการมรดก

ในเรื่องการจัดการมรดกพบว่ามีผู้สูงอายุจำนวนมาก บางส่วนมีปัญหาในการจัดการมรดกหลังจากที่มีการตาย ผู้เขียนจึงสรุปกฎหมายที่สำคัญได้ดังนี้ คือ เมื่อบุคคลใดตาย ทรัพย์สิน สิทธิ

⁹ Sanankorn Sotatipan, *Obligation Law (Effect of Obligation)*, 4th ed. (Bangkok: Winyuchon, n.d.), 305-311. [In Thai]

¹⁰ Jaran Pakdeethanakul, *Effect and Extinction of Obligation*, 2nd ed. (Bangkok: Krungsiam, 2015), 157-158. [In Thai]

หน้าที่ ความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่เป็นของเจ้ามรดกที่มีอยู่ก่อนตายตกทอดแก่ทายาท การเป็นทายาทแบ่งเป็น 2 กรณี คือ 1) ทายาทโดยธรรม เป็นทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย กล่าวคือ ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา รวมถึงคู่สมรส โดยทายาทโดยธรรมจะแบ่งเป็นคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และญาติซึ่งโดยเรียงลำดับตามความใกล้ชิด และ 2) ทายาทโดยพินัยกรรม คือ ทายาทที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ซึ่งอาจเป็นคนอื่นนอกเหนือจากทายาทโดยธรรมก็ได้ ถ้าเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกก็จะตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม

2.2.5 การทำพินัยกรรม

ในเรื่องการทำพินัยกรรมนั้นพบว่า ในพื้นที่ที่มีความประสงค์ทราบถึงเรื่องการทำพินัยกรรมสาระสำคัญการทำพินัยกรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ผู้เขียนจึงสรุปถึงการการทำพินัยกรรมแต่ละแบบให้ทราบ การทำพินัยกรรมเป็นการแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรืออื่น ๆ ที่ผู้ตายประสงค์ให้มีผลเมื่อตนตายไปแล้ว ซึ่งจะยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ใดก็ได้ ผู้ที่ทำพินัยกรรมต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 15 ปีบริบูรณ์ มิฉะนั้นพินัยกรรมนั้นตกเป็นโมฆะคือใช้ไม่ได้ในทางกฎหมาย¹¹ ทั้งนี้ พินัยกรรมมี 4 แบบ คือ 1) พินัยกรรมแบบธรรมดา, 2) พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ, 3) พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง และ 4) พินัยกรรมแบบลับ

นอกจากนี้ ยังพบว่าประชาชนในพื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทระหว่างกันในชุมชน ซึ่งผู้เขียนได้สรุปสาระสำคัญและบทลงโทษของกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาและหมิ่นประมาททางแพ่ง อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อความจริงทำให้เสียชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของผู้อื่น¹² รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการขายฝากที่ดิน และชุมชนยังมีความประสงค์ทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 การทำโฮมสเตย์ (Home Stay) หรือสถานที่พักขนาดเล็ก ซึ่งผู้เขียนได้สรุปความรู้ทางกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ที่สำรวจพบไว้ในรูปแบบภาพอินโฟกราฟิก เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถเข้าถึงความรู้เหล่านี้ได้สะดวก

2.3 การขยายผลการถ่ายทอดความรู้จากผู้นำชุมชนสู่ประชาชนในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ในการศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่นั้น มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีและชุมชนยังได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงได้ร่วมทำกิจกรรมการอบรมความรู้กฎหมายขยายผลโดยได้นำแผ่นป้ายโปสเตอร์ที่ออกแบบเชื่อมโยงกับแผนที่ของอำเภอเชียงม่วน ซึ่งมีความรู้กฎหมายแต่ละประเด็นที่พบในพื้นที่ไปเผยแพร่ต่อในที่ประชุมหมู่บ้านของตน และมีการขยายผลถ่ายทอดงานวิจัยและความรู้กฎหมายสู่ประชาชนในพื้นที่ โดยผู้นำชุมชนทำหน้าที่สื่อสารส่งต่อความรู้ความเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับประเด็นกฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สาธิตการใช้งานในโปสเตอร์ที่ได้รับมาให้ประชาชนทดลองใช้ พบว่าประชาชน

¹¹ Kanit Na Nakhon, *Introduction of the Civil and Commercial Code* (Bangkok: Winyuchon, 2016), 245-246. [In Thai]

¹² Waree Nasakul, *Wrongful Act Management of Affairs without Mandate and Undue Enrichment Law*, 3rd ed. (Bangkok: Krungsiam, 2015), 122-135. [In Thai]

ในหมู่บ้านได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากการขยายผลการถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชน แต่ละหมู่บ้านรวมทั้งหมด 350 คน และสะท้อนจากผู้นำชุมชนว่าประชาชนเกิดการตื่นตัวในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นกฎหมายของพื้นที่ และรูปแบบการเผยแพร่ความรู้กฎหมายในรูปแบบที่มีคิวอาร์โค้ด (QR Code) ก่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงกฎหมายได้สะดวกและง่ายขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากงานศึกษาวิจัยในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้ากับสังคมปัจจุบัน อันเป็นโมเดลกฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้อย่างน่าสนใจอีกช่องทางหนึ่งด้วย ซึ่งรูปแบบวิธีการนี้ยังสามารถเป็นโมเดลที่เป็นต้นแบบให้ชุมชนพื้นที่อื่น ๆ สามารถต่อยอดนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

โดยผู้เขียนได้รวบรวมภาพที่ดำเนินการลงพื้นที่ ปรากฏเป็นภาพโมเดลและสัญลักษณ์ความสำเร็จของกฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

ภาพ: โมเดลและสัญลักษณ์ความสำเร็จของกฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการพัฒนาโจทย์วิจัยบนพื้นฐานของสภาพปัญหาของพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านกฎหมายในหลายเรื่องตามบริบทของพื้นที่ และรูปแบบที่ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ส่งผ่านจากผู้นำชุมชนสู่ประชาชนให้มีความรู้กฎหมายเพิ่มมากขึ้น สะท้อนถึงการสร้างบทบาทผู้นำชุมชนที่เป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างใกล้ชิด การสร้างผู้นำที่มีความรู้ทางกฎหมายจะช่วย

ให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งที่ดีของประชาชนได้อีกทางหนึ่ง¹³ โครงการศึกษานี้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงตอบสนองการแก้ไขปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การนำกฎหมายมาแก้ไขปัญหาของชุมชน อันเป็นการสร้าง 1 คณะ 1 โมเดล: กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นโมเดลแสดงสัญลักษณ์ความสำเร็จอีกรูปแบบหนึ่งของคณะนิติศาสตร์ เป็นการดูแลชุมชนในด้านกฎหมาย ก่อให้เกิดการพัฒนาและเกิดผลกระทบเชิงบวกในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมด้วยกัน เพื่อพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันจะลดความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องคดีและลดความเสียหาย รวมถึงเป็นการยกระดับบทบาทของผู้นำชุมชนให้เป็นที่พึ่งของประชาชนเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และนำไปขยายผลเพื่อการพัฒนาสังคมในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายเพื่อให้สังคมเกิดความยุติธรรมขึ้น อันเป็นสิ่งที่ปรารถนาของคนในสังคมเพราะความยุติธรรมนั้นคือ ความสุขทางสังคม¹⁴ สร้างคุณค่าและเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนด้วยกฎหมาย และใช้กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้สมบูรณ์แบบ

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าเพื่อให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้นได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่องเหมาะสม จึงควรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ๆ ในผลการนำความรู้กฎหมายที่ได้จัดกิจกรรมอบรมเผยแพร่แก่ผู้นำชุมชนและประชาชน และใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศบันทึกสถิติข้อมูลของการที่ประชาชนสนใจและเข้าถึงกฎหมาย ซึ่งแต่ละเรื่องมีจำนวนสัดส่วนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงทิศทางความสนใจและความรู้กฎหมายของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนปรับเปลี่ยนการเผยแพร่ความรู้กฎหมายเรื่องอื่น ๆ ตามความต้องการและความสนใจของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงประเมินรูปแบบของสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ว่า มีความเหมาะสมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นของชุมชนแต่ละด้านอย่างไรบ้าง และสามารถต่อยอดให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมได้หรือไม่ เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวนั้นได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน และตรงกับบริบทของพื้นที่นั้น

References

- Jaran Pakdeethanakul. *Effect and Extinction of Obligation*. 2nd ed. Bangkok: Krungsiam, 2015. [In Thai]
- Jitti Tingsapat. *Legal Profession*. Bangkok: Winyuchon, 2015. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. *Introduction of the Civil and Commercial Code*. Bangkok: Winyuchon, 2016. [In Thai]

¹³ Kankanya Jaikarnwongsakul and Thep Wongsupa, "The Situation Legal Problems Related to the Household Debts in Tumbon Banmang, Chiangmuan District, Phayao Province," *Ramkhamhaeng Law Journal* 6, no. 1 (1 January-30 June 2017): 19-52. [In Thai]

¹⁴ Hans Kelsen, "The Pure Theory of Law and Analytical Jurisprudence," *Harvard Law Review* 55, no. 1 (1941): 44-62.

-
- Kankanya Jaikarnwongsakul. "The Development of Legal Knowledge for the Benefit of the Community in Terms of the Management of Debt Problems for the People." *Naresuan University Law Journal* 10, no. 1 (January-June 2017): 195-219. [In Thai]
- Kankanya Jaikarnwongsakul, and Thep Wongsupa. "The Situation Legal Problems Related to the Household Debts in Tumbon Banmang, Chiangmuan District, Phayao Province." *Ramkhamhaeng Law Journal* 6, no. 1 (1 January-30 June 2017): 19-52. [In Thai]
- Kelsen, Hans. "The Pure Theory of Law and Analytical Jurisprudence." *Harvard Law Review* 55, no. 1 (1941): 44-62.
- Panya Thanomrood. *Loan, Surtyship, Mortgage and Pledge*. 9th ed. Bangkok: The Thai Bar Under the Royal Patronage, 2013. [In Thai]
- Sanankorn Sotatipan. *Obligation Law (Effect of Obligation)*. 4th ed. Bangkok: Winyuchon, n.d. [In Thai]
- Taweekiat Meenakanich. *Introduction Business Law*. 16th ed. Bangkok: Winyuchon, 2016. [In Thai]
- University of Phayao. *1 Faculty, 1 Signature, 1 Faculty, 1 Model*. Phayao: S. A. Graphic Film, 2020. [In Thai]
- Waree Nasakul. *Wrongful Act Management of Affairs without Mandate and Undue Enrichment Law*. 3rd ed. Bangkok: Krungsiam, 2015. [In Thai]

มาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์

Legal Measures to Require Hand Sanitation Stations at Animal Contact Exhibits

กัลยาณี ธีระวงศ์ภิญโญ¹

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
439 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: kanlayanee.m@hotmail.com

Kanlayanee Theerawongpinyo²

Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
439 Chira Road, Nai Mueang, Mueang, Buriram 31000, Thailand
Email: kanlayanee.m@hotmail.com

Received: May 19, 2020 Revised: October 20, 2020 Accepted: October 30, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร และกระบวนการเปรียบเทียบกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยนั้นมีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แต่ไม่มีข้อกำหนดหรือกฎหมายอื่นโดยตรงที่เข้าไปกำกับดูแลหรือควบคุมบริเวณการแสดงสัตว์ว่าต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือนั่งเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากโรคติดต่อและเป็นการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีแก่ประชาชน ราชการส่วนท้องถิ่นจึงควรออกกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ของกิจการที่มีการเลี้ยง การรวบรวมสัตว์ หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกันนี้ ที่ให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น โดยไม่ว่าจะเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการในทางตรงหรือทางอ้อม หรือไม่ก็ตาม ให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข และทั้งนี้ ควรออกข้อกำหนดและหลักเกณฑ์จัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือที่ถูกลักษณะและเพียงพอสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ในบริเวณทางเข้าออกของพื้นที่จัดแสดงสัตว์และบริเวณที่อนุญาตให้ผู้เข้าชมสัมผัสสัตว์ อีกทั้งต้องมีป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ รวมถึงคำแนะนำให้ผู้เข้าชมทำความสะอาดมือทุกครั้งสัมผัสสัตว์ และคำแนะนำด้านโรคติดต่อจาก

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

สัตว์สู่คน ซึ่งหากผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าวนี้ไม่ปฏิบัติตาม ต้องมีบทลงโทษ เพื่อเป็นมาตรการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีให้แก่ประชาชน

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; สถานที่ทำความสะอาดมือ; บริเวณแสดงสัตว์

Abstract

This article aims to study the problems and legal measures relating to provision of hand sanitation stations at animal contact exhibits. This quality research is based on documentary researches and law comparison.

Results show that Thailand lacks a specific statute to monitor or to control the management of animal contact exhibits. Thai Public Health Act B.E. 2535 does not include any provisions to monitor or control the management of animal contact exhibits. Meanwhile US legislations provide that it is compulsory to provide a hand sanitation station at animal contact exhibits. Therefore, there should be bye-laws to reduce the risks of communicable disease infections as well as to promote sanitary practices among Thai general public. The bye-law promulgation is to comply with Section 32 of the Public Health Act B.E. 2535. According to this section, local administrative agencies are authorized to determine animal collection or other similar activities accessible for the general public with or without entrance fee should be categorized as health hazardous activities to be prescribed in Public Health Ministry Notices. As a result, there should be regulations or rules that compel the owner or the manager of animal contact exhibits to provide a hand sanitarian station at the entrances to animal show area or other venues where viewers can use their hands in direct contacts with animals. The numbers of hand sanitarian stations should be sufficient for both children and adults. There should also be signboards indicating the location of hand sanitarian stations, accompanied with instruction encouraging viewers to wash their hands properly after they touch the animals with their hands. Also necessary is additional warning of communicable diseases from animals to human beings. The entrepreneurs or managers are subject to certain penalties for failing to provide these facilities. This is to ensure maximum healthiness of the general public.

Keywords: Legal Measures; Hand Sanitation Station; Animal Contact Exhibits

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีการนำสัตว์ไปจัดแสดงในสถานที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในร้านอาหารหรือร้านกาแฟ โรงแรม รีสอร์ท ฟาร์มเปิด โดยบางแห่งมีกิจกรรมที่อนุญาตให้ผู้ชมใกล้ชิดกับ

สัตว์ เช่น การให้อาหาร การป้อนนมลูกสัตว์ กิจกรรมขี่ม้า เป็นต้น โดยปัญหาที่ทำทลายงานด้านสาธารณสุขของประเทศไทย คือ ปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ ซึ่งกว่า 70 เปอร์เซนต์ เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนเนื่องจากคนและสัตว์มีปฏิสัมพันธ์กัน³ โดยการศึกษาพฤติกรรมของผู้ที่เข้าไปในสถานที่ที่มีการนำสัตว์มาจัดแสดงพบว่า เด็กจำนวน 10 ใน 13 คน และผู้ใหญ่จำนวน 9 ใน 13 คน จะใช้มือสัมผัสกับสัตว์ในพื้นที่จัดแสดงสัตว์ และพบว่าเด็กจำนวน 7 ใน 13 คน และผู้ใหญ่จำนวน 4 ใน 13 คน ให้สัตว์เลียมือของตน ทั้งนี้ ยังพบพฤติกรรมของเด็กและผู้ใหญ่มักจะดื่มน้ำและรับประทานอาหารภายในบริเวณพื้นที่แสดงสัตว์จำนวน 5 ใน 13 คน⁴

โดยศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคของสหรัฐอเมริกาเตือนว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นสาเหตุแห่งการเพิ่มโอกาสเป็นโรคติดต่อจากสัตว์ (Zoonotic) หรือโรคอีโคไล (E. Coli) โดยพบว่ามีภาวะระบาดของโรคดังกล่าวในปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2015 ทำให้มีผู้ติดเชื้อถึง 100 คน⁵ และยังมีงานวิจัยอื่นพบอีกว่าโรคอีโคไลนั้น พบในแพะ 7 เปอร์เซนต์ และพบในแกะ 2.8 เปอร์เซนต์⁶ จากปัญหาดังกล่าวทำให้หลายมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญในการจัดการด้านสุขภาวะที่ดีของประชาชนและป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์ จึงได้ออกมาตรการทางกฎหมายระดับมลรัฐ (State Laws) ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางกฎหมาย ด้านสถานที่ทำความสะอาดมือ (Hand Sanitation Laws for Animal Contact Exhibits) ที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ (Location of Hand Sanitation Stations) เครื่องหมายบอกตำแหน่งสถานที่ทำความสะอาดมือ (Signs Indicating Location of Hand Sanitation Stations) ตลอดจนป้ายคำแนะนำให้ทำความสะอาดมือ และระบุความเสี่ยงด้านสุขภาพในการสัมผัสสัตว์ (Signs Recommending Hand Sanitation or Indicating Health Risks) โดยหากไม่ปฏิบัติตามก็จะมีโทษ (Penalties)

ส่วนกฎหมายประเทศไทยนั้น แม้จะมีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 32 ที่บัญญัติกระจายอำนาจให้หน่วยงาน “ราชการส่วนท้องถิ่น” คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำกับดูแลกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่จากการศึกษานั้น ยังไม่พบว่ามีราชการส่วนท้องถิ่นได้ออกข้อกำหนดให้สถานประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ในลักษณะดังกล่าวต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือดังเช่นในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านการระบาดของโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนในบริเวณสถานที่แสดงสัตว์ที่มีอยู่ทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาวะและสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะกับเด็กและผู้สูงอายุซึ่งมีภูมิคุ้มกันต่ำ

³ Prasert Thongcharoen, “The Spread of 271 Infectious Diseases from Animals to Humans,” *Thairath*, January 11, 2007, accessed August 14, 2019, <https://www.thairath.co.th/content/319378/> [In Thai]

⁴ Gonzalo Erdozain et al., “Observation of Public Health Risk Behaviors, Risk Communication and Hand Hygiene at Kansas and Missouri Petting Zoos, 2010-2011,” *Zoonoses and Public Health* 60, no. 4 (June 2013): 304.

⁵ National Association of State Public Health Veterinarians, “Compendium of Measures to Prevent Disease Associated with Animals in Public Settings, 2011,” last modified May 6, 2011, accessed September 5, 2019, <https://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/rr6004a1.html/>

⁶ James E. Keen et al., “Shiga-Toxigenic Escherichia Coli O157 in Agricultural Fair Livestock, United States,” *Emerging Infectious Diseases* 12, no. 5 (May 2006): 780-786.

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ของประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

1.2.3 เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหา ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ และนำมาวิเคราะห์กฎหมายประเทศไทยได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ กฎหมายรัฐนิวเจอร์ซีย์ รัฐนิวยอร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย รัฐยูทาห์ รัฐวอชิงตัน และรัฐวิสคอนซิน เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา บทความ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ นโยบาย คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 2) กระบวนการเปรียบเทียบกฎหมาย (Comparative Law Method) โดยการเปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) รัฐนิวยอร์ก (New York) รัฐนอร์ทแคโรไลนา (North Carolina) รัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) รัฐยูทาห์ (Utah) รัฐวอชิงตัน (Washington) และรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบสภาพปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ของประเทศไทย

1.5.2 ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ของประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

1.5.3 ทำให้ได้แนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการจัดสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณแสดงสัตว์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

2. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้แบ่งผลการศึกษาวิจัยออกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสถานที่ทำความสะอาดมือ

สมาคมสัตวแพทย์สาธารณสุขแห่งชาติของรัฐ (NASPHV) เชื่อว่าโรคหลายชนิดจะถูกส่งผ่านไปยังคนในสถานประกอบการที่มีการนำสัตว์ไปจัดแสดง⁷ จึงทำให้รัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดให้สถานประกอบการที่นำสัตว์ไปจัดแสดงและอนุญาตให้ผู้ชมสัมผัสสัตว์ได้โดยตรงหรือโดยอ้อมนั้น ต้องมีสถานที่ทำความสะอาดมือหรืออุปกรณ์ทำความสะอาดเชื้อแบคทีเรียแบบอื่น⁸ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐนิวยอร์ก กำหนดให้ผู้ประกอบการ “สวนสัตว์เลี้ยง” (Petting Zoo) คือ สถานประกอบการที่รวบรวมหรือเก็บสัตว์ไว้เพื่อจุดประสงค์ในการให้ลูกค้าสามารถสัมผัสสัตว์ได้โดยในสถานประกอบการดังกล่าวทุกแห่ง ต้องมีสถานที่ทำความสะอาดมือ⁹ โดยสถานประกอบการดังกล่าวนี้ รวมถึงสถานที่งานรื่นเริง (Carnivals) งานแสดงสินค้า (Fairs) และสวนสนุก (Amusement Parks) ฟาร์ม (Farms) และตลาดของเกษตรกร (Farmers’ Markets)¹⁰ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายรัฐนอร์ทแคโรไลนา ที่กำหนดว่าบริเวณสถานประกอบการที่มีการนำสัตว์ไปจัดแสดง โดยมีกิจกรรมที่ประชาชนสามารถติดต่อหรือสัมผัสกับสัตว์ได้โดยตรง ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือ มีสบู่และน้ำ อยู่ในบริเวณที่ผู้ชมสามารถสัมผัสสัตว์ได้¹¹ และสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐออลิงตัน ซึ่งบัญญัติว่าผู้ประกอบการจัดงานแสดงสัตว์ต้องจัดให้มีสถานที่ล้างมือหรือวิธีการฆ่าเชื้อด้วยแบบอื่น¹²

ในขณะที่การประกอบกิจการดังกล่าวของประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิในการประกอบกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจงแต่อย่างใด¹³ มีเพียงพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในมาตรา 31 ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดรายชื่อกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และกระทรวงสาธารณสุขก็ได้ตราประกาศ เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 เพื่อกำหนดว่ากิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแล้ว โดยประกาศดังกล่าวได้กำหนดให้กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพรวมถึงกิจการที่มีการเลี้ยง การรวบรวมสัตว์หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการในทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า กิจการที่มีการนำสัตว์ไปจัดแสดงไว้ในสถานประกอบการนั้น ไม่ว่าจะป็นในร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงแรม รีสอร์ท หรือฟาร์มเปิดก็ถือว่าเป็นกิจการเลี้ยงหรือกิจการที่มีการรวบรวมสัตว์เพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขซึ่งถือว่าเป็น

⁷ David W. Babcock, “Legal Implications of Zoonotic-Disease Outbreaks at Petting Zoos and Animal Exhibits,” *Journal of Environmental Health* 69, no. 4 (November 2006): 46.

⁸ New Jersey Code of 2013, § 2:76-2A .13 (m) (5) (iv).

⁹ New York Laws of 2014, General Business Law - GBS, § 399-ff 1 (a), (2).

¹⁰ New York Code of 2014, Public Health Law - PBH, § 1311 (1).

¹¹ North Carolina Administrative Rules of 2006, § .0500, 02 NCAC 52K Hand-Washing Stations (a).

¹² Washington Administrative Code of 2013, Title 246, Chapter 246-100, § 246-100-192 (3).

¹³ Chanika Charoenphanich, “Legal Measures Concerning the Management of Animal Cafe,” (Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2016), 3. [In Thai]

กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพก็ตาม แต่มีข้อสังเกตว่า การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเหล่านี้ ยังไม่มีผลบังคับใช้ในหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นใด ๆ จนกว่าราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะได้ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติที่ตราขึ้นโดยราชการส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แต่จากการศึกษาพบว่า มีเพียงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทำความสะอาดมือเท่านั้น ยังไม่มีกฎหมายหรือข้อกำหนดของท้องถิ่นใดที่กำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้นำสัตว์มาจัดแสดงดังกล่าวต้องมีสถานที่ทำความสะอาดมือให้กับผู้ชม ดังเช่นกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษา ราชการส่วนท้องถิ่นควรกำหนดให้กิจการที่มีการเลี้ยง การรวบรวมสัตว์หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข และออกข้อกำหนดของท้องถิ่นให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าวต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือหรือวิธีการฆ่าเชื้อแบบอื่น

2.2 ด้านบริเวณที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ

กฎหมายของรัฐนิวยอร์ก กำหนดว่าสถานที่ทำความสะอาดมือต้องตั้งหรืออยู่ห่างไม่เกิน 15 ฟุต (3 เมตร) จากทางออกจากบริเวณจัดแสดงสัตว์¹⁴ และต้องมีสถานที่ทำความสะอาดมืออื่น ๆ อยู่ในพื้นที่ 100 ฟุต จากทุกพื้นที่ที่ประชาชนทั่วไปสามารถสัมผัสสัตว์ได้¹⁵ ส่วนกฎหมายของรัฐนอร์ทแคโรไลนา กำหนดว่า สถานที่ทำความสะอาดมือต้องตั้งอยู่ภายใน 10 ฟุตจากทางออกของการติดต่อสัมผัสสัตว์¹⁶ ในขณะที่กฎหมายของรัฐเพนซิลเวเนียกำหนดว่า สถานที่ทำความสะอาดมือควรจะต้องอยู่ในทำเลที่สะดวกในการทำทำความสะอาดมือและต้องเป็นบริเวณพื้นที่จัดแสดงสัตว์¹⁷ และกฎหมายของรัฐวอชิงตันกำหนดว่า สถานที่ทำความสะอาดมือต้องตั้งอยู่ใกล้ทางออก เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าล้างมือหลังจากสัมผัสกับสัตว์¹⁸

ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ยังไม่มีกฎหมายกำหนดที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือนับตั้งแต่ร่างกฎหมายของมลรัฐดังกล่าว จึงส่งผลให้สถานที่จัดแสดงสัตว์บางแห่งไม่มีสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณทางเข้าออก และบริเวณที่อนุญาตให้สัมผัสสัตว์ ซึ่งหากมี แต่อาจไม่เพียงพอสำหรับประชาชน เช่นนี้แล้ว อาจส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถทำความสะอาดมือหลังสัมผัสสัตว์ และอาจเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในบริเวณดังกล่าวได้ ดังนั้นราชการส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าไปกำกับดูแลสถานที่ดังกล่าวได้ ด้วยการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นให้ผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าวนี้ ต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณทางเข้าออก และบริเวณที่อนุญาตให้ผู้ชมสัมผัสสัตว์

¹⁴ New York Laws of 2014, General Business Law - GBS, § 399-ff (2).

¹⁵ New York Code of 2014, Rules and Regulations, Title 10, § 7-5. 14 (a) (2).

¹⁶ North Carolina Administrative Rule of 2006, § 0500, 02 NCAC 52K .0501 Hand-Washing Stations (a).

¹⁷ Pennsylvania Code of 2010, Title 3 - Agriculture, Chapter 25 - Animal Exhibition Sanitation § 2502 (a) (2).

¹⁸ Washington Administrative Code of 2013, Title 246, Chapter 246-100, § 246-100-192 (3) (c).

2.3 ด้านเครื่องหมายบอกตำแหน่งของสถานที่ทำความสะอาดมือ

ในด้านเครื่องหมายบอกตำแหน่งของสถานที่ทำความสะอาดมือ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของประชาชน และเพื่อป้องกันโรคติดต่อในสถานที่จัดแสดงสัตว์นั้น จึงควรให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสถานที่ทำความสะอาดได้อย่างสะดวกเพิ่มมากยิ่งขึ้น¹⁹ กฎหมายของนิวยอร์ก จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ต้องมีสัญญาณบอกตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ²⁰ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐนอร์ทแคโรไลนา ที่กำหนดว่าต้องมีป้ายตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือบริเวณทางเข้าและทางออกของการจัดแสดงสัตว์²¹ ในขณะที่กฎหมายรัฐเพนซิลเวเนีย ก็กำหนดให้ผู้ประกอบการที่นำสัตว์ไปจัดแสดงต้องมีป้ายบอกตำแหน่งของสถานที่ทำความสะอาดมือ และป้ายรณรงค์ส่งเสริมให้ผู้เข้าชมทำความสะอาดมือหลังจากสัมผัสสัตว์ และก่อนรับประทานอาหาร²²

ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ยังไม่มีข้อกำหนดด้านเครื่องหมายบอกตำแหน่งของสถานที่ทำความสะอาดมือดังเช่นกฎหมายของมลรัฐดังกล่าว อาจส่งผลให้ประชาชนไม่รู้ที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ จึงไม่ทำความสะอาดมือหลังสัมผัสสัตว์ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสถานที่ทำความสะอาดได้อย่างสะดวกเพิ่มมากขึ้น ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดของท้องถิ่นให้ผู้ประกอบการดังกล่าวต้องจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์บอกถึงที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือด้วย

2.4 ด้านป้ายรณรงค์ให้คำแนะนำการทำความสะอาดมือและระบุความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการสัมผัสสัตว์

กฎหมายของมลรัฐนั้น กำหนดให้การจัดแสดงสัตว์ต้องมีป้ายคำแนะนำการทำความสะอาดมือที่ถูกวิธี และระบุความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการสัมผัสสัตว์²³ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของรัฐนิวเจอร์ซีย์ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าวต้องรณรงค์ให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าชมว่าควรทำความสะอาดมือหลังการสัมผัสกับสัตว์ และเตือนว่าสัตว์ในสวนสัตว์เลี้ยงนั้น อาจมีเชื้อโรคและแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคได้²⁴ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายรัฐเพนซิลเวเนีย มาตรา 2502 (a) (1) - (2) และกฎหมายนิวยอร์ก มาตรา 1311 (2) ส่วนในนอร์ทแคโรไลนา กำหนดว่าสถานประกอบการใดที่อนุญาตให้ลูกค้าสามารถสัมผัสสัตว์ได้ ต้องมีป้ายบริเวณทางเข้าและทางออก เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ 1) การสัมผัสสัตว์ที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ, 2) รายการสิ่งของที่ต้องห้ามเอาเข้าไปในบริเวณที่มีสัตว์ และ 3) ลักษณะของบุคคลที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็กอายุต่ำกว่าหกขวบ สตรีที่มีครรภ์ และคนที่มีปัญหาสุขภาพอยู่แล้ว²⁵ และกฎหมายของวอชิงตัน ซึ่งกำหนดว่า

¹⁹ David W. Babcock, "Legal Implications of Zoonotic-Disease Outbreaks at Petting Zoos and Animal Exhibits," 47.

²⁰ New York Code of 2014, Rules and Regulations, Title 10, § 7-5.14 (a) (2).

²¹ North Carolina Administrative Code of 2015, 02 NCAC 52K .0301 (4).

²² Pennsylvania Code of 2010, Title 3 - Agriculture, Chapter 25 - Animal Exhibition Sanitation § 2502 (a) (2).

²³ Aila Hoss, "State Laws Requiring Hand Sanitation Stations at Animal Contact Exhibits United States," *Morbidity and Mortality Weekly Report* 66, no. 1 (January 2017): 16.

²⁴ New Jersey Code of 2013, § 2:76-2A .13 (m) (5) (iv).

²⁵ North Carolina Administrative Code of 2015, 02 NCAC 52K .0301 (1)-(3).

ต้องมีป้ายประกาศทางเข้าบริเวณจัดแสดงสัตว์ที่มีค่าเตือนดังต่อไปนี้ คือ 1) สัตว์สามารถนำเชื้อโรคที่ทำให้คนป่วยได้ ถึงแม้ว่าสัตว์จะมีสุขภาพที่ดี, 2) การรับประทานอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ที่มีสัตว์ อาจทำให้เกิดความเจ็บป่วย, 3) ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง และเด็กเล็ก ๆ นั้นมีแนวโน้มที่จะป่วยจากการสัมผัสสัตว์มากกว่าบุคคลอื่น, 4) เด็กและบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรได้รับการดูแลในพื้นที่จัดแสดงสัตว์ และ 5) ไม่แนะนำให้ใช้ รถเข็นเด็ก ขวดยานเด็ก และของเล่นสำหรับเด็กในพื้นที่จัดแสดง และต้องมีป้ายคำแนะนำในแต่ละทางออกของบริเวณจัดแสดงสัตว์ เพื่อเตือนให้ผู้เข้าชมล้างมือหลังจากสัมผัสกับสัตว์²⁶ ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ยังไม่มีข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์มีหน้าที่ทำป้ายรณรงค์ให้คำแนะนำการทำความสะอาดมือ และระบุความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการสัมผัสสัตว์ดังเช่นกฎหมายของมลรัฐดังกล่าว เช่นนี้แล้ว อาจทำให้ประชาชนไม่ทราบและไม่ตระหนักว่าการสัมผัสสัตว์ โดยไม่ทำความสะอาดมืออาจทำให้เกิดโรคหรือปัญหาต่อสุขภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทำความสะอาดมือหลังจากสัมผัสสัตว์ หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นควรออกหลักเกณฑ์เพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าวมีป้ายรณรงค์ให้คำแนะนำการทำความสะอาดมือ และระบุความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการสัมผัสสัตว์ด้วย

2.5 ด้านบทกำหนดโทษ

กฎหมายของมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁷ กำหนดให้การจัดแสดงสัตว์ต้องมีสถานที่ทำความสะอาดมือสำหรับประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์²⁷ ดังนั้นหากผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ไม่ปฏิบัติตาม จะมีโทษ เช่น กฎหมายยูทาห์ กำหนดค่าปรับสำหรับการละเมิดกฎหมายว่าด้วยการทำความสะอาดมือไม่เกิน 5,000 เหรียญ ต่อการละเมิดแต่ละครั้ง²⁸ ส่วนกฎหมายนิวยอร์กมีโทษปรับไม่เกิน 500 เหรียญ²⁹ ซึ่งสอดคล้องกับเพนซิลเวเนีย กำหนดโทษปรับไม่เกิน 500 เหรียญ³⁰ ในขณะที่กฎหมายรัฐนอร์ทแคโรไลนา ให้รัฐสามารถปฏิเสธการขอใบอนุญาต หรือระงับการเพิกถอนใบอนุญาตของการดำเนินงานแสดงสัตว์ได้ และสามารถเรียกค่าปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ ทั้งอาจมีโทษทางอาญา³¹ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายของรัฐวอชิงตัน กำหนดว่าผู้ใดฝ่าฝืนถือว่ามีความผิดทางอาญาด้วย³² ส่วนกฎหมายของรัฐวิสคอนซิน กำหนดให้อำนาจรัฐในการเพิกถอนใบอนุญาต หากละเมิดข้อกำหนดด้านสถานที่ทำความสะอาดมือ³³

ในส่วนประเทศไทยนั้น ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้ผู้จัดแสดงสัตว์ต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดดังเช่นของมลรัฐดังกล่าว อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ไม่ตระหนักถึงปัญหา และการป้องกันโรคติดต่อจากการจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดที่เพียงพอสำหรับประชาชน ดังนั้นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปกำกับดูแลสถานที่ประกอบการดังกล่าว โดยการกำหนดให้มีสถานที่ทำความสะอาด

²⁶ Washington Administrative Code of 2013, Title 246, Chapter 246-100, § 246-100-192 (3) (b).

²⁷ Aila Hoss, "State Laws Requiring Hand Sanitation Stations at Animal Contact Exhibits United States," 17.

²⁸ Utah Administrative Code of 2019, Rule R58-19-4 (2).

²⁹ New York Laws of 2014, General Business Law - GBS, § 399-ff (4).

³⁰ Pennsylvania Code of 2010, Title 3 - Agriculture, Chapter 25 - Animal Exhibition Sanitation § 2504 Penalty (a).

³¹ North Carolina General Assembly of 1994, Article 45, § 106-520.7.

³² Washington Administrative Code of 2013, Title 246, Chapter 246-100, § 246-100-070 (2).

³³ Wisconsin Administrative Code of 2015, Department of Health Services (DHS) § 178.08.

มือบริเวณทางเข้าออกและบริเวณที่อนุญาตให้สัมผัสสัตว์ หากไม่ปฏิบัติตามควรระงับการจัดแสดงสัตว์ และอาจมีโทษปรับ หรือโทษอื่นทางอาญาสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามด้วย

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในการเข้าใช้บริการสถานที่จัดแสดงสัตว์ดังกล่าว ทำให้มลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายเข้าไปควบคุมสถานประกอบการ หรือการนำสัตว์เข้ามาจัดแสดงในที่ที่ประชาชนอาจเข้าถึงได้ โดยกำหนดให้สถานที่จัดแสดงสัตว์เหล่านั้นมีสถานที่ทำความสะอาดมือด้วยน้ำสะอาด และมีสบู่ล้างมือ กระดาษชำระ หรือแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย เชื้อโรค โดยจัดเตรียมไว้ในบริเวณสถานที่ดังกล่าว อีกทั้งต้องมีป้ายบอกตำแหน่งของสถานที่ทำความสะอาดมือ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนทำความสะอาดมือ หลังสัมผัสกับสัตว์หรือก่อนออกจากบริเวณดังกล่าว ตลอดจนให้ความรู้กับประชาชนด้านโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนในบริเวณสถานประกอบการ เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงด้านโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน ซึ่งมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวสามารถเสริมสร้างทักษะทางความรู้และแรงจูงใจในการลดพฤติกรรมเสี่ยง และสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนทุกช่วงอายุ ทั้งยังเป็นการลดการพึ่งพิงภาครัฐในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน และลดปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ และหากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตาม ต้องมีบทลงโทษทางกฎหมาย

ส่วนกฎหมายประเทศไทยนั้น มีการกำหนดให้กิจกรรมที่มีการรวบรวมสัตว์หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการในทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่ก็ตาม เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 แต่จากการจึงศึกษาพบว่า มีเพียงแต่การรณรงค์ประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานของรัฐให้มีการทำความสะอาดมือหลังสัมผัสกับสัตว์เท่านั้น ยังไม่มีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นได้ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ในลักษณะดังกล่าว ต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือสำหรับผู้ชมดังเช่นกฎหมายในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เพื่อสุขภาพของประชาชนและลดความเสี่ยงด้านโรคติดต่อจากสัตว์ในบริเวณสถานที่จัดแสดงสัตว์ ดังนั้นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นควรออกข้อกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้กิจการที่มีการเลี้ยง การรวบรวมสัตว์หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการในทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่ก็ตาม ให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข และให้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการหรือเกี่ยวข้องกับการจัดแสดงสัตว์ดังกล่าวต้องจัดให้มีสถานที่ทำความสะอาดมือ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 เห็นควรกำหนดให้สถานที่ทำความสะอาดมือนั้น ต้องถูกสุขลักษณะ โดยประกอบไปด้วย อ่างล้างมือ น้ำ สบู่ ผ้าเช็ดมือ หรือกระดาษชำระ หรืออาจเป็นการทำความสะอาดมือด้วยรูปแบบอื่น เช่น แอลกอฮอล์ล้างมือ เป็นต้น

3.2.2 เห็นควรกำหนดให้ด้านบริเวณที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือนั้น ต้องเหมาะสมเพียงพอต่อเด็กและผู้ใหญ่ และต้องสามารถมองเห็นได้โดยง่าย โดยตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ที่อนุญาตให้ผู้สัมผัสสัตว์และบริเวณทางเข้าออกของพื้นที่ดังกล่าว

3.2.3 เห็นควรให้มีเครื่องหมายบอกตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ทำความสะอาดมือ และต้องมีป้ายคำแนะนำให้ทำความสะอาดมือหลังสัมผัสสัตว์อย่างถูกวิธี ตลอดจนระบุความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการสัมผัสสัตว์ด้วย เช่น สัตว์ที่จัดแสดงอาจมีเชื้อโรคและแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคได้ ขอแนะนำให้ทุกคนล้างมือหลังสัมผัสสัตว์ และก่อนออกจากบริเวณที่จัดแสดงสัตว์ เป็นต้น

3.2.4 เห็นควรให้มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ประกอบการหรือผู้จัดแสดงสัตว์ดังกล่าว เช่น หากไม่ปฏิบัติตาม อาจกำหนดเป็นโทษปรับ หรืออาจถูกระงับการจัดแสดงสัตว์ในพื้นที่หรือบริเวณดังกล่าว เป็นต้น

References

- Babcock, David W. "Legal Implications of Zoonotic-Disease Outbreaks at Petting Zoos and Animal Exhibits." *Journal of Environmental Health* 69, no. 4 (November 2006): 46.
- Chanika Charoenphanich. "Legal Measures Concerning the Management of Animal Cafe." Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2016. [In Thai]
- Erdozain, Gonzalo, Katherine KuKanich, Benjamin Chapman, and Douglas Powell. "Observation of Public Health Risk Behaviors, Risk Communication and Hand Hygiene at Kansas and Missouri Petting Zoos, 2010-2011." *Zoonoses and Public Health* 60, no. 4 (June 2013): 304.
- Hoss, Aila. "State Laws Requiring Hand Sanitation Stations at Animal Contact Exhibits United States." *Morbidity and Mortality Weekly Report* 66, no. 1 (January 2017): 16.
- Keen, James E., Thomas E. Wittum, John R. Dunn, James L. Bono, and Lisa M. Durso. "Shiga-Toxigenic Escherichia Coli O157 in Agricultural Fair Livestock, United States." *Emerging Infectious Diseases* 12, no. 5 (May 2006): 780-786.
- National Association of State Public Health Veterinarians. "Compendium of Measures to Prevent Disease Associated with Animals in Public Settings, 2011." Last modified May 6, 2011. Accessed September 5, 2019. <https://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/rr6004a1.html/>

Prasert Thongcharoen. “The Spread of 271 Infectious Diseases from Animals to Humans.”
Thairath, January 11, 2007. Accessed August 14, 2019. <https://www.thairath.co.th/content/319378/> [In Thai]

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา:
กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง
Treatment of Children and Youths by Adopting Community Measures in
Criminology: Case Study of Rehabilitation and Life Quality Development
Project for Marginalized Children and Youths in Urban Society

วณีนุช ตั้งพรพิพัฒน์¹

สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: vaneenuch@gmail.com

Vaneenuch Tangpornpipat²

Major of Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
Henri Dunant Road, Pathum Wan, Bangkok 10330, Thailand
Email: vaneenuch@gmail.com

Received: March 31, 2020 Revised: May 15, 2020 Accepted: May 29, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติที่ดีของชุมชน โดยศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา โดยการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยานั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในทุกภาคส่วน เริ่มต้นจาก 1) การคัดกรอง จำแนกเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงออกมาดูแลเป็นพิเศษ, 2) ดูแลโดยใช้กลยุทธ์การจัดการรายกรณี (Case Management) เนื่องจากปัญหาที่พบมีความหลากหลายแตกต่างกัน และ 3) ต้องอาศัยการสนับสนุนจากชุมชน ภาคีเครือข่าย และภาครัฐ รวมไปถึงการเชิญชวนคนในชุมชนร่วมเป็นพี่เลี้ยงจิตอาสา สร้างสังคมให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน โดยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การดูแลเด็กและเยาวชนในโครงการเป็นไปได้ไม่ทั่วถึงในทางอาชญาวิทยา กล่าวได้ว่ายังไม่สามารถขจัดความเสี่ยงความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว รวมถึงขาดการให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ยังคงเติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเช่นเดิม ผู้เขียนจึงเสนอให้จัดแบ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนตามระดับพฤติกรรม และมอบหมายให้

¹ นักวิจัยอิสระสาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม.

² Independent Researcher of Criminology and Criminal Justice Administration.

เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ดีเป็นหัวหน้ากลุ่มในการดูแลทีม และควรวางแผนงานการจัดการกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังใช้ชีวิตเร่ร่อนทำผิดกฎหมายเป็นอันดับแรก เพื่อให้เด็กและเยาวชนผ่านพ้นช่วงวัยของการกระทำความผิด เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของสังคมต่อไป

คำสำคัญ: เด็กและเยาวชน; มาตรการชุมชน; พื้นฟูเยียวยา; คุณภาพชีวิต

Abstract

This article aims to study the best practices of communities. This qualitative research focuses on problems, obstacles and recommendations for adoption of community measures in criminology for treating risky children and youths.

Research results show that adoption of community measures in criminology for treatment of children and youths depends on the participation of all sectors in the communities; 1) Screening and separating risky children and youths for special care program, 2) Case by case management depending on individual cases with large various differences and 3) Strong support from communities, networks and public sector as well as private citizens/volunteers. The presence of all these factors lead to a society full of mutual assistance. The main problem and obstacle found by this research is the fact that the management does not cover all the risky children and youths. From the criminological perspectives, the management cannot substitute the natural family support, and risky children and youths still lack of good advice. As a result, growing up in the same environment, those risky children and youths have high risks of committing offences. The author would like to recommend a separation of children and youths based on their individual behavior. Children or youths with good behavior shall be promoted to be a team leader. More importantly, the very first group to be tackled are homeless children and youths with a previous record of law violations. In fact, there should be plans to manage these groups with high risks so that they can get over the most critical stage of life. They can subsequently grow up into good adults who can comply with the law and social norms in the future.

Keywords: Children and Youths; Community Measures; Rehabilitation; Life Quality

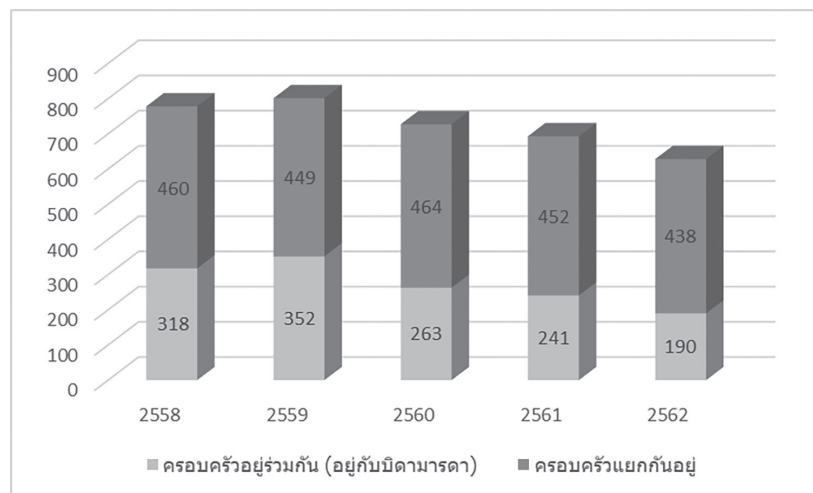
1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคปัจจุบัน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมจึงมักให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าการให้เวลากับครอบครัว เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเติบโตมาในครอบครัวที่แตกแยก พักอาศัยกับญาติ หรือพักอาศัยในแหล่งชุมชน จึงเติบโตมาโดยขาดความรักความอบอุ่น ขาดการดูแลที่ดีจากครอบครัว

จึงถูกดึงดูดจากสิ่งสนใจรอบตัวได้ง่ายนำมาซึ่งการกระทำความผิด จากข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ปี พ.ศ. 2562 พบว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศยังคงมีแนวโน้มที่สูงมากถึง 14,596 ราย ที่เกิดจากเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยในครอบครัวที่แยกกันอยู่³ และจากภาพข่าวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสื่อต่าง ๆ พบว่าจังหวัดขอนแก่นถือได้ว่าเป็นแหล่งรวมเด็กแก๊ง อาทิจังหวัดขอนแก่น แก๊งมั่งกรดำ แก๊งเหล็กไหล แก๊งโลง 8 แก๊งท่าพระ แก๊งบ้านเป็ด ซึ่งมีรวมมากกว่า 20 แก๊ง ที่สร้างปัญหาก่อความวุ่นวายอยู่เสมอ

จากจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยในปี พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2562⁴ แสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น ยังคงมีแนวโน้มที่สูงและโดยส่วนใหญ่เกิดจากเด็กกลุ่มครอบครัวแยกกันอยู่ (ดังแผนภาพ)

แผนภาพ: แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยในปี พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2562⁵

ด้วยในเขตพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีลักษณะเป็นสังคมเมือง (Urban Society) มีเด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่ครอบครัวแตกแยก บางคนพักอาศัยกับญาติ บางคนพักอาศัยกับกลุ่มเพื่อน โดยไม่มีผู้ปกครองดูแล เด็กเยาวชนกลุ่มนี้ขาดความพร้อมทั้งทางด้านการเงินและสถานะทางสังคม จึงหลุดจากระบบการศึกษามากกว่า 3,600 คน ทางจังหวัดขอนแก่นเรียกเด็กเยาวชนกลุ่มนี้ว่า “เด็กเยาวชนชายขอบ” เด็กเยาวชนกลุ่มนี้ มักรวมตัวกันเป็นกลุ่มแก๊ง โดยมีรุ่นพี่หัวหน้าแก๊งคอยดูแลรุ่นน้อง มักสร้างปัญหาก่อความวุ่นวาย ยกพวกตีกัน และมีประเด็นขัดแย้งกันบ่อยครั้ง จึงเกิดเป็นปัญหาการกระทำความผิดขึ้นมากมาย

³ Department of Juvenile Observation and Protection, “Annual Report: Case Statistics 2015-2019,” March 31, 2020. [In Thai]

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง จัดได้ว่าเป็นการศึกษารวบรวมมาตรการการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในเชิงรุกที่เน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาเพื่อนำมาซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติที่ดีของชุมชนในประเทศไทย ปัญหาอุปสรรคในการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง

1.2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการฯ, หัวหน้าแก๊งเด็กเยาวชนชายขอบที่เข้าร่วมโครงการฯ, พี่เลี้ยงจิตอาสาในโครงการฯ, เด็กเยาวชนชายขอบที่เข้าร่วมโครงการฯ และเครือข่ายพันธมิตรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 20 ราย

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหางานวิจัย

1) ศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยาของประเทศไทย กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง

2) ศึกษาแนวทางที่เกี่ยวกับการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการฯ จำนวน 4 ราย, หัวหน้าแก๊งเด็กเยาวชนชายขอบที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 1 ราย, พี่เลี้ยงจิตอาสาในโครงการฯ จำนวน 5 ราย, เด็กเยาวชนชายขอบที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 5 ราย, และเครือข่ายพันธมิตรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 2 ราย

1.4.2 วิธีการศึกษาวิจัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้เขียนได้คัดเลือกไว้แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ได้ทำการใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติที่ดีของประเทศไทย ปัญหาอุปสรรคในการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง

1.5.2 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติต่อด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมของประเทศไทย

2. ผลการวิจัย

2.1 บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ให้ความหมายคำว่า “คุณภาพชีวิต” คือ การรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานะในการดำเนินชีวิตของตนเอง ภายใต้บริบททางสังคมซึ่งจะสัมพันธ์กับเป้าหมายของความคาดหวังในสังคมนั้น ๆ ครอบคลุมใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านสุขภาพจิต มิติด้านสุขภาพกาย มิติด้านสภาพแวดล้อม และมิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม⁶ ในขณะที่ยุทธศาสตร์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า นักวิชาการได้ให้นิยามในหลากหลายมิติ ทั้งด้านการได้รับการบริการ ความพึงพอใจ สวัสดิการ เศรษฐกิจ ค่านิยม รวมไปถึงประสบการณ์ชีวิตของตัวบุคคล แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในแง่ของความผาสุกของมนุษย์เป็นวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนา ส่วนคุณภาพชีวิตในแง่ของทรัพยากรมนุษย์นั้นจะเป็นเครื่องมือในการวัดการพัฒนา⁷

จากการให้นิยามของนักวิชาการหลายท่านนั้นกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนหนึ่งมาจากตัวบุคคลที่ต้องการพัฒนาดตนเองให้ไปถึงเป้าหมาย และมาจากสวัสดิการทางสังคม อาทิ นโยบายภาครัฐที่จะส่งผลให้บุคคลมีความพอใจ มีความมั่นคงในชีวิต โดยองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป การพัฒนาคุณภาพชีวิตจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับปัจจัยทั้งจากตัวบุคคลเอง และปัจจัยจากสวัสดิการทางสังคม ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของตัวบุคคลและของสังคมนั้น ๆ⁸ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตควรเริ่มต้นจากชุมชน โดยมีองค์กรภายนอกช่วยเป็นแรงสนับสนุน หากชุมชนช่วยกันแก้ปัญหาด้วยคนในชุมชนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน⁹

⁶ The Whoqol Group, “The World Health Organization Quality of Life Assessment Position Paper from the World Health Organization,” *Social Science Medicine* 41, no. 10 (November 1995): 1403-1409.

⁷ UNESCO, *Evaluating the Quality of Life in Belgium, Social Indicator Research* (Belgium: UNESCO Press, 1980), 311-326.

⁸ Vaneenuch Tangpornpipat, “The Use of Community Measures to Prevent Juvenile Delinquency: The Project for Rehabilitation and Quality of Life Improvement for Marginal Children and Youth in Urban Society,” (PhD diss., Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, 2019), 137. [In Thai]

⁹ Samanun Thongtummachat and Sukoom Chalearsup, “Communication Strategies for Development of Population Quality of Life in Bangkok Slum Communities,” *Suan Dusit Graduate School Academic Journal* 10, no. 1 (January-April 2014): 25. [In Thai]

2.1.2 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการป้องกันการกระทำผิด

ตามนโยบายการป้องกันการกระทำผิดของเยาวชนนั้น ควรเน้นไปที่การสนับสนุนกระบวนการทางสังคมและการรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชน โดยผ่านสถาบันทางสังคม (Social Institution) ประกอบไปด้วยครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อน โรงเรียน และสื่อมวลชน นับเป็นการผนึกกำลังร่วมกันเพื่อป้องกันการกระทำผิดของเยาวชน¹⁰

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการกระทำผิดจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ด้วยมุมมองต่อชีวิตและสังคมของเด็กเยาวชนที่ด้อยโอกาส มักอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของประสบการณ์ชีวิตความเป็นอยู่ที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน มีรุ่นพี่ซึ่งมีวิถีคิดและมุมมองคล้ายกันคอยให้การดูแล ประกอบกับการขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว เด็กเยาวชนกลุ่มนี้จึงสร้างโลกแห่งตนที่เบี่ยงเบนแตกต่างจากความเป็นอยู่ของสังคมทั่วไป¹¹ มักดำเนินชีวิตอยู่กับกลุ่มแก๊งของตนเอง ปิดกั้นตนเองจากสังคมภายนอก รวมตัวกันก่อความวุ่นวายในสังคม

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการป้องกันการกระทำผิด สรุปใจความสำคัญได้ว่า ด้วยสภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเพียงอย่างเดียวไม่สามารถควบคุม ป้องกันการกระทำผิดได้อย่างทั่วถึง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการทำงานภาครัฐ ร่วมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำผิด สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมาตรการดังกล่าวนี้สามารถใช้ควบคู่ไปกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพื่อช่วยเสริมให้การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹²

“การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” ถือได้ว่าเป็นมาตรการการป้องกันการกระทำผิดในเชิงรุก ซึ่งหากการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในรูปแบบของการดำเนินโครงการร่วมกับองค์กรภาครัฐก็สามารถวางแผนงานบริหารจัดการได้โดยง่าย แต่หากเป็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดนโยบาย การบริการสาธารณะ จากประสบการณ์ในหลายประเทศได้กล่าวไว้ว่า ไม่ได้กระทำได้ง่าย เนื่องจากต้องดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรมอีกหลายภาคส่วน แต่ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนั้นทำให้ภาครัฐได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์¹³

¹⁰ Kittipong Kitayarak, Chat Chaidejsuriya and Nutwasa Chutpaitoon, *United Nations Standards on Criminal Justice* (Bangkok: Justice Development Foundation Press, 2004), 190. [In Thai]

¹¹ Sruangthorn Navapon and Punnee Bualek, “Life and Social Perspective of Brawling Juvenile Delinquent,” *Suan Dusit Graduate School Academic Journal* 14, no. 1 (January-April 2018): 259. [In Thai]

¹² Vaneenuch Tangpornpipat, “The Use of Community Measures to Prevent Juvenile Delinquency: The Project for Rehabilitation and Quality of Life Improvement for Marginal Children and Youth in Urban Society,” 145. [In Thai]

¹³ Edita Stumbraite-Vilksiene, “Citizen Participation in the Local Public Service Provision and Quality Improvement,” (PhD diss., Faculty of Management and Administration, Mykolas Romeris University, 2010), 2-3.

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน จัดได้ว่าเป็นหนึ่งในวิธีการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และจะเกิดประโยชน์อย่างมากกับเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ด้อยโอกาส หรือครอบครัวมีรายได้น้อย เนื่องจากหลายคนไม่ได้รับการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพเพียงพอ¹⁴ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ขาดโอกาสทางสังคม ไม่สามารถปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง ถือได้ว่าเป็นการวางมาตรการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในเชิงรุก และเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในการนำมาตราการชุมชนมาใช้ป้องกันการกระทำผิด¹⁵ จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลสำเร็จในการนำมาตราการชุมชนมาใช้ในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนพบว่า 1) เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตประจำวันของตนเองได้เหมือนคนปกติทั่วไป, 2) เด็กและเยาวชนมีสภาวะจิตใจที่อ่อนโยนมากขึ้นส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาทกระทำผิดน้อยลง และ 3) เด็กและเยาวชน ลด ละ เลิกอบายมุขได้มากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมในเชิงบวก จากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมข้างต้น นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ดีขึ้น

ในส่วนผลลัพธ์ของการนำมาตราการชุมชนมาใช้ในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ในปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2562 พบว่าเด็กและเยาวชนกลับไปศึกษาต่อ (กศน.) ทำงานสายอาชีพ กลับไปพักอาศัยกับครอบครัว เข้าร่วมเป็นแกนนำคณะทำงานฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 328 คน และได้กระแสดอรับการเข้าร่วมกิจกรรมจากกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี ส่งผลให้จำนวนเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนมากถึง 870 คน¹⁶ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำมาตราการป้องกันการกระทำผิดในเชิงรุกมาใช้พลิกฟื้นชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ดีขึ้น ได้กลับมาใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมอีกครั้ง รวมถึงได้เปิดศักยภาพของคนในชุมชนในการเข้าร่วมเป็นพี่เลี้ยงจิตอาสา ทำงานประสานกับภาครัฐ เพื่อสร้างสังคมให้น่าอยู่ด้วยมือของประชาชนเอง

2.2 ปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง

2.2.1 ปัญหาด้านการทำงานชุมชน (Community Work Problems)

จากการศึกษาพบว่า พบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานชุมชนที่เด็กและเยาวชน รวมถึงผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เปิดใจรับฟัง หรือเปิดใจรับฟัง แต่ยังไม่พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยการเข้าพื้นที่ปฏิบัติงานในชุมชน ต้องพบเจอกับผู้คนที่หลากหลาย

¹⁴ City of Houston, "Growing up in Houston 2017-2018: Assessing the Quality of Life of Our Children," last modified 2018, accessed March 24, 2020, <https://www.pdfdrive.com/assessing-the-quality-of-life-of-our-children-d57920088.html/>

¹⁵ Sumonthip Chitsawang and Nathee Chitsawang, *The Role of Local Government Organizations in Crime Prevention* (Research Report) (Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2017), 276. [In Thai]

¹⁶ Khon Kaen Municipality, "Summary Document of the Rehabilitation and Quality of Life Improvement for Marginal Children and Youth in Urban Society Project Year 2011-2019," March 31, 2020. [In Thai]

กลุ่มหลากหลายวัย ซึ่งมีลักษณะของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นได้แก่ ความแตกต่างทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา¹⁷ รวมถึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของงานร่วมกัน ทั้งนี้ การสร้างสัมพันธ์ภาพจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ความชำนาญ เพื่อประกอบการพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม¹⁸

2.2.2 ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างองค์กร (Cooperation Problems between Organizations)

การวางแผนการจัดการเชิงระบบที่ดี จะส่งผลให้ข้อติดขัดในการดำเนินงานลดน้อยลง จากการศึกษาพบว่า ยังพบปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างองค์กรด้วยการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งนี้ ในแต่ละส่วนงานก็มีภาระหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบ และในการดำเนินงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัยการประสานงาน การวางแผนจัดตารางงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถจัดตารางเวลาร่วมกัน เพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้

2.2.3 ปัญหาด้านการดูแลเด็กและเยาวชน (Problems in Caring for Child and Youth)

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลเด็กและเยาวชนไม่ทั่วถึงนั้นส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนโดยตรง เนื่องด้วยเริ่มต้นก่อตั้งโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมมีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทางผู้ดำเนินงานยังไม่สามารถหาเจ้าหน้าที่ และพี่เลี้ยงจิตอาสาในท้องถิ่นเข้ามาช่วยดูแลได้เพียงพอกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ในทางอาชญวิทยากล่าวได้ว่า จึงยังไม่สามารถชดเชยการขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว รวมถึงขาดการให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ยังคงเติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเช่นเดิม

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาด้านการดูแลเด็กและเยาวชนไม่ทั่วถึง เนื่องด้วยการดูแลเด็กและเยาวชนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความใกล้ชิดสนิทสนม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ความไว้นับถือเชื่อใจในด้านต่าง ๆ¹⁹ คนที่จะเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องมีจิตใจที่เป็นผู้ให้ให้ความรัก ความเอาใจใส่เด็กและเยาวชนเปรียบเสมือนเป็นคนในครอบครัว ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้การจัดหาพี่เลี้ยงจิตอาสาเข้ามาช่วย เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

¹⁷ Yurawadee Neangnoraj, *Foundation to Psychology* (Bangkok: O. S. House, 2015), 57. [In Thai]

¹⁸ Surapol Payomyam, *Psychology in Community Work*, 2nd ed. (Bangkok: S. Chareon, 2013), 113. [In Thai]

¹⁹ Ibid., 48.

2.3 แนวทางปฏิบัติที่ดีของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง

จากการศึกษาพบว่า ในทางอาชญาวิทยานั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมืองนั้น มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 แนวทางปฏิบัติที่ดีในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Best Practice in Participatory Governance)

จากผลการศึกษาพบว่า ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมืองนั้น ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและบทบาทหน้าที่ของภาคประชาชน จากเดิมที่มีหน้าที่เพียงให้ข้อมูล และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่รัฐทำ ปรับระดับมาเป็น “การเป็นหุ้นส่วนกัน” ตัวแทนภาคประชาชนจึงเข้ามามีบทบาทร่วมกับการทำงานของภาครัฐมากขึ้น²⁰ ตั้งแต่เริ่มต้นระบุปัญหา การให้นิยามของปัญหา การพิจารณาร่วมตัดสินใจดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ รวมไปถึงร่วมประเมินผลการทำงานร่วมกับภาครัฐ การประสานดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ถือได้ว่าเป็นการสร้างดุลยภาพทางสังคม (Social Harmony) ทั้งยังลดการพึ่งพิงสถาบัน (Deinstitutionalization) ประชาชนร่วมกันผนึกกำลัง สร้างความผูกพัน รวมถึงช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน จึงช่วยลดปัญหาการกระทำผิด และปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน²¹

2.3.2 แนวทางปฏิบัติที่ดีในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทีมงานลงชุมชน (Best Practice in Creating Confidence for the Team in the Community)

จากผลการศึกษาพบว่า ทีมงานลงชุมชนทำงานกันอย่างจริงจัง เต็มที่ และมีความสุข สืบเนื่องจากได้ทำงานที่รัก ร่วมกับทีมงานที่ไว้วางใจ เข้ากันได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่หลากหลาย แต่ก็มีแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

การทำงานเป็นทีม ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำคัญในการทำงานร่วมกับชุมชน การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกในทีมจะต้องมีความไว้วางใจกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และมีการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้งานบรรลุได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ²²

²⁰ Anne Marie Goetz and John Gaventa, *Bringing Citizen Voice and Client Focus into Service Delivery* (Sussex: Institute of Development Sussex University Press, 2001), 2.

²¹ Jutharat Uaeumnuay, *Justice System and Alternative Justice: On Sociological Perspectives* (Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2013), 293. [In Thai]

²² Surapol Payomyam, *Psychology in Community Work*, 152-154. [In Thai]

2.3.3 แนวทางปฏิบัติที่ดีในการจัดการกระบวนการ (Best Practices in Process Management)

โดยแนวทางในการจัดการกระบวนการ จัดได้ว่าเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ได้ผลลัพธ์การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมืองนั้นเริ่มต้นจาก 1) มีการคัดกรอง จำแนกเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงออกมาดูแลเป็นพิเศษ, 2) ดูแลโดยใช้กลยุทธ์ การจัดการรายกรณี (Case Management) เนื่องจากปัญหาของแต่ละบุคคลมีความหลากหลายแตกต่างกัน²³ และ 3) ที่สำคัญ คือ ต้องอาศัยการสนับสนุนจากชุมชน ภาคีเครือข่าย และภาครัฐเพื่อช่วยสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการเชิญชวนคนในชุมชนร่วมเป็นพี่เลี้ยงจิตอาสา สร้างสังคมแห่งการดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ผ่านพ้นช่วงวัยที่ล่อแหลมนี้ไปได้

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้วยการใช้มาตรการชุมชนในทางอาชญาวิทยา ในโครงการฟื้นฟูเยียวยาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนชายขอบในสังคมเมือง จัดได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในการนำมาตราการชุมชนมาใช้ป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน²⁴ ที่มีการปรับเปลี่ยนไปสู่กระบวนการทัศน์รูปแบบใหม่ด้วยการใช้มาตรการชุมชนที่มีบทบาทในเชิงรุก การจะได้ผลลัพธ์การดำเนินงานที่ดีนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความร่วมมือของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

ด้วยพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเกิดเองตามธรรมชาติ²⁵ ทางผู้เขียนจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ออกแบบและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตามความต้องการของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล โดยจะมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านทัศนคติและจิตใจเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความร่วมมือเกิดแรงบันดาลใจไปสู่เป้าหมายที่ดีร่วมกัน ด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนมีศักยภาพที่ดีพอที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นได้ ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรักและศรัทธาในตนเอง และมีความใฝ่ฝันที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เนื่องด้วยการดูแลเด็กและเยาวชนเป็นไปไม่ได้ไม่ทั่วถึง ผู้เขียนจึงเสนอให้จัดแบ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนตามระดับพฤติกรรม และมอบหมายให้เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ดีเป็นหัวหน้ากลุ่มในการช่วยดูแลทีมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน และยังสามารถติดตามผลการดำเนินงานได้ง่ายขึ้น

²³ Yurawadee Neangnoraj, *Foundation to Psychology*, 57. [In Thai]

²⁴ Sumonthip Chitsawang and Nathee Chitsawang, *The Role of Local Government Organizations in Crime Prevention* (Research Report), 5. [In Thai]

²⁵ Surapol Payomyam, *Psychology in Community Work*, 16. [In Thai]

3.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เห็นควรเพิ่มการวางแผนการจัดการกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังคงใช้ชีวิตเร่ร่อน ทำผิดกฎหมาย ก่อนเป็นอันดับแรก ควรจัดหาเจ้าหน้าที่หรือพี่เลี้ยงจิตอาสาดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะสามารถผ่านพ้นช่วงวัยของการกระทำความผิด เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายและตามระเบียบของสังคมได้ต่อไป

References

- City of Houston. "Growing up in Houston 2017-2018: Assessing the Quality of Life of Our Children." Last modified 2018. Accessed March 24, 2020. <https://www.pdfdrive.com/assessing-the-quality-of-life-of-our-children-d57920088.html/>
- Department of Juvenile Observation and Protection. "Annual Report: Case Statistics 2015-2019." March 31, 2020. [In Thai]
- Jutharat Uaeumnuay. *Justice System and Alternative Justice: On Sociological Perspectives*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2013. [In Thai]
- Goetz, Anne Marie, and John Gaventa. *Bringing Citizen Voice and Client Focus into Service Delivery*. Sussex: Institute of Development Sussex University Press, 2001.
- Khon Kaen Municipality. "Summary Document of the Rehabilitation and Quality of Life Improvement for Marginal Children and Youth in Urban Society Project Year 2011-2019." March 31, 2020. [In Thai]
- Kittipong Kitayarak, Chat Chaidejsuriya, and Nutwasa Chutpaitoon. *United Nations Standards on Criminal Justice*. Bangkok: Justice Development Foundation Press, 2004. [In Thai]
- Krisanapong Putrakoon. *Crime Prevention in the Next Decade and the Development of Police Systems*. Bangkok: Matichon Pak-kret Press, 2017. [In Thai]
- Samanun Thongtummachat, and Sukoom Chalearsup. "Communication Strategies for Development of Population Quality of Life in Bangkok Slum Communities." *Suan Dusit Graduate School Academic Journal* 10, no. 1 (January-April 2014): 25. [In Thai]
- Stumbraite-Vilkisiene, Edita. "Citizen Participation in the Local Public Service Provision and Quality Improvement." PhD diss., Faculty of Management and Administration, Mykolas Romeris University, 2010.
- Sruangthorn Navapon, and Punnee Bualek. "Life and Social Perspective of Brawling Juvenile Delinquent." *Suan Dusit Graduate School Academic Journal* 14, no. 1 (January-April 2018): 259. [In Thai]

Sumonthip Chitsawang, and Nathee Chitsawang. *The Role of Local Government Organizations in Crime Prevention* (Research Report). Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2017. [In Thai]

Surapol Payomyam. *Psychology in Community Work*. 2nd ed. Bangkok: S. Chareon, 2013. [In Thai]

The Whoqol Group. "The World Health Organization Quality of Life Assessment Position Paper from the World Health Organization." *Social Science Medicine* 41, no. 10 (November 1995): 1403-1409.

UNESCO. *Evaluating the Quality of Life in Belgium, Social Indicator Research*. Belgium: UNESCO Press, 1980.

Vaneenuch Tangpornpipat. "The Use of Community Measures to Prevent Juvenile Delinquency: The Project for Rehabilitation and Quality of Life Improvement for Marginal Children and Youth in Urban Society." PhD diss., Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, 2019. [In Thai]

Yurawadee Neangnoraj. *Foundation to Psychology*. Bangkok: O. S. House, 2015. [In Thai]

การนำอำนาจของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43
มาปรับใช้กับมาตรา 44/1: ศึกษาเฉพาะกรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย
Application of Public Prosecutor's Authority in Section 43 of
Criminal Procedure Code in Accordance with Section 44/1: Case Study of
Compensation Claims in Lieu of Injured Persons

อินันท์ คันธอุลิส¹

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: eachother.36@hotmail.com

Atinan Kantaulis²

Faculty of Law, National Institute of Development Administration
118 Khlong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Email: eachother.36@hotmail.com

Received: May 10, 2020 Revised: October 22, 2020 Accepted: October 30, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการใช้อำนาจในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหาย และแนวทางแก้ไขมาตราดังกล่าวเพื่อสามารถช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายได้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เสียหายในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจำนวนมากไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 จึงทำให้ผู้เสียหายที่ต้องการค่าสินไหมทดแทนในคดีดังกล่าวนี้ ต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งเองต่างหาก ส่งผลให้ผู้เสียหายสิ้นเปลืองเงิน เวลา และทรัพยากร ทั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ที่เกี่ยวข้องแจ้งสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย และมีการช่วยเหลือผู้เสียหายโดยรวบรวมจัดทำบัญชีความเสียหายเพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหาย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีความเชี่ยวชาญมากกว่าผู้เสียหายที่เป็นประชาชนธรรมดา ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ คือ 1) ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งสิทธิดังกล่าวแก่ผู้เสียหายเช่นเดียวกับต่างประเทศ โดยควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจและหน้าที่ให้มีการแจ้งสิทธิ

¹ นักวิจัยอิสระด้านกฎหมาย.

² Independent Researcher in the Field of Law.

และสามารถช่วยผู้เสียหายในขั้นตอนต่าง ๆ ได้มากขึ้น และ 2) ให้พนักงานอัยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน บางประเภทแทนผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 มาปรับใช้กับมาตรา 44/1 เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ และไม่ต้องไปฟ้อง เป็นคดีแพ่งเองต่างหาก

คำสำคัญ: อำนาจของพนักงาน; ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา; ค่าสินไหมทดแทน; ผู้เสียหาย

Abstract

This article aims to study injured persons' exercise of right to compensation claim in a civil case related to a criminal case whereby a public prosecutor is the plaintiff, as provided in Section 44/1 of Criminal Procedure Code. The main objective is to identify problems of injured persons' compensation claim as well as to identify directives for legal amendments in order to ensure full protection of injured persons.

Results show that a large number of injured persons in civil cases related to criminal cases are not aware of their right to compensation claim that might otherwise be included in the plaint submitted by the public prosecutor, according to Section 44/1 of Criminal Procedure Code. As a result, if injured persons want to receive certain sum of compensation, they have to file a separate civil case, which consumes a lot of time, money and resources. On the contrary, US and French legal systems requires police officers and related officers to inform injured persons of their right to compensation claim. Moreover, American and French officers have to provide necessary assistance such as to make a list of damage for the public prosecutor to include in the case report. This list is beneficial and convenient for injured persons to exercise their right to compensation claim because state officers possess far greater expertise than common people in completing such a list. As recommendations, the author finally proposes the following measures; 1) Thai officers should be required to inform injured persons' right to compensation claims as commonly practiced abroad. There should be legal amendments to improve officers' authorities and specifies their duties to inform injured persons as well as to provide necessary assistance in every step of the procedure and 2) Public prosecutors should be authorized to claim for compensation in lieu of injured persons in certain cases with criteria to be prescribed accordingly. This is an application of Section 43 of Criminal Procedure Law together with Section 44/1 so as to ensure full protection of injured persons, who would otherwise need to file a troublesome separate civil case.

Keywords: Authority of Public Prosecutor; Criminal Procedure Code; Compensation; Injured Person

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีการกระทำผิดและเกิดความเสียหายขึ้น จะเกิดความรับผิดชอบทั้งในทางกฎหมายแพ่งและอาญา เมื่อผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำผิดทางอาญา ผู้เสียหายสามารถฟ้องเป็นคดีแพ่งได้เองต่างหาก หรือเรียกค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอปัญหาหรือช่องว่างของมาตราดังกล่าว

ในการจะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีการบัญญัติเรื่องการเรียกค่าสินไหมทดแทนในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามมาตรา 43 และมาตรา 44/1 ซึ่งมาตรา 43 นั้นเป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายใน 9 ฐานความผิดทางอาญา ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมทั้งฐานความผิด และค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายควรได้รับ เพื่อเป็นแก้ปัญหา ดังกล่าวจึงมีการตรามาตรา 44/1 ขึ้น เพื่อให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายประสงค์ใช้สิทธิตามมาตรา 44/1 วรรค 1 และมาตรา 44/1 วรรค 2 กำหนดว่าผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยานหากไม่มีการสืบพยานต้องยื่นก่อนศาลพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า ผู้เสียหายไม่ทราบถึงสิทธิของตน และไม่ได้ยื่นคำร้องเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามมาตรา 44/1 จึงเป็นสาเหตุทำให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ทั้งที่กฎหมายเปิดช่องอำนวยความสะดวกไว้ให้แล้ว มิเช่นนั้นผู้เสียหายต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งเองต่างหาก ซึ่งแตกต่างจากในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีกฎหมายกำหนดให้คำสั่งชดเชยความเสียหายแก่เหยื่อ (Mandatory Victims Restitution Act 1996) และมีเจ้าพนักงานคุมประพฤติช่วยรวบรวมข้อมูลความเสียหายเสนอต่อศาล ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวน ทำให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีมากขึ้น

ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนจึงทำการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้มาตรา 44/1 เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไทยที่ตราขึ้น โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงแนวทางการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย อันนำมาสู่การอำนวยความสะดวกและความสะดวกแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงแนวทางการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เสียหายในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ให้แก่หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตลอดจนแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการแจ้งสิทธิของพนักงานสอบสวน และการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายของพนักงานอัยการ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตศึกษาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. ..., ตำรา, บทความ, กฎหมายภายในของต่างประเทศ และปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principle for Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985)

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ, บทความ, กฎหมาย, เอกสารวิชาการ, เอกสารการประชุม และวิทยานิพนธ์ ทั้งในและต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา รวมถึงพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

1.5.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

1.5.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เสียหายในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ให้กับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการแจ้งสิทธิของพนักงานสอบสวน และการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายของพนักงานอัยการ

2. ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ในแต่ละประเทศผู้เสียหายมีวิธีการในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่างกัน ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของประเทศนั้น แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ มีการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่ควรจะได้รับ และบุคคลที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมนั้นคือ พนักงานอัยการ

2.1 บุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ผู้เสียหาย

ตามที่ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principle for

Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ได้กำหนดให้ความหมายของคำว่า “ผู้เสียหายจากอาชญากรรม” คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการบาดเจ็บทางร่างกายหรือสภาพจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เศรษฐกิจหรือสิทธิขั้นพื้นฐานโดยเป็นผลจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญา³ และจะได้รับมาตรฐานการคุ้มครอง⁴ ได้แก่ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้องการชดเชยเยียวยา และให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาตั้งแต่บทบาท หน้าที่ ขอบเขต ระยะเวลา ความคืบหน้าของการดำเนินคดี และการได้รับค่าชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด การคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาสำหรับการสูญหายหรือเสียหายของทรัพย์สินนั้น⁵

เมื่อพิจารณาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) นั้น ได้กำหนดให้ผู้เสียหายนั้นหมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง โดยจากมาตราดังกล่าวสามารถแบ่งองค์ประกอบของผู้เสียหายออกได้เป็น 3 ข้อ คือ 1) ต้องมีการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งทางอาญาเกิดขึ้น, 2) บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น และ 3) บุคคลนั้นจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด⁶

อย่างไรก็ดี ได้ปรากฏวินิจฉัยจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5400/2560 (ประชุมใหญ่) ว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์ช่วยให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายในทางแพ่งนั้นได้รับความสะดวกรวดเร็วในการได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทน และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่งเป็นอีกคดีหนึ่ง แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีคำอธิบายคำว่าผู้เสียหายไว้ในมาตรา 2 (4) แต่ข้อความตามมาตรา 44/1 ที่บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้นั้น ย่อมมีความหมายในตัวเองว่าหมายถึง ผู้ที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นจึงมีความหมายที่แตกต่างกัน ขัดกับความหมายของผู้เสียหายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (4) การตีความคำว่าผู้เสียหายตามมาตรา 44/1 จึงไม่ต้องถือตามความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 2 (4)”⁷

มีข้อมูลรายงานทางสถิติจากผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญาที่ความผิดเกิดขึ้นในศาลยุติธรรมเขตจังหวัดนนทบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 25-40 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ 10,001-20,000 บาท ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเกี่ยวกับความเสียหายในทางทรัพย์สิน และในข้อมูลสถิติของประเทศไทยนั้น ผู้เสียหาย 102 คน จาก 177 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.6 ไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกค่าเสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง โดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งเอง⁸

³ Declaration of Basic Principle for Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985, Article 1.

⁴ Ibid., 5-6.

⁵ Ibid., 8.

⁶ Auttapol Yaiswang, *Explanation of Seminar in Criminal Procedure Law (Part 1 - Part 7)*, 5th ed. (Bangkok: Krungsiam, 2018), 37. [In Thai]

⁷ Supreme Court, “Judgment of the Supreme Court, 5400/2560 (General Assembly),” last modified n.d., accessed January 5, 2019, <http://www.deka.supremecourt.or.th/search/> [In Thai]

⁸ Victims in Criminal Case, interview by Prayuth Petchkun, Nonthaburi Court, 2009. [In Thai]

2.1.2 พนักงานอัยการ

โดยปัจจุบันองค์กรอัยการในระดับสากลแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ องค์กรอัยการในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย และองค์กรอัยการในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี⁹

1) องค์กรอัยการในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส การดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปนั้น ผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง ต้องให้พนักงานอัยการกระทำในนามของรัฐ¹⁰ ซึ่งเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และในสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีการแบ่งแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้อง โดยพนักงานอัยการจะทำการสอบสวนเองหรือมอบหมายให้ตำรวจสอบสวนแทน โดยพนักงานอัยการเป็นผู้กำหนดทิศทางการสอบสวนก็ได้¹¹

2) องค์กรอัยการในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยหน้าที่หลักขององค์กรอัยการ คือ มีหน้าที่ชี้ขาดว่าจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ พนักงานอัยการในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถร่วมอยู่ในการสอบสวนพร้อมเจ้าพนักงานตำรวจได้ตามหลักการคานอำนาจระหว่างองค์กร (Check and Balance)¹² และสามารถริเริ่มสอบสวนคดีอาญาได้โดยไม่ต้องรอเจ้าพนักงานตำรวจ¹³

ในประเทศไทยนั้น กฎหมายหลักที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ คือ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ซึ่งบัญญัติว่า พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁴ ยกตัวอย่างเช่น เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา, ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหาย, การเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย เป็นต้น นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ด้วย¹⁵

2.2 หลักเกณฑ์ของการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

2.2.1 ประเทศไทย

ในประเทศไทยนั้น การเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามกฎหมายแพ่งเป็นหลัก คือ การที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องด้วยตนเองเป็นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรับรอง คุ้มครอง หรือบังคับตามสิทธิของบุคคล

⁹ Noppadol Polkool, *Public Prosecutor* (Bangkok: N4 Proprint, 2017), 5-8. [In Thai]

¹⁰ Chalermwut Buaban, "The Role of Public Prosecutor: A Study of the Injured Person Solely Bringing a Criminal Case by Himself/Herself," *Naresuan University Law Journal* 11, no. 2 (July 2018): 211. [In Thai]

¹¹ Vorawit Suntornsateanlert, "Initiating Criminal Prosecutor," (Master's thesis, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2014), 31. [In Thai]

¹² Chalermwut Buaban, "The Role of Public Prosecutor: A Study of the Injured Person Solely Bringing a Criminal Case by Himself/Herself," 211. [In Thai]

¹³ Kietkajorn Watjanasawat, "Consideration of not Suing Well-founded Criminal Case of Public Prosecutor in United State of America," *Faculty of Law Journal* 10, no. 1 (January 1978): 159-162. [In Thai]

¹⁴ The Public Prosecution Organ and Public Prosecutors Act B.E. 2553, Section 14 (2) Government Gazette Book 127 Part 75 n (December 7, 2010): 38. [In Thai]

¹⁵ Ibid.

ในทางแพ่งที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ ซึ่งเป็นคดีที่มีข้อพิพาท หรือเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล ซึ่งเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท¹⁶

อย่างไรก็ตาม คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากมูลความผิดคดีอาญาได้ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดแรงงาน เป็นต้น ซึ่งผู้เสียหายที่ยื่นคำร้องด้วยวิธีนี้จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินคดี¹⁷

ทั้งนี้ ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น เมื่อกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ แต่ไม่ได้บัญญัติให้มีการแจ้งสิทธิดังกล่าวแก่ผู้เสียหาย ปรากฏว่าผู้เสียหายจำนวนมากไม่ทราบถึงสิทธินี้ทำให้ผู้เสียหายสูญเสียทรัพยากรทางจำนวนเงิน และเกิดความล่าช้าในการดำเนินการต่อกระบวนการยุติธรรม

2.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

แต่เดิม ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ผู้เสียหายในคดีอาญาต้องฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญา โดยการฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก แต่ในปี ค.ศ. 1982 ได้มีการตรากฎหมายคำสั่งชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งเป็นกฎหมายที่รวบรวมการออกคำสั่งชดใช้ค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิด ภายหลังมีการตัดสินใจว่าผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดจริง โดยกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาคดีอาญา ทำให้คำสั่งของศาลกว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น¹⁸

การพิจารณาคำสั่งชดใช้ ศาลจะสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำการรวบรวมข้อมูลเสนอต่อศาล โดยจะมีบัญชีความเสียหายต่าง ๆ ของผู้เสียหาย หนี้ใหม่ที่ตกลงกันได้ และจะทำเป็นรายงานผลกระทบของเหยื่อ (Victim Impact Statement) ส่วนในชั้นบังคับคดีนั้น มีหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงิน (Financial Litigation Unit: FLU) เป็นหน่วยงานที่บังคับตามคำพิพากษาโดยจะติดตามบังคับคดีเป็นเวลา 20 ปี นับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษา¹⁹

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายคำสั่งชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่อของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ศาลมีคำสั่งชดใช้ค่าเสียหายไว้เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาคดีอาญา และให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในการรวบรวมความเสียหายและบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น ถือเป็นประโยชน์ในการคุ้มครอง

¹⁶ Paired Vayupab, *Explanation of Civil Procedure Law Part 1*, 3th ed. (Bangkok: Polsiam, 2017), 6-7. [In Thai]

¹⁷ The Criminal Procedure Code, Section 253, Government Gazette Book 122 Part 127 ก (December 30, 2005): 1. [In Thai]

¹⁸ Matthew Spohn, "A Statutory Chameleon: The Mandatory Victim Restitution Act's Challenge to the Civil/Criminal Divide," *Iowa Law Review* 86 (2000-2001): 1013, quoted in Nithipat Reangwiwatthanarod, "Filing a Complaint About Compelling Compensation Payment in Civil that Related to Criminal," (Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2009), 54. [In Thai]

¹⁹ Nithipat Reangwiwatthanarod, "Filing a Complaint About Compelling Compensation Payment in Civil that Related to Criminal," (Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2009), 56-57. [In Thai]

ผู้เสียหาย โดยจะทำให้การเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายเสร็จไปในคราวเดียวในคดีอาญา และยังมีเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความรู้ความชำนาญคอยตรวจสอบรวบรวมข้อมูลให้

2.2.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส การฟ้องคดีแพ่งนั้น สิทธิจะเป็นของผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางแพ่ง ส่วนการฟ้องร้องคดีอาญานั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ²⁰ ตามประมวลสอบสวนคดีอาญา มาตรา 1 (Code d'instruction Criminelle)

คำฟ้องต่อศาลอาญาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส มี 2 ประเภท คือ คำฟ้องคดีอาญา (Action Publique) และคำฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา (Action Civile)²¹ โดยคำฟ้องคดีอาญาจะเป็นการฟ้องต่อศาล ซึ่งกระทำในนามของสังคม เพื่อให้มีการพิจารณาถึงความผิดรวมถึงกำหนดบทลงโทษ ส่วนคำฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเป็นการฟ้องเพื่อให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ซึ่งปกติอำนาจฟ้องจะเป็นของผู้เสียหาย²² โดยจะฟ้องได้ต่อเมื่อได้รับความเสียหายทางทรัพย์สิน ทางกาย หรือทางจิตใจโดยตรงจากการทำความผิดอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3 วรรค 2

นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 3 วรรค 1 และมาตรา 4 วรรค 1 ได้บัญญัติให้ฟ้องคดีอาญาสินไหม (คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา) พร้อมกับการฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาได้ ทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกฟ้อง และดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ศาลแพ่งหรือศาลอาญาก็ได้

จากการศึกษาพบว่า จุดเด่นของกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้แก่ การกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการสามารถดำเนินบทบาทในเชิงรุกได้มากกว่า กล่าวคือ มีอำนาจในการริเริ่มคดีเอง สามารถอยู่ร่วมในการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และยังเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีแต่เพียงผู้เดียวเนื่องจากใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบไต่สวน และมีส่วนที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย คือ ผู้เสียหายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีในชั้นศาลนั้นมีความรวดเร็ว

2.3 บทวิเคราะห์

ในเรื่องข้อจำกัดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 นั้น จากหัวข้อ 2.1.1 ในเรื่องผู้เสียหายที่มีข้อค้นพบในการรายงานทางสถิติว่า ผู้เสียหายไม่ทราบถึงสิทธิของตน ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอให้ศาลพิจารณาค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายไปเลยในคราวเดียวกับ

²⁰ Jeed Sedtabut, *Civil Principles About Violation*, 6th ed. (Bangkok: Thammasat University Press, 2007), 22. [In Thai]

²¹ Audom Rhat-aummarid, "Criminal Prosecution" in *80th Anniversary Book of Academic Articles by Professor Paired Chainam* (Bangkok: Winyuchon Press, 1992), 479. [In Thai]

²² Jarunchai Keangkitiwan, "Results of Criminal Verdict Toward the Progress of Civil Related to Criminal," (Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2011), 49. [In Thai]

ที่ดินยื่นฟ้องคดีอาญา โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้เสียหายและพนักงานสอบสวนเพื่อนำสืบถึงค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายพึงได้ไปในการพิจารณาคดีของศาล มีความเป็นไปได้หรือไม่

จากการศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา)²³ ในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... เรื่องเสร็จที่ 85-86/2547 พบว่าเหตุผลที่ไม่ให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย มี 2 ประการ ได้แก่

1) พนักงานอัยการมีคดีอาญาที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก

2) การดำเนินคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน มีความจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลมากกว่าการยื่นคำร้องเพื่อขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43

ดังนั้นแล้ว จึงควรกำหนดให้เป็นสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ดังกล่าวนั้น ดูมีความเหมาะสม ส่งผลดีในด้านที่ไม่เป็นภาระของรัฐ และทำให้ผู้เสียหายได้แสดงความประสงค์ของตนเองในการเรียกค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากหลักการของการดำเนินคดีแพ่งนั้นเป็นเรื่องของผู้เสียหายโดยเฉพาะ ผู้เสียหายจึงควรรับภาระในการฟ้องคดีส่วนแพ่งเอง และแม้ว่าผู้เสียหายจะทราบถึงสิทธิของตนเองก็ตาม แต่ผู้เสียหายยังต้องดำเนินการพิสูจน์ความเสียหายด้วยตนเอง ซึ่งอาจเกิดปัญหาหลายประการตามความในวรรค 3 ของมาตรา 44/1 เช่น คำร้องต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องของพนักงานอัยการ รวมถึงความรู้ ความชำนาญของผู้เสียหายซึ่งมีจำกัด เป็นต้น

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่รัฐจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหาย ทั้งการรวบรวมข้อมูลและติดตามให้เป็นไปตามคำพิพากษา รวมถึงการตรากฎหมายคำสั่งชดเชยความเสียหายแก่เหยื่อที่สั่งให้มีการชดเชยค่าเสียหายเป็นส่วนหนึ่งในคำพิพากษาคดีอาญา ส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่สะดวกรวดเร็ว และได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อให้พนักงานอัยการมีบทบาทในเชิงรุกมากกว่า และยังให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้อีกด้วย ส่งผลให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในคดีได้ตั้งแต่ต้น และทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาแล้ว ประเทศไทยจึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามากขึ้น เพื่อให้คดีแล้วเสร็จไปจากศาลในคราวเดียว และเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

²³ Law office, “The Secretariat of the Senate, Senate, Documents Provided for Consideration the Act Amending the Criminal Procedure Code (No. ...) B.E. ...,” Civil Claim in Connection with an Offence, The 25th Agenda Senate Meeting, n.p., November 2, 2004, 12. [In Thai]

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 ได้มีการแก้ไขให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว รวมถึงยกเว้นค่าธรรมเนียม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายนั้นไม่ทราบถึงสิทธิของตนในการยื่นคำร้องเข้ามาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 และแม้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์แล้ว ผู้เสียหายมีหน้าที่นำสืบถึงความเสียหายให้ศาลเห็นเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง ซึ่งอาจเกิดความล่าช้าและสับสนได้

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในต่างประเทศส่วนใหญ่นั้น จะให้ดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไปพร้อมกับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายคำสั่งชดเชยความเสียหายแก่เหยื่อ ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ให้บทบาทแก่พนักงานอัยการเป็นหลักในการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรม และให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งในคดีอาญาของพนักงานอัยการเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไปในคราวเดียว ซึ่งได้รับความนิยมมากกว่าการที่ผู้เสียหายจะไปฟ้องร้องคดีแพ่งเองต่างหาก

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 แต่กลับไม่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้โดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย หรือดำเนินการแทนในบางส่วน จะทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะกฎหมายได้เปิดช่องไว้แล้ว

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยพนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ดังความว่า “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง”

3.2.2 เห็นควรให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนบางจำพวกแทนผู้เสียหายไปในคราวเดียว ในกรณีความเสียหายที่พนักงานอัยการเห็นตรงกับผู้เสียหายและมีความเสียหายชัดเจน เช่น กรณีมีใบรับรองแพทย์ เป็นต้น โดยการนำมาตรา 43 มาปรับใช้กับมาตรา 44/1 ภายใต้ความตกลงยินยอมจากผู้เสียหายเพื่อให้คดีแล้วเสร็จจากศาลไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังความว่า “ให้พนักงานอัยการแจ้งสิทธิตามมาตรา 44/1 แก่ผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานอัยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจนแทนผู้เสียหายด้วย”

References

- Audom Rhat-aummarid. “Criminal Prosecution” in *80th Anniversary Book of Academic Articles by Professor Paired Chainam*. Bangkok: Winyuchon Press, 1992. [In Thai]
- Auttapol Yaiswang. *Explanation of Seminar in Criminal Procedure Law (Part 1 - Part 7)*. 5th ed. Bangkok: Krungsiam, 2018. [In Thai]
- Chalermwut Buaban. “The Role of Public Prosecutor: A Study of the Injured Person Solely Bringing a Criminal Case by Himself/Herself.” *Naresuan University Law Journal* 11, no. 2 (July 2018): 211. [In Thai]
- Jarunchai Keangkitiwan. “Results of Criminal Verdict Toward the Progress of Civil Related to Criminal.” Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2011. [In Thai]
- Jeed Sedtabut. *Civil Principles About Violation*. 6th ed. Bangkok: Thammasat University Press, 2007. [In Thai]
- Kietkajorn Watjanasawat. “Consideration of not Suing Well-founded Criminal Case of Public Prosecutor in United State of America.” *Faculty of Law Journal* 10, no. 1 (January 1978): 159-162. [In Thai]
- Spohn, Matthew. “A Statutory Chameleon: The Mandatory Victim Restitution Act’s Challenge to the Civil/Criminal Divide.” *Iowa Law Review* 86 (2000-2001): 1013. Quoted in Nithipat Reangwiwatthanarod. “Filing a Complaint About Compelling Compensation Payment in Civil that Related to Criminal.” Master’s thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2009. [In Thai]
- Nithipat Reangwiwatthanarod. “Filing a Complaint About Compelling Compensation Payment in Civil that Related to Criminal.” Master’s thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2009. [In Thai]
- Noppadol Polkool. *Public Prosecutor*. Bangkok: N4 Proprint, 2017. [In Thai]
- Paired Vayupab. *Explanation of Civil Procedure Law Part 1*. 3th ed. Bangkok: Polsiam, 2017. [In Thai]
- Vorawit Suntornsateanlert. “Initiating Criminal Prosecutor.” Master’s thesis, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2014. [In Thai]

ปัญหาการพัฒนากฎหมายยาเสพติด: ศึกษากรณีการเปิดเสรีกัญชา

Problems of Drug Law Development: Case Study of Cannabis Liberalization

อักรพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี¹

สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: arkaraphonceo@gmail.com

Arkaraphon Aieorattanawadee²

Major of Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

Henri Dunant Road, Pathum Wan, Bangkok 10330, Thailand

Email: arkaraphonceo@gmail.com

Received: March 27, 2020 Revised: May 11, 2020 Accepted: May 22, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายยาเสพติดต่อการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชา ตลอดจนเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายถูกจัดเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่จากกระแสการปฏิรูปของนโยบายยาเสพติดในระดับนานาชาติ จึงมีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาเพื่อเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อสันติภาพ แต่ทั้งนี้ ในประเทศไทยนั้น ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชานั้นคือ ผลจากข้อตกลงที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกภาคีในระดับนานาชาติ ประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการพัฒนาเสรีกัญชาได้ แต่อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ว่าในการพัฒนานโยบายด้านการเปิดเสรีกัญชานั้น สามารถทำได้ในส่วนของ การแก้ไขและปฏิรูปกฎหมายยาเสพติดภายในประเทศ และเจรจาต่อรองกับองค์การสหประชาชาติ โดยส่งผลดีต่่อนโยบายยาเสพติดของประเทศไทย คือ 1) ลดภาระด้านงบประมาณและงานพิจารณาคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งลดจำนวนผู้ต้องขังในคดีใช้กัญชาที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ทางการแพทย์มากขึ้น, 2) ประชาชนได้บริโภคกัญชาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงภายใต้การควบคุมจากรัฐบาล, 3) นำระบบการควบคุมกัญชาคืนมาจากองค์กรอาชญากรรมมาสู่รัฐบาล, 4) ประเทศมีรายได้จากการเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้น และ 5) ป้องกันเยาวชน

¹ นักวิจัยอิสระด้านสาขาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม.

² Independent Researcher in Criminology and Criminal Justice.

ที่เข้าถึงกัญชาโดยวิธีการควบคุมเช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ย โดยรวมแล้ว ถือเป็นผลดีต่อการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กฎหมายยาเสพติด; การเปิดเสรี; กัญชา

Abstract

This article aims to study the problems and obstacles of drug law development relating to cannabis liberalization. This qualitative research also focuses on recommendations to solve related issues.

Research results show that cannabis is classified as narcotics in Group 5 of Narcotics Act B.E. 2522. But due to the current global trend of drug reform policy, cannabis liberalization and permission for recreation are highly feasible. However, the main problems and obstacles for developing cannabis liberalization in Thailand is the country's status as a signatory to a number of international agreement that barred Thailand from developing cannabis liberalization. Another crucial obstacle is provisions of Narcotics Act (7th Edition) B.E. 2562. However, Thailand's policy on cannabis liberalization is still highly feasible if drug relating laws are reformed or amended. It is also necessary to negotiate with the United Nations (UN). The reform, amendments and successful negotiations will yield multiple benefits: 1) Reduction of budget burden and caseload in criminal justice system as well as the number of drug-case inmates guilty of using cannabis for non-medical purposes, 2) Improving the public access to genuine good-quality cannabis under the government supervision, 3) Retrieving the cannabis control from criminal organizations to the government, 4) Increasing national tax income from cannabis and 5) Barring young people from access to cannabis in the same methods as alcohol and tobacco control. In short, the change will be beneficial for cannabis liberalization and consequently for higher efficiency in cannabis control in Thailand.

Keywords: Drug Law; Liberalization; Cannabis

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กัญชา หรือแคนนาบิส ซาติวา แอล (Cannabis Sativa L.) เป็นชื่อวิทยาศาสตร์อย่างเป็นทางการที่มนุษย์ใช้เรียกพืชชนิดนี้ จากการจดอนุกรมวิธานของสิ่งมีชีวิตโดยคาร์ล ลินเนียส ในปี ค.ศ. 1753 ซึ่งกัญชานั้นได้ถูกเพาะปลูกในยุโรปมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษ โดยมีต้นกำเนิดในตอนกลางของทวีปเอเชีย หรือทางตอนเหนือของทวีปเอเชียตอนใต้ พบได้ทั่วไปตามแนวเทือกเขาหิมาลัย และเริ่มมีการการเพาะปลูกครั้งแรกในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีสารที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) สารประกอบที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า

เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol) หรือที่นิยมเรียกว่าทีเอชซี (THC) ซึ่งจะเป็นสารสำคัญที่ทำให้เกิดความเมา ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งมีคุณสมบัติทางการแพทย์ และ 2) สารประกอบที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่าแคนนาบิไดอัล (Cannabidiol) หรือที่นิยมเรียกว่าซีบีดี (CBD) เป็นสารที่ไม่มีฤทธิ์ต่อประสาทนั้นหมายความว่าไม่ทำให้เกิดอาการมึนเมาได้ และสารนี้มีคุณสมบัติทางยา โดยประกอบไปด้วยสามสายพันธุ์หลักของโลก คือ แคนนาบิส อินดิกา (Cannabis Indica), แคนนาบิส ซาติวา (Cannabis Sativa) และ แคนนาบิส รูเดอราลิส (Cannabis Ruderalis)

กัญชานั้น ได้ถูกนำเข้ามาในภาคส่วนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 โดยกัญชา มีลักษณะทางกายภาพแบบแยกเพศ (Hermaphrodite) โดยเพศผู้มีใบและลำต้นที่เล็กกว่าเพศเมีย ในส่วนของเพศเมียจะนำดอกหรือกะหล่ำ (Kali) มาใช้ในการสูบ³ และจากหลักฐานตำราพระโอสถของพระนารายณ์นั้นทำให้ทราบได้ว่า ในสังคมไทยมีการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์มาอย่างยาวนาน เพื่อการรักษาโรค⁴ จนกระทั่งได้มีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 อันทำให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ใดเสพ หรือนำไปใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วย หรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ และยังกำหนดโทษทั้งผู้เสพและผู้ครอบครอง⁵ อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2562 มีการแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในทางการศึกษาวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ซึ่งมีหลายประเทศทั่วโลกได้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตัวบทกฎหมาย เพื่อเป็นการเปิดโอกาสอนุญาตให้ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงการใช้กัญชาได้⁶

ภายใต้บริบทปัจจุบัน มีการเปลี่ยนผ่านกัญชาตามสถานการณ์โลก จากรายงานยาเสพติดโลก (World Drug Report 2018) ของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) พบว่าในปี ค.ศ. 2016 กัญชาเป็นยาเสพติดที่มีผู้ใช้มากที่สุด โดยมีผู้ใช้ประมาณ 192.2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ของประชากรทั้งหมด และพบว่ามี 7 ประเทศในโลกที่อนุญาตให้สามารถใช้กัญชาในทางเสรีหรือเพื่อสันตินาการ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐบุรุนดี, ประเทศแคนาดา, ประเทศสหรัฐอเมริกา (บางมลรัฐ), ประเทศเม็กซิโก, ประเทศสเปน, ประเทศอเมริกาใต้, ประเทศจอร์เจีย และมีประเทศที่อนุญาตเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ⁷ โดยประเทศที่เปิดนโยบายกัญชาเสรี หรือนโยบายการใช้กัญชาในกรณีที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์นั้น ได้ทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบด้านบวก เช่น ประเทศแคนาดา (Canada) จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า กัญชาสามารถช่วยลดการกลับไปใช้ยาเสพติดที่มีความรุนแรงชนิดอื่นซ้ำ ช่วยในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2027 จะมีมูลค่าถึง 3.3 พันล้านเหรียญดอลลาร์ ซึ่งสามารถสร้างงานให้กับประชาชน, เพิ่มรายได้ในการจัดเก็บภาษีให้กับประเทศอย่างถูกกฎหมาย,

³ Martin M. Alexndrine, "Ethnobotanical Aspect of Cannabis in Southeast Asia," in *Cannabis and Culture*, ed. Vera Rubin (Netherland: Moutan, 1975), 62-74.

⁴ Puaphongphan Panthep, *Suriyan Ganja Medicine of Hope*, 2nd ed. (Bangkok: Book Dot Com, 2019), 57. [In Thai]

⁵ Aroonsrimorakot Sayam, Laiphrakpam Meena and Metadilogkul Orapun, "Social, Religious, Recreational and Medicinal Usage of Cannabis in India and Thailand," *Interdisciplinary Research Review* 14, no. 4 (July-August 2019): 43-50. [In Thai]

⁶ Changket Chulaphat, *Laws About Cannabis* (Bangkok: Legal Development Group Law Office, 2019), 7-8. [In Thai]

⁷ Chalernpol Jiattrakul, *Cannabis Policy* (Research Report) (Bangkok: Office of the Narcotics Control Board, 2019), 6-7. [In Thai]

ช่วยลดการสูญเสียของงบประมาณ และลดการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมในกระแสหลักกับผู้เสพยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตาม กัญชายังส่งผลกระทบทางด้านลบเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น มีกลุ่มผู้ใช้กัญชาเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่า, อายุเฉลี่ยของผู้ใช้กัญชามีอายุน้อยลง เป็นต้น

ถึงอย่างไรก็ตาม การทำให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Legalization) หรือเสรีกัญชา คือ กระบวนการที่ทำให้กฎหมายถูกยกเลิกหรือถูกยกเลิกไป ซึ่งอนุญาตให้มี การกำหนดปริมาณยาเสพติด ผลิตยาเสพติด และเสพยาเสพติด ได้ภายใต้ข้อระเบียบบังคับ และมีการควบคุมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น การทำให้ยาเสพติดถูกต้องตามกฎหมาย จึงเป็นการปฏิรูปกฎหมายมากกว่าเป็นต้นแบบแห่งนโยบาย ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลง และปฏิรูปกฎหมายยาเสพติดในระดับมลรัฐได้สำเร็จในปี ค.ศ. 2012 และได้กลายมาเป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้แก่นโยบายยาเสพติดในภาพรวมทั่วโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของการห้ามสิ่งเสพติด และการพยายามหาแนวทางอื่นในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่มี⁸

อนึ่ง จากกระแสการทำให้กัญชาถูกกฎหมาย และการเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อสันตนาการที่แพร่หลายมาถึงประเทศไทย รวมถึงการวิเคราะห์นโยบายยาเสพติดที่หลายประเทศได้เริ่มมีการปฏิรูปนั้น ดังนั้นแล้ว การเปิดเสรีกัญชาหรือกัญชาเพื่อสันตนาการจากต่างประเทศ ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ในการเปลี่ยนนโยบายยาเสพติดที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนในทางการเมือง ในนโยบายเสรีกัญชาของพรรคภูมิใจไทย และเป็นการทำให้กัญชาในฐานะยาเสพติดมีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาไปสู่การเปิดเสรีกัญชา หรือกัญชาเพื่อสันตนาการ⁹ จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายยาเสพติดต่อการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชา

1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหากฎหมายยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2562 ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตมุ่งศึกษาถึงพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะเป็นอุปสรรคในเรื่องยาเสพติดที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกแห่งภาคี ซึ่งได้ลงนามรองรับและต้องปฏิบัติตามพันธกรณี เฉพาะกรณีศึกษา กัญชา รวมไปถึงมุ่งศึกษาถึงแนวทางการเป็นไปได้ในการพัฒนาเปิดเสรีกัญชาในประเทศไทย

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีการศึกษาจากเอกสารที่เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมาย หนังสือ

⁸ Transform Drug Policy Foundation, *Ending the War on Drugs: How to Win the Global Drug Policy Debate* Trans (Bangkok: The Kamlangjai Project Under the Royal Initiative of HRH Princess Bajrakitiyabha, 2015), 116. [In Thai]

⁹ Bhumjaithai Party, "Issue no. 1: The Narcotics Drugs Act (no. ...) B.E. ...," last modified January 1, 2019, accessed January 1, 2020, <https://www.bhumjaithai.com/policy/15614/> [In Thai]

ระเบียบ ข้อบังคับ เอกสารการประชุม และข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายรวมไปถึงการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อสันตินาการ และความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาทางกฎหมายของการเปิดเสรีกัญชาในประเทศไทย

1.5.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหและอุปสรรคของกฎหมายยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2562 ต่อการเปิดเสรีกัญชา

2. ผลการวิจัย

2.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อสันตินาการ

จากการศึกษาวิจัย มีกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนานโยบายเสรีกัญชาหรือเพื่อสันตินาการ ได้แก่

2.1.1 อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษปี ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs) อนุสัญญาได้จัดประเภทให้กัญชานั้นเป็นยาเสพติดประเภทที่ 1 มีข้อกำหนดควบคุมในกรณีการขออนุญาตผลิตกัญชา เพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่ทางการแพทย์วิทยาศาสตร์หรือเพื่อสันตินาการนั้น¹⁰ โดยจากข้อกำหนดของอนุสัญญา ในข้อ 22 ว่าด้วยเรื่องบทบัญญัติพิเศษจากการเพาะปลูก วรรค 2 ได้กำหนดห้ามมีการเพาะปลูกกัญชาไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม เว้นแต่การปลูกเพื่อวิทยาศาสตร์และการวิจัยในปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และข้อ 29 ว่าด้วยการผลิต วรรค 1 กำหนดว่าผู้ที่ผลิตยาเสพติดจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ในวรรคที่ 2 กำหนดว่า บรรดาภาคีประเทศต้อง

(ก) ควบคุมบุคคลและรัฐวิสาหกิจที่ทำการผลิตยาเสพติดให้โทษ

(ข) ควบคุมโดยออกใบอนุญาตกำหนดสถานที่ผลิตและกำหนดความต้องการ

(ค) การได้รับอนุญาตจะต้องอนุญาตผลิตยาเสพติดเป็นครั้งคราวโดยระบุชนิดและปริมาณของยาเสพติด โดยการอนุญาตเฉพาะคราวนั้นไม่จำเป็นจะต้องมีในกรณีสำหรับยาปรุง

อีกทั้ง จากข้อกำหนดของอนุสัญญา ในข้อ 49 ว่าด้วยเรื่องข้อสงวนเฉพาะกาล วรรค 2 (จ) ยังกำหนดเพิ่มเติมว่า จะต้องมีความจำเป็นระงับการใช้กัญชาโดยไม่ชักช้า ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม แต่ถ้าในกรณีต้องการเพาะปลูกเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือการวิจัย จะมีข้อกำหนดให้ต้องปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่า ตามที่อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และแก้ไขพิธีสารในปี ค.ศ. 1972 เป็นกฎหมายในระดับนานาชาติที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีนั้น จึงทำให้มีพันธะผูกพันในการ

¹⁰ Manop Kanato, Phunrat Liyatikul and Suchatrit Monthon, *Policy and Management of Marijuana Problems: A Case Study of England and the United States of America* (Research Report) (Bangkok: Charan Sanitwong, 2016), 14-16. [In Thai]

ห้ามใช้กัญชาเสรีหรือเพื่อสันติภาพการ ซึ่งภายในอนุสัญญาได้ระบุชัดเจนถึงการห้ามใช้กัญชาที่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ทั้งยังกำหนดถึงมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการผลิตและบทกำหนดโทษต่อภาคีประเทศที่ฝ่าฝืนอนุสัญญา จึงทำให้ความเป็นไปได้ในกรณีนโยบายกัญชาเสรีหรือเพื่อสันติภาพการในประเทศภาคีนั้น ถูกจำกัดสิทธิไป

2.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทปี ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances) ซึ่งกำหนดให้กัญชาเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Delta - 9 - Tetrahydrocannabinol) หรือชื่อที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ (International Non-Proprietary Name) คือ โดรนาบินอล (Dronabinol)¹¹

อนุสัญญานี้ มีข้อกำหนดให้ขยายขอบเขตในเรื่องการควบคุมกัญชาให้กว้างขึ้นออกไป โดยเฉพาะในกรณีกัญชาเสรีและเพื่อสันติภาพการ ซึ่งได้กำหนดให้สารสังเคราะห์ที่มีรูปแบบโมเลกุลของสารเคมีที่แตกต่างกันแต่ให้คุณสมบัติเหมือนกับกัญชานั้น ต้องได้รับการควบคุม และมีบทกำหนดโทษคล้ายคลึงกันกับบทนิยามของกัญชาตามอนุสัญญาเดี่ยว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และมีการแก้ไขพิธีสารในปี ค.ศ. 1972 ในเรื่องการผลิตนำเข้า ส่งออก ครอบครอง ซึ่งตรงกันข้ามกับนโยบายกัญชาเสรีหรือเพื่อสันติภาพการโดยสิ้นเชิง

2.1.3 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทปี ค.ศ. 1988 (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substances) มีเจตนารมณ์สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับที่กล่าวมา ว่าด้วยในเรื่องผลกระทบของปัญหาเสพติดต่อด้านสุขภาพประชาชน เศรษฐกิจ อธิปไตย สังคม และอาชญากรรมของมวลมนุษยชาติ¹² โดยอนุสัญญานี้ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกที่ต้องการซื้อขาย ครอบครอง การเพาะปลูกกัญชาเพื่อใช้ในการบริโภคส่วนตัวนั้น เป็นการกระทำที่มีความผิดทางอาญา¹³

สรุปได้ว่า อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทปี ค.ศ. 1988 ได้ขยายความร่วมมือในการควบคุมการใช้กัญชาอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อกรณีนโยบายกัญชาเสรีหรือเพื่อสันติภาพการจากขอบเขตทางด้านพื้นที่ระหว่างประเทศ เช่น ทางเรือ ทางอากาศ เป็นต้น และได้เพิ่มขอบเขตของคำนิยามความหมายแห่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับกัญชาให้มีความเคร่งครัดขึ้น ดังนั้นแล้ว จึงทำให้ในกรณีของนโยบายกัญชาเสรีหรือเพื่อสันติภาพการนั้น แทบจะไม่มีความเป็นไปได้จากขอบเขตอนุสัญญาดังกล่าว

¹¹ Pruetthipinyo Chatsumon, *Review and Synthesis of Comparative Drug Knowledge: Legal Forms and Drug Control Guidelines* (Research Report) (Bangkok: Office of Health Promotion Fund, 2016), 79-80. [In Thai]

¹² Pruetthipinyo Chatsumon, "Comparative Drug Control Law," *Public Health & Health Laws Journal* 3, no. 2 (May-August 2017): 148-166. [In Thai]

¹³ United Nations Development Program, *Addressing the Development Dimensions of Drug Policy*, trans. the Kamlangjai Project (Bangkok: The Kamlangjai Project Under the Royal Initiative of HRH Princess Bajrakitiyabha, 2015), 81. [In Thai]

2.2 กฎหมายไทยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อสันหนนาการ

ในประเทศไทยนั้น มีกฎหมายยาเสพติดที่สำคัญนั้นคือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักในการขับเคลื่อนนโยบายกัญชาทางการแพทย์ให้เกิดขึ้นจริงได้¹⁴ พิจารณาจากข้อบัญญัติมาตรา 26/2 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ส่งออก นำเข้า ยาเสพติดประเภทที่ 5 ยกเว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

1) เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ทางราชการ การรักษาผู้ป่วย ศึกษาวิจัยและการพัฒนา

2) ในกรณีที่น่าคิดว่าเพื่อใช้ในการรักษานอกราชอาณาจักร ในปริมาณที่กำหนดในการใช้รักษาโรคเฉพาะตัว โดยต้องมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองจากผู้ที่มีกฎหมายฉบับนี้อุญาตไว้ ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

3) ในกรณีเป็นกัญชง หรือเฮมพ์ (Hemp) มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่าแคนนาบิส ซาติวา แอล ซิบซีชีส์ ซาติวา (Cannabis Sativa L. Subsp. Sativa) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาหรือวัตถุดิบที่ไม่ใช่ทางการแพทย์นั้น ยังไม่สามารถที่กระทำได้ เนื่องจากกัญชายังคงถูกจัดประเภทให้เป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงยังคงส่งผลให้ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง เสพในกรณีอื่นที่ไม่ใช่ทางการแพทย์นั้น จะมีความผิดและได้รับโทษทางอาญา ทั้งจำและทั้งปรับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 76 ที่กำหนดว่าผู้ใดมีไว้ครอบครองซึ่งยาเสพติดประเภทที่ 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26/3 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีครอบครองไว้เพื่อจำหน่ายยาเสพติดประเภทที่ 5 ถือเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26/3 หากมีปริมาณยาเสพติดไม่ถึง 10 กิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีหากมีปริมาณยาเสพติดมากกว่า 10 กิโลกรัม ตามมาตรา 76/1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทจนถึงหนึ่งล้านบาท และส่วนในกรณีเสพยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามมาตรา 92 ผู้ใดเสพยาเสพติดประเภทที่ 5 ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 58 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁵

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายกัญชาภายในประเทศไทยที่สำคัญ กล่าวคือ ได้อนุญาตให้บุคคลที่ต้องการใช้กัญชาทางการแพทย์นั้นสามารถที่จะเข้าถึงกัญชาได้ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ อีกทั้งยังอนุญาตให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ได้ และแยกประเภทกัญชงออกจากกัญชา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในกรณีของนโยบายกัญชาเสรีหรือเพื่อสันหนนาการนั้น กัญชายังคงถูกกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา โดยกัญชากลับถูกจัดประเภทให้เป็นยาเสพติดในประเภทที่ 5 มีบทกำหนด

¹⁴ National Council for Peace and Order, *The Narcotics Drug Act Issue 7th Edited by National Council for Peace and Order* (Bangkok: Royal Thai Government Gazette, 2019), 3. [In Thai]

¹⁵ Ibid., 11-12.

ทางอาญาทั้งในกรณีการเสพ ครอบครอง ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิต นำเข้า ส่งออก ดังนี้แล้ว จึงทำให้เป็นอุปสรรคและเกิดปัญหาในการพัฒนานโยบายดังกล่าวในประเทศไทย

2.3 แนวทางของต่างประเทศต่อการเปิดนโยบายเสรีกัญชาหรือเพื่อสันตินาการ

จากปัญหายาเสพติดที่มีความซับซ้อนและเป็นพลวัตอยู่เสมอ ทำให้ในหลายประเทศได้มีการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติด โดยการพัฒนาแนวนโยบายทางเลือก เช่น การเปิดเสรีกัญชาที่เน้นหลักสาธารณสุขของประชาชนมากกว่าหลักการใช้กระบวนการยุติธรรม ได้แก่

2.3.1 ประเทศแคนาดา (Canada) เป็นประเทศที่สองในโลกที่มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับกัญชา คือ กฎหมายกัญชา (Cannabis Act) ซึ่งกำหนดให้กัญชามีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย และสามารถใช้อัญชาเพื่อสันตินาการได้ ซึ่งมีบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2018 โดยมีเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย คือ เพื่อเป็นการปกป้องเยาวชนโดยจำกัดการเข้าถึงกัญชา, ลดภาระที่เกิดขึ้นในระบบยุติธรรมทางอาญา, เพิ่มการเข้าถึงกัญชาที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชน และยับยั้งกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาผ่านมาตรการการลงโทษและการบังคับใช้ที่เหมาะสม ทั้งนี้ มีการจัดทำใบอนุญาตผลิตกัญชาและลดกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับกัญชา เพื่อเป็นการปกป้องเยาวชนและประชาชนทั่วไปจากการชักจูงให้ใช้กัญชา¹⁶ ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ประชาชนทั่วไปที่มีอายุมากกว่า 18 ปีบริบูรณ์ สามารถครอบครองกัญชาได้ ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

- 1) สามารถครอบครองกัญชาแห้งได้เป็นจำนวน 30 กรัม
- 2) สามารถแบ่งปันกัญชาจำนวนไม่เกิน 30 กรัมกับผู้อายุเกิน 18 ปีผู้อื่นได้
- 3) ซื้อกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาจากร้านที่ได้รับอนุญาตได้
- 4) ปลุกต้นกัญชาที่ได้รับเมล็ดมาจากผู้ได้รับอนุญาตได้ไม่เกินครัวเรือนละ 4 ต้น ทั้งนี้ ต้องเป็นการปลูกเพื่อการใช้ส่วนบุคคลเท่านั้น
- 5) แปรรูปกัญชา เช่น การนำไปผสมอาหารหรือเครื่องดื่ม トラบเท่าที่ไม่ได้เป็นสารสกัดกัญชาเข้มข้น

อย่างไรก็ตาม ในกรณีการครอบครองกัญชาเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด มีบทกำหนดโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินห้าปี ในส่วนของการจำหน่ายกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาต, การปลุกกัญชาเกินกว่าที่อนุญาต และการนำกัญชาออกจากประเทศหรือการให้หรือขายกัญชาแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์นั้นเป็นความผิดมีบทกำหนดโทษสูงสุด คือ จำคุกไม่เกินสิบปี¹⁷

2.3.2 ประเทศสาธารณรัฐบุรพาอูรูกวัย (Uruguay) เป็นประเทศแรกในโลกที่ออกกฎหมายกำหนดให้กัญชามีสถานะที่ถูกกฎหมาย และสามารถใช้อัญชาเพื่อสันตินาการได้ โดยกฎหมายกัญชา (Law No.

¹⁶ Suthorn Puttasrijura, "Medical Cannabis Regulations and Implementations of Thailand," *Thai Food and Drug Journal* 26, no. 2 (May-August 2019): 10-18. [In Thai]

¹⁷ Canada Cannabis Act, Part I Prohibition, Obligation, Offences.

19.172) สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งเน้นการควบคุมจากรัฐบาล โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้น คือ ควบคุมการผูกขาดของกัญชาโดยภาครัฐ แทนที่จะเป็นองค์กรอาชญากรรม เพื่อปรับปรุงความมั่นคงของประเทศและลดการก่ออาชญากรรม และยังมีแนวโน้มที่จะนำกัญชามาจากตลาดยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่มีความรุนแรงมากกว่า¹⁸ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2013 และมีการอนุญาตให้บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปี บริบูรณ์ สามารถขึ้นทะเบียนผู้เสพกัญชาแห่งชาติ และมีการดำเนินการเพื่อติดตามรูปแบบความเสียหาย รวมถึงมีข้อจำกัดของการซื้อขายต่อหนึ่งคนนั้น ในจำนวน 10 กรัมต่อสัปดาห์ หรือ 40 กรัมต่อเดือน และทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวนี้ ไม่ได้กำหนดโทษในกรณีครอบครองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ กฎหมายอนุญาตให้ประชาชนสามารถปลูกกัญชาได้ครัวเรือนละ 6 ต้น แต่ต้องเป็นสายพันธุ์ที่รัฐกำหนดเท่านั้น ในส่วนของการจำหน่ายกัญชานั้น มีความเคร่งครัดอย่างมาก จะต้องถูกจำหน่ายโดยร้านขายกัญชาที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น และร้านดังกล่าวจะได้รับอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาให้บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งการจำหน่ายจะมีระดับของสารออกฤทธิ์เริ่มต้นจากปริมาณสารทีเอชซี (THC) ร้อยละ 5 ไปจนถึงร้อยละ 15 อีกทั้งกัญชาจะถูกบรรจุห่อมิดชิด และในส่วนการปลูกเพื่อจำหน่ายนั้นก็ต้องได้รับอนุญาตเช่นกัน¹⁹

จากกฎหมายดังกล่าวนี้ ส่งผลดี คือ 1) ช่วยในการแก้ไขปัญหาการค้ากัญชาเถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้าน, ป้องกันการสูญเสียเงินออกนอกประเทศ รวมถึงรัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรม, 2) ผู้เสพสามารถเปิดเผยตัวตนได้ เพราะมีกฎหมายอนุญาต และ 3) ภาครัฐสนับสนุนให้ผู้มาขออนุญาตสามารถปลูกกัญชาได้โดยไม่ต้องลักลอบปลูก

2.3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) โดยรัฐที่มีการดำเนินการนโยบายกัญชาเพื่อการนันทนาการหรือมีการเปิดเสรีกัญชานั้น มีทั้งหมด 8 รัฐ ได้แก่ แคลิฟอร์เนีย วอชิงตัน โคโลราโด โอเรกอน อะแลสกา เนวาดา แมสซาชูเซตส์ และเมน ซึ่งในกรณีของรัฐโคโลราโดและวอชิงตันนั้น อนุญาตให้ผู้อยู่อาศัยไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ สามารถซื้อกัญชาได้ในอัตราที่ไม่เกิน 28.5 กรัม และสามารถปลูกกัญชาได้ไม่เกิน 6 ต้น ต่อครัวเรือน แต่ต้องไม่เกิน 3 ต้นที่ให้ดอกกัญชาได้ อีกทั้งสามารถครอบครองได้ไม่เกินครั้งละ 1 ออนซ์ ในขณะที่เดินทาง ซึ่งมีมาตรการควบคุมไม่ต่างจากการซื้อบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์²⁰

จากกฎหมายดังกล่าวนี้ ส่งผลดี คือ

1) ลดภาระด้านงบประมาณและงานพิจารณาคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งลดจำนวนผู้ต้องขังในคดีใช้กัญชาที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น

2) ช่วยควบคุมเรื่องการบริโภคกัญชาให้ได้มากยิ่งขึ้น ทำให้ลดการซื้อขายกัญชากับองค์กรอาชญากรรม และประชาชนได้บริโภคกัญชาที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ

¹⁸ Uruguay Law No. 19 172, Chapter v. Violations and Penalties.

¹⁹ Tanatthep Tianprasit, "Law Regarding Cannabis: The Overseas Experience," *Nitipat Nida Journal* 8, no. 2 (July-December 2019): 45-61. [In Thai]

²⁰ State of Colorado Marijuana Law, "Laws of Marijuana Use," last modified June 16, 2019, accessed January 10, 2020, <https://www.colorado.gov/pacific/marijuana/laws-about-marijuana-use/>

3) การเปิดเสรีกัญชาช่วยสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจ เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่า การที่รัฐเปิดเสรีกัญชาในปี ค.ศ. 2014 นั้น รัฐโคโลราโดสามารถสร้างรายได้ให้กับรัฐ โดยสามารถเก็บภาษีได้มากกว่าภาษีจากคาสิโนถึงร้อยละ 14 ส่งผลทำให้เศรษฐกิจเติบโตกว่า 2.39 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

แต่ในทางตรงกันข้าม นโยบายกัญชาเสรีนั้น สามารถทำให้เกิดผลกระทบด้านลบได้เช่นกัน พบว่าในปี ค.ศ. 2014 มีอุบัติการณ์ของเยาวชนที่เข้ารับการรักษาดูแลในโรงพยาบาลด้วยพิษของกัญชาเฉียบพลัน (Acute Cannabis Intoxication) อย่างมีนัยสำคัญ เยาวชนร้อยละ 10 ที่ไม่เคยใช้กัญชาจะลองใช้กัญชาหากมีการเปิดเสรีกัญชา และทั้งนี้ ยังพบผลกระทบด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งทำให้ภาครัฐต้องมีการสร้างระบบควบคุมการปลูกที่ได้มาตรฐาน ติดตามหาที่มาของกัญชาที่ขายอยู่ในท้องตลาดได้ และมีการกำหนดข้อกำหนดต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ไม่ใช่ปล่อยให้มีการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการอย่างเสรีเกินขอบเขต รวมถึงกำหนดพื้นที่เพาะปลูกและควบคุมในระดับปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้²¹ แต่ทั้งนี้ ภาครัฐไม่ควรดำเนินการในเวลาเดียวกัน เพราะจะเป็นการเพิ่มอัตราความเสี่ยงต่อการขยายตัวของปัญหาสุขภาพในตลาดมืด และสินค้าในตลาดมืดที่ไม่ได้มาตรฐานเข้ามาสู่ในระบบ ดังนี้ ต้องใช้ระยะเวลาหลายปีจนกว่าประชาชนมีความเคยชินกับนโยบายทางการแพทย์เสียก่อน แล้วจึงนำไปขยายเป็นนโยบายกัญชาเพื่อนันทนาการในอนาคตได้ลำดับต่อไป²²

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากผลการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาในประเทศไทยพบว่า สนธิสัญญายาเสพติดระหว่างประเทศขององค์การสหประชาชาติ ทั้ง 3 อนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี รวมถึงกฎหมายยาเสพติดภายในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 นั้น มีข้อกำหนดของการควบคุมทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดในเรื่องการผลิต การบริโภค การครอบครอง หรือจำหน่ายยาเสพติด (กัญชา) ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์ ดังนี้ ภายใต้เจตนารมณ์ของสนธิสัญญาและกฎหมายเหล่านี้ จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการต่อรองที่จะทำให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายในประเทศไทย

ในทางตรงกันข้าม กรณีที่มีความต้องการในการพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาหรือเพื่อนันทนาการ ซึ่งสามารถทำได้จากกรณีศึกษาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติด ทั้งในประเทศแคนาดา สาธารณรัฐบุรุนดี หรือประเทศสหรัฐอเมริกาบางมรัฐ ที่กำหนดให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Legalizations) เป็นสิ่งที่สามารถทำได้จริง จากการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติดเป็นกระบวนการที่ทำให้กฎหมายอนุญาตให้มีการกำหนดปริมาณการบริโภคยาเสพติด ผลิตยาเสพติด จำหน่ายยาเสพติดภายใต้ข้อบังคับระเบียบควบคุมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยสร้างระบบการควบคุมการปลูกกัญชาที่ได้มาตรฐาน และ

²¹ Rapeepong Suphanchaimat and Chosita Pavasuthipaisit, "Potential Benefits and Risks from Medicalization and Legalization of Cannabis," *Journal of Health Systems Research* 12, no. 1 (January-March 2018): 71-94. [In Thai]

²² Chalermopol Jitrakul, *Cannabis Policy* (Research Report), 4. [In Thai]

สามารถติดตามที่มาของกัญชาได้ จำกัดพื้นที่ในการจำหน่าย รวมถึงกำหนดพื้นที่ในการใช้กัญชา ซึ่งส่งผลดีต่อระบบสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจ และเสรีภาพของประชาชนมากกว่ารูปแบบการใช้นโยบายยาเสพติดที่เน้นการลงโทษ (Punitive Approach) กับผู้ที่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแบบในปัจจุบัน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ได้แก่

- 1) ลดภาระด้านงบประมาณและงานพิจารณาคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งลดจำนวนผู้ต้องขังในคดีการครอบครองกัญชาที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น
- 2) ประชาชนได้บริโภคกัญชาที่มีคุณภาพ และค่านึงระบบสาธารณสุขอย่างแท้จริงภายใต้การควบคุมจากรัฐบาล
- 3) นำระบบการควบคุมยาเสพติด (กัญชา) คืบมาจากองค์กรอาชญากรรมไปสู่รัฐบาล ถือประโยชน์แห่งสุขภาพประชาชนเป็นหลักอย่างแท้จริง
- 4) ประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดเก็บภาษี ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำของวัฏจักรอุปสงค์อุปทานของกัญชา และนำรายได้ไปใช้ในการศึกษา ระบบสาธารณสุข สังคม และสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดอื่น ๆ ต่อไป
- 5) ป้องกันเยาวชนที่เข้าถึงกัญชาโดยวิธีการควบคุมเช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่

3.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงนโยบายทางเลือกเพื่อพัฒนาการเปิดเสรีกัญชาหรือการใช้กัญชาเพื่อสันติภาพในการทางปฏิบัตินั้น จะมีความเป็นไปได้ยากในการเปิดเสรีกัญชาหรือการใช้กัญชาเพื่อสันติภาพในช่วงระยะเวลาเดียวกันกับนโยบายกัญชาทางการแพทย์ ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า นโยบายเกี่ยวกับการเปิดเสรีกัญชาหรือการใช้กัญชาเพื่อสันติภาพในประเทศไทย ควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้ประชาชนมีความเคยชินกับนโยบายกัญชาทางการแพทย์เสรีก่อนเป็นลำดับ เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการขยายตัวของกัญชาในตลาดผิดกฎหมาย

References

- Alexndrine, Martin M. "Ethnobotanical Aspect of Cannabis in Southeast Asia." In *Cannabis and Culture*, edited by Vera Rubin, 62-74. Netherland: Moutan, 1975.
- Arkaraphon Aieorattanawadee. "The Ganja Discourses in Thai Society: Criminalization or Medicalization." PhD diss., Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, 2020. [In Thai]
- Aroonsrimorakot Sayam, Laiphrakpam Meena, and Metadilogkul Orapun. "Social, Religious, Recreational and Medicinal Usage of Cannabis in India and Thailand." *Interdisciplinary Research Review* 14, no. 4 (July-August 2019): 43-50. [In Thai]

-
- Greg, Green. *The Cannabis Grow Bible: The Definitive Guide to Growing Marijuana for Recreational and Medicinal Use*. 2nd ed. San Francisco: Green Candy Press, 2010.
- Manop Kanato, Phunrat Liyatikul, and Suchatrit Monthon. *Policy and Management of Marijuana Problems: A Case Study of England and the United States of America* (Research Report). Bangkok: Charan Sanitwong, 2016. [In Thai]
- Pruetthipinyo Chatsumon. “Comparative Drug Control Law.” *Public Health & Health Laws Journal* 3, no. 2 (May-August 2017): 148-166. [In Thai]
- Rapeepong Suphanchaimat, and Chosita Pavasuthipaisit. “Potential Benefits and Risks from Medicalization and Legalization of Cannabis.” *Journal of Health Systems Research* 12, no. 1 (January-March 2018): 71-94. [In Thai]
- Suthorn Puttasrijura. “Medical Cannabis Regulations and Implementations of Thailand.” *Thai Food and Drug Journal* 26, no. 2 (May-August 2019): 10-18. [In Thai]
- Tanatthep Tianprasit. “Law Regarding Cannabis: The Overseas Experience.” *Nitipat Nida Journal* 8, no. 2 (July-December 2019): 45-61. [In Thai]
- United Nations Development Program. *Addressing the Development Dimensions of Drug Policy*. translated by the Kamlangjai Project. Bangkok: The Kamlangjai Project Under the Royal Initiative of HRH Princess Bajrakitiyabha, 2015. [In Thai]

คำพิพากษาฎีกาที่ 145/2563

ข้อเท็จจริงว่า โจทก์ใช้เงินสินส่วนตัวของโจทก์ ซื้อที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้าง เป็นบ้านเล็ก ๆ มีแต่หลังคา แต่ไม่มีฝาบ้านมาในระหว่างสมรส และใช้เงินสินส่วนตัวของโจทก์ในการก่อสร้างบ้าน โรงจอดรถ คอกวัว และศาลาริมน้ำในที่ดินพิพาทของโจทก์

แม้เป็นการก่อสร้างในระหว่างที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 เป็นสามีภริยากันก็ตาม ไม่ถือว่าบ้านพิพาทเป็นทรัพย์สินที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ได้มาระหว่างสมรส การใช้เงินสินส่วนตัวซื้อที่ดินและสร้างบ้านในระหว่างสมรสนั้น ที่ดินและบ้านก็ยังคงถือว่าเป็นสินส่วนตัว

ดังนั้นแล้ว บ้านพิพาทย่อมเป็นสินส่วนตัวของโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1472 วรรคหนึ่ง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยทั้งสองออกจากบ้านพิพาท และเรียกค่าเสียหายได้

แหล่งที่มา: กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 741/2563

“การชู้ว่าจะฆ่า หากออกจากบ้านที่เกิดเหตุ ทำให้ผู้เสียหายกลัวไม่กล้าออกจากบ้าน ถือว่าเป็นการหน่วงเหนี่ยวกักขัง”

ข้อเท็จจริงว่า ขณะผู้เสียหายอยู่กับจำเลยในบ้าน จำเลยพูดข่มขู่ว่าจะฆ่าผู้เสียหาย หากผู้เสียหายออกไปจากบ้านเกิดเหตุ ผู้เสียหายรู้สึกกลัว จึงไม่ได้ออกไปไหน

การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังนั้น เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ โดยไม่จำกัดวิธีการ เพียงแต่ให้สำเร็จผล ถือเป็นการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ดังนั้นแล้ว การกระทำของจำเลยจึงครบองค์ประกอบความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 วรรคหนึ่ง

แหล่งที่มา: กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดพิมพ์เป็นวารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1: มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม-ธันวาคม) ทุกบทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ทั้งนี้แล้ว บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ผู้เสนอผลงานต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์

1. ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ

2. สาขาที่รับตีพิมพ์

- 1) สาขาวิชานิติศาสตร์
- 2) สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (บทความในสาขานี้ มีขอบเขตถึงด้านอาชญวิทยา และการบริหารงานยุติธรรม รวมถึงจิตวิทยา รัฐศาสตร์ หรือสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ในแง่กระบวนการยุติธรรม)

3. การเตรียมต้นฉบับ

ภาษา	ผู้เสนอผลงานสามารถเขียนบทความได้ทั้งบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่หากเป็นบทความภาษาอังกฤษ ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านไวยากรณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ บทความภาษาอังกฤษควรมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทย
------	---

3. การเตรียมต้นฉบับ (ต่อ)

การตั้งค่า หน้ากระดาษ	ผู้เสนอผลงานพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word เท่านั้น ใช้ขนาดกระดาษ A4 และตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้ ด้านบน ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ด้านล่าง ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านขวา ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านซ้าย ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
จำนวนหน้า	ทุกประเภทบทความ ให้มีความยาวทั้งเรื่อง รวมรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมแล้ว ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ
ลำดับหน้า	ลำดับหน้า ให้พิมพ์เลขหน้ากำกับทุกหน้าไว้ที่มุมด้านบนของกระดาษ โดยเริ่มนับหน้าที่ 1 ในหน้าแรกของบทความ เฉพาะหน้าแรกของบทความไม่ให้ใส่ตัวเลขกำกับไว้ แต่ให้พิมพ์คำว่า หน้า 2 ในหน้าถัดไป และไล่ลำดับเลขหน้าจนจบเนื้อหาของบทความ
ลำดับเนื้อเรื่อง	ลำดับเนื้อเรื่อง ให้ใช้เลขกำกับบทนำเป็นหัวข้อหมายเลข 1 และส่วนหัวข้อย่อยให้ใช้เลขระบบทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย แต่ไม่ควรเกิน 3 จุดเลขทศนิยม เช่น 1.1, 1.1.1 เป็นต้น และหัวข้อย่อยลำดับถัดไปให้ใช้วงเล็บกำกับ เช่น 1), 1.1) เป็นต้น และลำดับถัดไป เช่น (1), (2) เป็นต้น
การย่อหน้า	ย่อหน้า ให้เริ่มห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.5 เซนติเมตร ส่วนรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมให้ห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.25 เซนติเมตร
รูปแบบการเขียน	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH sarabunPSK และมีรูปแบบการเขียนดังนี้ - ชื่อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 แบบตัวอักษร ตัวหนา - ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา - ชื่อหัวข้อต่าง ๆ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวหนา - บทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา - คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา - เนื้อหาทั้งหมด ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา - บรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน - รายการอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 12 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน

4. ส่วนประกอบของบทความ

4.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง:** ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) **ชื่อผู้เขียนบทความ:** ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) **บทคัดย่อ:** เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลของการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) **คำสำคัญ:** คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) **บทนำ:** ประกอบด้วย

5.1) **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา:** เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้

5.2) **วัตถุประสงค์:** เป็นการกล่าวถึงเหตุผลและจุดมุ่งหมายอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา

5.3) **สมมติฐาน (ถ้ามี):** เป็นการกล่าวถึงคำตอบสมมติในประเด็นปัญหาของเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของเรื่องที่ทำการศึกษา

5.4) **ขอบเขตการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวถึงขอบเขตของเรื่องที่ทำการศึกษา โดยจะต้องมีการระบุขอบเขต เช่น เชิงพื้นที่ เชิงปริมาณ เป็นต้น

5.5) **ระเบียบวิธีการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวว่าการศึกษาในเรื่องนี้ใช้รูปแบบใด มีการอธิบายและวิเคราะห์วิธีการศึกษา โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5.6) **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ:** เป็นการกล่าวถึงผลของการศึกษาในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใด และในด้านใด

6) **ผลการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนรายงานผลการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) **สรุปผลและข้อเสนอแนะ:** เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และกล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ควรมีประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางสานต่อการศึกษาในภายต่อไป

8) ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง: ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ชื่อผู้เขียนบทความ: ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) บทคัดย่อ: เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) คำสำคัญ: คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) บทนำ: เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ รวมถึงข้อมูลเชิงวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา: เป็นการกล่าวถึงเนื้อหาที่ทำการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) สรุปผล: เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และในกรณีที่มีข้อเสนอแนะ ให้กล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

8) ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

รูปแบบการเขียนเชิงอรรถ และบรรณานุกรม วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงที่มาของข้อมูล เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้

รูปแบบการอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian ปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือ

1. การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (Parenthetical Citations-Reference List Style) เรียกว่า ระบบนาม-ปี ประกอบด้วย ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ เลขหน้าที่อ้างอิง ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ บางสาขา

2. การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เป็นการอ้างอิงด้วยข้อความไว้ท้ายหน้ากระดาษ ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขานิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ใช้การอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian แบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นศาสตร์ทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องและปรับให้เหมาะสมกับการนำมาใช้สำหรับสิ่งพิมพ์ของไทย

โดยหลักเกณฑ์การเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรม ผู้เสนอบทความสามารถเข้าดูหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร คือ <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal/>

เฉพาะบรรณานุกรม (References) ของภาษาไทยนั้น ให้ทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายบรรณานุกรมของภาษาไทยที่ทำการแปลนั้น (แต่เชิงอรรถ (Footnote) ภาษาไทยไม่ต้องทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษ กล่าวคือ แปลเป็นภาษาอังกฤษเฉพาะในบรรณานุกรม)

ตัวอย่าง: รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมประเภทต่าง ๆ

1. รายการอ้างอิง

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์./ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

¹ ประภัสสร เทพชาตรี, *สถานการณ์โลกปี 2553 และแนวโน้มปี 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554), 49.

² Duncan Malley, *Globalizing Intellectual Property Rights* (New York: Routledge, 2002), 65.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

¹ บุญศักดิ์ แสงระวี และแวว ศศิธร, *วิวัฒนาการของสิทธิบัตร* (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551), 112.

² Robinson M. Garner and Linden Gely, *Clinical Genetics Handbook*, 4th ed. (Boston: Blackell Scientific, 1993), 8.

1) หนังสือทั่วไป (ต่อ)

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง,/ชื่อหนังสือ,/เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/,ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์)/,เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

¹ นุสรา เตียงเกตุ, วลัย จักรทิพย์ และบุษบา อินตะพันธ์, *แนวทางการท่องเที่ยวพื้นเมือง* (เชียงใหม่: มีเดียทิม, 2551), 22-23.

² Frederick W. Bener, Page Winary and Mikal Erky, *Ethylene in Plant Biology* (San Diego: Academic Press, 1992), 105.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

¹ ยุทธนา สมิตะสิริ และคณะ, *การพัฒนากวาวเครือ* (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2545), 55-62.

² Art Dell et al., *Trees: Benjamin Perkins*, 2nd ed. (London: Grange, 1991), 38.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539), 15-16.

² *Symposium on Adult Education and Public Libraries* (London: Library Association, 1980), 27.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/ชื่อหนังสือ,/บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ,/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/,ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์)/,เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า ed. (กรณีคนเดียว) และ eds. (กรณีมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม, *ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน*, บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554), 119.

² Krongtaew Carton and Fackler Key, *Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy*, ed. Williams Parner (West Sussex: IMP, 1988), 12.

3) หนังสือแปล

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/ชื่อหนังสือที่แปล,/แปลโดย/ชื่อผู้แปล,/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/,ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์)/,เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า trans. (กรณีคนเดียว หรือมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ เกรย์ เจ, *ผู้ขายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์*, แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ชุดที่ 9 (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552), 105.

² Stanislavski K. Robee, *My Life in Art*, trans. Benedetti Jayson (London: Routledge, 2005), 202.

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,” ใน/ชื่อเรื่อง, บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า in

ตัวอย่าง

¹ กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพียร, “อารยธรรมตะวันตก,” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการโดย วิจิตรรา แสงหาญ (กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519), 335.

² Tebbel Jelolie, “The Role of Technology in the Future of Libraries,” in *The Metropolitan Library*, ed. Ralph C. Warner (Cambridge, MA: MIT Press, 1972), 105.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบบรรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บ พิมพ์รายละเอียดในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

¹ เพ็ญดาว สุขพานิช, “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย,” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105, (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

² Wiener R. Loneay, *Capital Punishment in the United States*, 4th ed. (London: Routledge, 2004), 202, (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,” ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี),/ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ปราโมทย์ ทัศนสุวรรณ, “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม,” คอลัมน์ เป็นไท, *ไทยรัฐ*, 5 สิงหาคม 2558, 7.

² Elisabetta Povoledo and Laurie Goodstein, “What’s Right with Sight and Sound Journalism,” *Fineday Column, Saturday Review*, October 20, 1976, 19.

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อกอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
 กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
 กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ วริษฐ์ ลิ้มทองกุล, “คู่สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์,” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, *ผู้จัดการ*, 17 ธันวาคม 2560, สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.mgonline.com/columnist/detail/9600000126809/>
² Olk Armer, “New Energy Code For Large Buildings,” Business News Column, *Time Post*, February 9, 2017, accessed February 29, 2017, <https://www.bangkokpost.com/business/news/1409766/>

8) บทความในวารสาร

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า.
 กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.

ตัวอย่าง

¹ วรจุมิ ทวาทศิน, “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย,” *วารสารบทบัญญัติ* 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105.
² Hoclosky Mall, “Political Participation,” *International Encyclopedia of the Social Sciences* 12, no. 6 (May 1968): 252-254.

9) บทความในวารสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
 กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
 กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ สวัสดิ์ ประทุมราช, “การวัดผลทางจิตวิทยา,” *จิตพฤติกรรมศาสตร์* 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6, สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, <https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/>
² Lucy C. Budd, “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain,” *Journal of Transport History* 32, no. 2 (December 2011): 125, accessed January 18, 2016, <https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/>

10) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อวิทยานิพนธ์,” (ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา), เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.

ตัวอย่าง

¹ เกียรติพร อำไพ, “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมันเถื่อน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 99.

² Arellano L. Aell, “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity,” (Master’s thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004), 8.

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อวิทยานิพนธ์,” (ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย, ปีพิมพ์), เลขหน้า, สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี, ใน, URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year ตามด้วย in และ URL

ตัวอย่าง

¹ ขวัญ สุขแสนสุข, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555), 26-28, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2561, ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/

² Dana S. Levin, “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in School,” (PhD diss., University of Michigan, 2010), 101-102, accessed February 9, 2017, in Deepblue, <https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/>

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อเรื่อง,” แก๊ซครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี/สัปดาห์/วัน/เดือน/ปี/URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก๊ซครั้งสุดท้าย และใช้ สัปดาห์/วัน/เดือน/ปี และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า last modified และใช้ accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ อาทิตย์ โกวิทวรารังกูร, “รถไฟความเร็วสูงจูงจมูกเรา,” แก๊ซครั้งสุดท้าย 2560, สัปดาห์/วัน/เดือน/ปี, <https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

² Anjali Garg, “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time,” last modified May 20, 2016, accessed February 9, 2017, <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อเอกสาร,” (ประเภทเอกสาร)/เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ กมลชัย รัตนสากววงศ์, ศาสตร์รัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ (รายงานการวิจัย) (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538), 86-87.

² Chun S. Youn, *Korean Folk Tales* (Research Report) (Seoul: International Cultural Foundation, 1973), 61.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อเอกสาร,” รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม/สถานที่จัดประชุม/วัน/เดือน/ปี/เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล,” เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ, 8-10 ตุลาคม 2554, 12.

² Herath P. Belker, “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation,” Paper Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994, 24.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

¹ รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก,/อ้างอิงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับรอง
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า quoted in หรือ cited by นำหน้าชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง
ของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

¹ เรืองศรี กฤษมาตร, *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นวนการพิมพ์, 2540), 49, อ้างถึงใน นรากร ใจหาญ,
การพัฒนาของวัยรุ่น (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538), 24.

² Wallis O. Alice, *Introduction to Microcomputers* (New York: Adam Osbarne, 1977), 21, quoted in Hyman Mar,
Automated Library Circulation System (New York: Knowledge Industry, 1981), 15.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

รูปแบบ

¹ ชื่อหน่วยงาน,/“ชื่อเอกสาร,”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538,” 28 ธันวาคม 2537.

² Council of Europe, “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code,” June 26, 2005.

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง,/ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร),/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.

กรณีเอกสารเป็นจุลสารให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure
กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนาให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph

ตัวอย่าง

¹ สุดใจ วงษ์เทศ, *เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี* (จุลสาร), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ, 2550), 49.

² Tea Hall, *The Chinese Art of Tea Drinking* (Brochure), 2nd ed. (Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990), 3.

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้จัดทำ/ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่/ปีที่ผลิต)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *แผนที่จังหวัดนครราชสีมา* (แผนที่), พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529), 5.

² Mihalyi L. Jerlar, *Landscape of Zambia* (Slides) (Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999), 3.

19) การสัมภาษณ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้ที่ถูกสัมภาษณ์/สัมภาษณ์โดย/ชื่อผู้สัมภาษณ์/สถานที่/วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สัมภาษณ์โดย และใช้ วัน เดือน ปี

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า interview by และใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ณัฐวุฒิ วิบูลพัฒน์วงศ์, สัมภาษณ์โดย ยุพวดี รัตนกรณ, มหาวิทยาลัยบูรพา, 10 พฤศจิกายน 2553.

² Andrew Macmillan, interview by Mack Callar, San Diego, CA, March 2, 2007.

20) กฎหมาย

รูปแบบ

¹ ชื่อกฎหมาย/มาตรา/ชื่อเอกสาร/เล่มที่/ตอนที่/(วัน/เดือน/ปี):/เลขหน้า.

การอ้างอิงหลักกฎหมาย กรณีไม่ได้อ้างอิงจากเอกสารราชกิจจานุเบกษา ให้ลงรายการเหมือนหนังสือ

เฉพาะการอ้างอิงรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายและพระราชบัญญัติของสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมายในงานเขียนภาษาต่างประเทศ ใช้รูปแบบ ชื่อกฎหมาย/มาตรา.

ตัวอย่าง

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, มาตรา 2, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 3.

² พระราชบัญญัติการถวายเป็นความปลออดภัย พ.ศ. 2560, มาตรา 5, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 126 ก (16 ธันวาคม 2560): 2.

¹ Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Article 24.

² United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 55 The exclusive economic zone is an area beyond and adjacent to the territorial sea, subject to the specific legal regime established in this Part, under which the rights and jurisdiction of the coastal State and the rights and freedoms of other States are governed by the relevant provisions of this Convention.

21) คำพิพากษา

รูปแบบ

¹ ชื่อคู่ความ,/เลขที่รายงานคำพิพากษา/เลขหน้าที่ย่าง (ถ้ามี)/(ชื่อศาล/ปีที่ตัดสินหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง).

ตัวอย่าง

¹ ภวิชัยพร เพ็ชรใจแสง กับ กรมสรรพากร, คำพิพากษาที่ 4586 (ศาลฎีกา 2560).

² Profit Sharing Plan v. MBank Dallas, N.A. 683 F. Supp. 592 (N.D. Tex 1988).

22) การขยายคำ

รูปแบบ

¹ ชื่อคำที่ขยายความหมาย/(คำศัพท์ภาษาอังกฤษ)/ความหมาย.

ตัวอย่าง

¹ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หมายถึง การกระทำอย่างเป็นระบบและไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อทำลายกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มชนในชาติ หรือกลุ่มชนทางศาสนาทั้งกลุ่มหรือส่วนใหญ่.

² ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) หมายถึง ค่าเสียหายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ที่ก่อความเสียหาย มากกว่าที่จะเป็นการชดเชยความเสียหายให้กับผู้ได้รับความเสียหาย.

2. บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./ชื่อชุดหนังสือหรือลำดับที่ (ถ้ามี)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

กมลชัย รัตนสากวงศ์. *กฎหมายปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.

Malley, Duncan. *Globalizing Intellectual Property Rights*. New York: Routledge, 2002.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

บุญศักดิ์ แสงระวี, และแวว ศศิธร. *วิวัฒนาการของโลหิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551.

Garner, Robinson M., and Linden Gely. *Clinical Genetics Handbook*. 4th ed. Boston: Blackell Scientific, 1993.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

ปัจจัย บุนนาค, สุมิตร วิจิตตรา, และสมคิด แก้วสนธิ. *แนวคิดเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

Bener, Frederick W., Page Winary, and Mikal Erky. *Ethylene in Plant Biology*. San Diego: Academic Press, 1992.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ดำรงศักดิ์ ชับสนิท, แสง รัตนมงคลมาศ, สุภากร มานะยิ่ง, และจันสิริ วัฒนาพร. *การพัฒนาอุตสาหกรรมการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2539.

Dell, Art, Merker Benner, Iken Thervernai, and Susea Namerak. *Trees: Benjamin Perkins*. 2nd ed. London: Grange, 1991.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539.

Symposium on Adult Education and Public Libraries. London: Library Association, 1980.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีพิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า edited by

ตัวอย่าง

ธมนวรรณ กัญญาหัตต์ และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน. บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554.

Carton, Krongtaew, and Fackler Key. *Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy*. edited by Williams Parner. West Sussex: IMP, 1988.

3) หนังสือแปล

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือที่แปล./แปลโดย/ชื่อผู้แปล./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า translated by (กรณีคนเดียวหรือมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

เกรย์ เจ. ผู้ชายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์. แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภาพกร. ชุดที่ 9. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552.

Robee, Stanislavski K. *My Life in Art*. translated by Benedetti Jayson. London: Routledge, 2005.

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ใน/ชื่อเรื่อง,/บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย,/เลขหน้า./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า In

ตัวอย่าง

กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพียร. “อารยธรรมตะวันตก.” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการโดย กอบแก้ว วิจิตรฯ แสงหาญ, 335. กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519.

Jelolie, Tebbel. “The Role of Technology in the Future of Libraries.” In *The Metropolitan Library*, edited by Ralph C. Warner, 105. Cambridge, MA: MIT Press, 1972.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บพิมพ์รายละเอียดในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายมหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

เพียงดาว สุขพานิช. “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย.” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105. (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

Loneay, Wiener R. *Capital Punishment in the United States*. 4th ed. London: Routledge, 2004, 202. (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ. “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.”
คอลัมน์ เป็นไท, *ไทยรัฐ*, 5 สิงหาคม 2558, 7.
Povoledo, Elisabetta, and Laurie Goodstein. “What’s Right with Sight and Sound Journalism.”
Fineday Column, *Saturday Review*, October 20, 1976, 19.

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

รูปแบบ

ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

วริษฐ์ ลิ้มทองกุล. “คู่สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์.” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, *ผู้จัดการ*, 17 ธันวาคม 2560. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561. <https://www.mgronline.com/columnist/detail/9600000126809/>
Armer, Olk. “New Energy Code For Large Buildings.” Business News Column, *Time Post*, February 9, 2017. Accessed February 29, 2017. <https://www.bangkokpost.com/business/news/1409766/>

8) บทความในวารสาร

รูปแบบ ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า. กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.
ตัวอย่าง วรวิทย์ ทวาทสิน. “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย.” <i>วารสารบทบัญญัติ</i> 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105. Mall, Hoclosky. “Political Participation.” <i>International Encyclopedia of the Social Sciences</i> 12, no. 6 (May 1968): 252-254.

9) บทความในวารสารออนไลน์

รูปแบบ ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL
ตัวอย่าง สวัสดี ประทุมราช. “การวัดผลทางจิตวิทยา.” <i>จิตพฤติกรรมศาสตร์</i> 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561. https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/ Budd, Lucy C. “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain.” <i>Journal of Transport History</i> 32, no. 2 (December 2011): 125. Accessed January 18, 2016. https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/

10) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย,/ปีการศึกษา.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.

ตัวอย่าง

เกียรติพร อำไพ. “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมัน
เถื่อน.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
Aell, Arellano L. “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity.” Master’s
thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004.

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย,/ปีพิมพ์./สืบค้น
เมื่อ/วัน/เดือน/ปี./ใน,/URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้
คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month
Date, Year ตามด้วย In และ URL

ตัวอย่าง

ขวัญนุช แสนสุข. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต.” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2555. สืบค้นเมื่อ 9
กุมภาพันธ์ 2561. ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, [https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.
php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_
lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/](https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/)
Levin, Dana S. “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages,
and Unexamined Implications of Sex Education in School.” PhD diss., University of
Michigan, 2010. Accessed February 9, 2017. In Deepblue, [https://www.deepblue.lib.umich.
edu/handle/2027.42/75809/](https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/)

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเรื่อง.”/แก้ไขครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก้ไขครั้งสุดท้าย และใช้ สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Last modified และใช้ Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

อาทิตย์ โกวิทวรารุง. “รถไฟความเร็วสูงจูงมูมเรา.” แก้ไขครั้งสุดท้าย 2560. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561.
<https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

Garg, Anjali. “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time.” Last modified May 20, 2016. Accessed February 9, 2017. <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเอกสาร/(ประเภทเอกสาร)./เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

กมลชัย รัตนสกววงศ์. *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538.

Youn, Chun S. *Korean Folk Tales* (Research Report). Seoul: International Cultural Foundation, 1973.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเอกสาร.”/รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม,/สถานที่จัดประชุม,/วัน/เดือน/ปี.
 ภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณียาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

สมคิด เลิศไพฑูรย์. “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล.” เอกสาร
 ประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ,
 8-10 ตุลาคม 2554.

Belker, Herath P. “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation.” Paper
 Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime
 Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก./อ้างถึงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของ
 เอกสารอันดับรอง
 ภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณียาต่างประเทศ ใช้คำว่า Quoted in หรือ Cited by นำหน้าชื่อ
 ผู้แต่งและชื่อเรื่องของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

เริงศรี กฤษมาตร. *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นวการพิมพ์, 2540. อ้างถึงใน
 นรากร ใจหาญ. *การพัฒนาของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538.

Alice, Wallis O. *Introduction to Microcomputers*. New York: Adam Osbarne, 1977. Quoted in
 Hyman Mar. *Automated Library Circulation System*. New York: Knowledge Industry,
 1981.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

รูปแบบ ชื่อหน่วยงาน./“ชื่อเอกสาร.”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์. กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year
ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538.” 28 ธันวาคม 2537. Council of Europe. “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code.” June 26, 2005.

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

รูปแบบ ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์. กรณีเอกสารเป็นจุลสาร ให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับ ให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนา ให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph
ตัวอย่าง สุดใจ วงษ์เทศ. <i>เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี</i> (จุลสาร). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550. Hall, Tea. <i>The Chinese Art of Tea Drinking</i> (Brochure). 2nd ed. Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990.

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้จัดทำ./ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่,/ปีที่ผลิต.
ตัวอย่าง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. <i>แผนที่จังหวัดนครราชสีมา</i> (แผนที่). พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529. Jerlar, Mihalyi L. <i>Landscape of Zambia</i> (Slides). Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999.

19) การสัมภาษณ์

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

20) กฎหมาย

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

21) คำพิพากษา

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

22) การขยายคำ

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

การส่งบทความ

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวิธีการส่งดังนี้

1. ผู้เสนอผลงานสามารถส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ ดังนี้

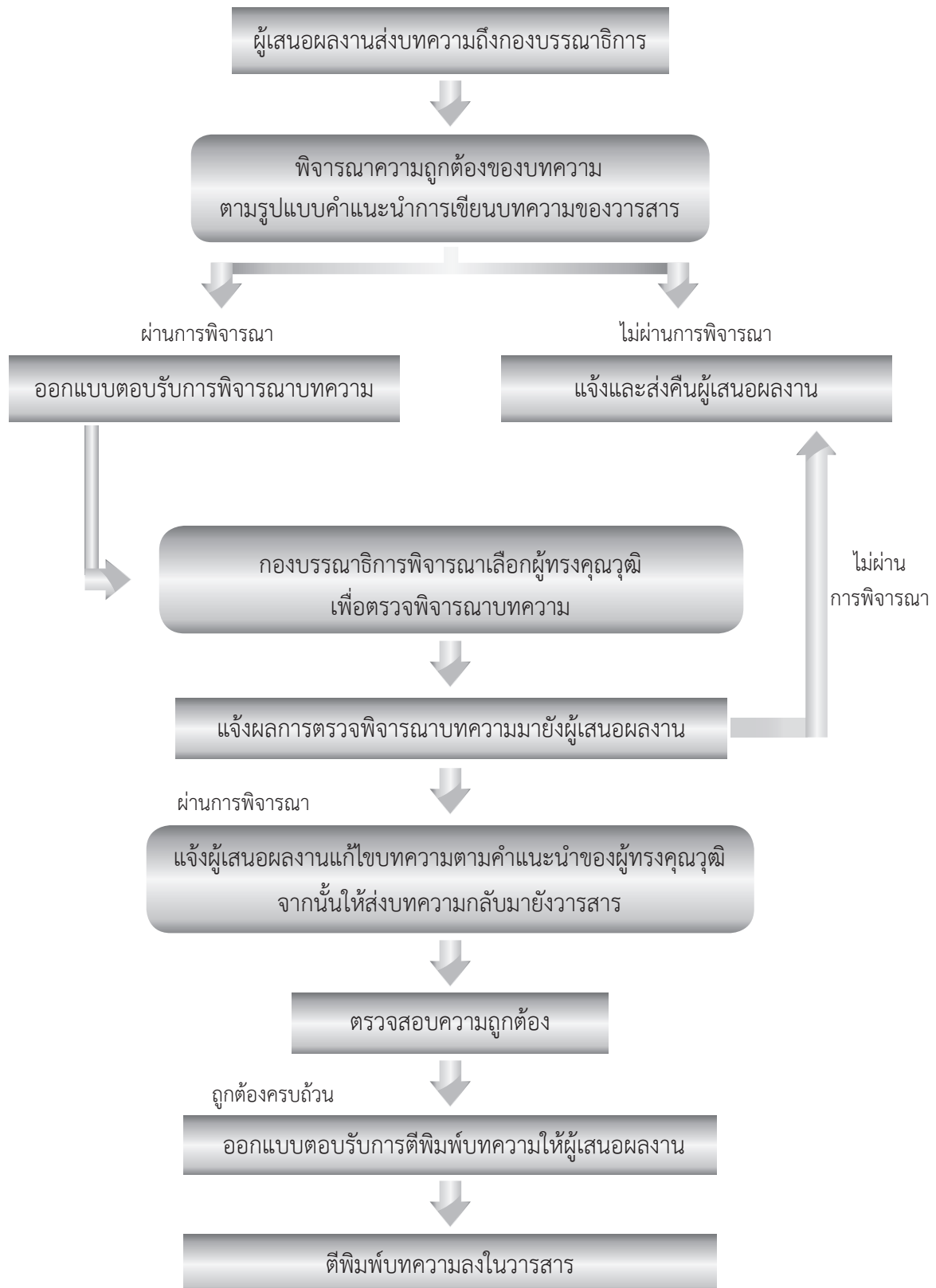
ผู้เสนอผลงานส่งไฟล์บทความต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด (เป็นไฟล์ .doc) ผ่านทางอีเมล (Email) และ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) โดยส่งมายัง

Email: ubru_lawjournal@hotmail.com

Website: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal>

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะดำเนินการพิจารณาบทความว่าเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด จะทำการร้องขอผู้เสนอผลงานแก้ไขบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด เมื่อเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดแล้ว จะออกแบบตอบรับการพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน
3. บทความที่ได้รับการพิจารณา จะถูกตรวจพิจารณาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาบทความเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งผลการตรวจพิจารณาดังกล่าวมายังวารสาร จากนั้นจะส่งแบบบันทึกผลการตรวจพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน เพื่อทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ผู้เสนอผลงานต้องทำการส่งบทความที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมายังวารสาร จากนั้นจะมีการตรวจสอบว่ามีการแก้ไขและปรับปรุงบทความครบถ้วนหรือไม่ เมื่อถูกต้องครบถ้วนแล้ว จะทำการออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน และดำเนินการตีพิมพ์บทความลงในวารสารตามลำดับ
5. เมื่อบทความของผู้เสนอผลงานได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะทำการจัดส่งวารสารให้แก่ผู้เสนอผลงานจำนวนท่านละ 1 เล่ม

ขั้นตอนการตีพิมพ์

แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์
วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ประเภทของบทความ

- ☐ บทความวิจัย
☐ บทความวิชาการ

2. ชื่อเรื่อง

ภาษาไทย.....

.....

.....

ภาษาอังกฤษ.....

.....

.....

3. ชื่อ/สกุล ผู้เสนอผลงาน

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ข้อมูลผู้เสนอผลงาน

หน่วยงานที่สังกัด.....

ตำแหน่ง/สถานภาพของผู้เสนอผลงาน.....

ตำแหน่งทางวิชาการ/ระดับชำนาญการ/ยศ (ถ้ามี).....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....อีเมล.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้เป็นงานนิพนธ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายินยอมให้สามารถตรวจและแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้แล้ว ผลงานดังกล่าวไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น และไม่เคยนำเสนอหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด

ลงชื่อ.....ผู้เสนอผลงาน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์สูงสุด ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด โดยมุ่งมั่นให้การเผยแพร่ผลงานวิชาการเป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์ ดังนี้ จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี บทบาทหน้าที่จริยธรรมในการตีพิมพ์ ผลงานวิชาการของบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1. บรรณาธิการ (Editor), 2. ผู้นิพนธ์ (Author) และ 3. ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินบทความ (Reviewer) เพื่อให้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1) บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินและคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2) บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความในด้านความซ้ำซ้อนหรือในด้านการคัดลอกผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมตรวจสอบความซ้ำซ้อน หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

3) บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความทุกครั้งโดยปราศจากอคติที่มีต่อบทความและผู้นิพนธ์ไม่ว่าด้วยกรณีใด ทั้งในด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง และสังกัดของผู้นิพนธ์

4) บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

5) บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

6) บรรณาธิการต้องไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงไม่ปิดกั้นหรือแทรกแซงข้อมูลที่แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์

7) บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

8) บรรณาธิการต้องรักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยเสมอ

2. บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1) ผลงานของผู้นิพนธ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ที่ใด

2) ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่น โดยต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงในเนื้อหาบทความของตนเอง และผลงานต้องไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรใด ๆ

3) หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง

4) ผู้นิพนธ์ต้องเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการ และระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

5) ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แล้ว

6) ชื่อของผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

7) ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กำหนด

8) ในบทความ ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

9) กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคน อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาวะของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นขั้นสุดท้าย

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัว และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

2) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน และหากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น

3) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานวิชาการที่รับประเมินอย่างแท้จริง

-
- 4) หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
 - 5) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่พิจารณาแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
 - 6) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพึงชี้ให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบทความนั้น
 - 7) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้

“การแสดงความคิดเห็นทั้งหลาย...

อย่าให้เป็นความเห็นโดยตื้นตื้น คือ ความอิสระกลายเป็นความตื้นตื้นไป

ถ้าความเห็นของเราผิด มันก็ต้องผิด

อย่าไปคิดว่าความเห็นของเราถูกต้องเสมอ...”

ศาสตราจารย์พิเศษ จิตติ ติงศภัทัย

คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 045-352-000 ต่อ 2400

เว็บไซต์: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal> อีเมล: ubru_lawjournal@hotmail.com

พิมพ์ที่: เกษมชัยออฟเซตการพิมพ์ เลขที่ 2 ถนนก้อนสุวรรณ ตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190